

broj 25 lipanj
2022.

LOPARSKA *beseda*

broj 25 lipanj
2022.

LOPARSKA beseda

LOPARSKA beseda

SADRŽAJ

Općina Lopar

04. Riječ načelnika
05. Projekti Općine Lopar u 2021./2022.
09. Općinsko vijeće

Primorsko-goranska županija

11. Riječ župana Zlatka Komadine...
12. Intervju s Josipom Borićem, zastupnikom u Hrvatskom saboru, potpredsjednikom kluba zastupnika HDZ-a

Lopar Vrutak d. o. o.

15. Novi kamioni
16. Nosači za boce
- Komposteri

Loparko d. o. o

17. Rad na kanalizaciji „Dražica“
18. Sustav za prikupljanje jestivog ulja od vrata do vrata Montaža slavina za ispiranje nogu na plaži

Vrelo d. o. o.

19. Osnovni podaci o vodoopskrbi na području Općine Lopar

Županijska lučka uprava Rab

22. Luka San Marino u novom rahu do početka turističke sezone

TZ Općine Lopar

24. Osvrt na povratničku 2021.
25. Interpretacijski centar „Čovik I more – ribarska i pomorska baština Lopara“ u izgradnji
27. Svečani prijem za dugogodišnje stalne goste
28. Jubilarni 10. Festival skulpture u pjesku na Rajsкоj Plaži
29. Rapska etapa utrke „4 Islands MTB“: Startali s trajekta, biciklirali do čuvene Rajske plaže
30. Rab Island Trail okupio petstotinjak trkača iz šest zemalja

Centar za kulturu Lopar

31. Projektu „Rab Archaeological (T)races“ dodijeljena prestižna nagrada Europske mreže kulturnog turizma
32. Imperial Riviera d. d.

Značajne investicije Imperiala na području Lopara donijet će dobrobit cijeloj lokalnoj zajednici

Vrtić PO Lopar

35. Superjunaci zavladali Loparom

Glazbena škola

35. Događanja u Glazbenoj školi

Fotoreportaža

36. Vremeplov događanja kroz 2021. godinu

Škola

38. Događanja u Osnovnoj školi Ivana Rabljanina Rab
40. Područna škola Lopar

UVDR Lopar

41. Rad UVDR-a u 2021. godini

DVD Lopar

43. Novo rukovodstvo i mlade snage u DVD-u Lopar

UIOS Lopar

45. Što je u trendu?

ŠRD Lopar

46. Športsko ribolovno društvo Lopar

LD Kuna

46. Aktivnosti u LD-u „Kuna“

MK Rab

47. Aktivnosti Moto kluba „Rab“

PD Kamenjak

48. Planinarske i ostale staze otoka Raba (s osvrtom na otoke Goli, Sveti Grgur i Prvić)

Udruga za djecu i mlade „Kocka“

50. Razgovor s osnivačicama Udruge za djecu i mlade „Kocka“ Katarinom i Kristinom Ribarić

MNK Lopar

52. Futsal vs. COVID-19 – 2. poluvrijeme

MRK Arba Rab

53. Muški rukometni klub Arba Rab

Karate klub Rab – Enpi

54. Osvrt na uspješnu 2021. godinu

NZZJZ PGŽ

56. „Zavod u malom“ na otoku Rabu

Ministarstvo poljoprivrede

59. Uprava za stručnu podršku razvoju poljoprivrede pri Ministarstvu poljoprivrede, ured Rab

Pato's Logic

60. Pato's Logic – spoj emocija i logike

Špalir

61. Kutak povijesti: špalir – jedna od najgorih tortura goloootočanima

Baština koja obvezuje

62. Ostaci minulih stoljeća pod loparskim pijeskom – arheološka istraživanja 2021. g. u uvali Podšilo otkrivaju ostatke dugoga života jedne rimske vile
64. Udruga ProGEO-Hrvatska
65. Lokalitet na rtu Zidine u Loparu
66. Protupožarne prosjeke s elementima cesta Loparskoga gušća

Po domaću

68. Od gušta smo je pregnali
69. Mali rječnik čakavštine
Rođeni, kršteni, vjenčani, umrli u 2021. godini
70. Impressum

Riječ načelnika...

Drage Loparke, dragi Loparani,

u svojem prvom obraćanju, kao vaš načelnik, želio bih vam se, prije svega, svima zahvaliti na ukazanom povjerenju na izborima u kojima smo prvi put, otkad je naše Općine, imali drugi krug. Mnogo ljudi upoznalo me je tijekom prethodnoga 10-ogodišnjeg rada u komunalcu, a čijim radnicima bih također, na samom uvodu, uputio sve pohvale i zahvale. Njihov rad i zalaganje za dobrobit naše Općine primjer su koji treba slijediti, a radeći u komunalcu spoznao sam i da je životni uspjeh uvjetovan brojnim odricanjima i upornošću. Vođen time, kao i velikim entuzijazmom, vjerujem da ću na poziciji načelnika napraviti pozitivan iskorak za našu Općinu, i općinske službe izravno približiti svima vama.

Naš Lopar mjesto je velikoga potencijala – naše komunalno društvo, primjerice, ima niže cijene svojih usluga, ali ne i njihovu manju kvalitetu, nego druga komunalna društva u nama sličnim općinama, a potvrda kvalitete njegova rada vidljiva je temeljem postotka odvojenosti otpada, količine pročišćene otpadne vode, analize mora te, u konačnici, ocjenjivanja na društvenim mrežama. Godine 2019. naša Rajska plaža odnijela je titulu za najljepšu plažu u Hrvatskoj, koju i dalje držimo s obzirom na to da u međuvremenu nije bilo ponovnih dodjela zbog pandemije koronavirusa, no smatram da je plaža trenutno još i bolja nego 2019. Tome je uvelike, nadam se, pridonijela i briga koju smo u komunalnom društvu uložili u njezino održavanje, i upravo po pitanju našega pijeska i plaža moramo se još bolje promovirati kroz TZ na turističkom tržištu.

Prošla turistička sezona odrađena je dobro, no zbog još uvijek prisutne pandemije nismo uspjeli ostvariti sve željene aktivnosti. Vjerujem kako ćemo u nadolazećoj turističkoj sezoni napraviti pozitivan pomak, i u ostvarenim brojkama, i u aktivnostima. S obzirom na to da smo zbog pandemije koronavirusa imali i zastoj ulaganja u turističkom sektoru, vjerujem da će naši mještani ponovno ulagati u svoje turističke objekte, jer je to jedini put podizanja kvalitete turističkoga boravka u našem mjestu, a shodno tome, i produžetku turističke sezone, te boljoj zaradi. Uostalom, kao općini nam je cilj i kroz donošenje novoga prostornog plana omogućiti dodatna ulaganja u turizam. Posebno bih, pritom, izdvojio Imperial Rivieru, za koji vjerujem da će također krenuti smjerom ulaganja i biti primjer drugima.

Ključ uspjeha je i dobra suradnja. Treba pohvaliti suradnju s Gradom Rabom i posebno istaknuti da je Lopar dobio svojega predstavnika u Nadzormom odboru Vred. d. o. o. sukladno sporazumu iz 2007. godine. Smatram da je to dobar put rješavanja i drugih otvorenih pitanja.

Također bih izdvojio primjer dobre suradnje Općine sa Županijskom lučkom upravom Rab, čijem bih ravnatelju ujedno uputio i same riječi pohvale za predan rad, i Primorsko-goranskom županijom. Trend investicijskih pothvata Županijske lučke uprave, koje financira Ministarstvo mora, prometa i infrastrukture uz potporu PGŽ-a, put je koji treba slijediti i koji nam napokon otvara vrata tome da naše luke postanu ogledalo mjesta, kako i priliči malom primorskog mjestu na otoku. Osim toga, i vezovi za plovila više neće biti samo san naših mještana, nego ćemo kroz povećanje broja vezova zadovoljiti njihove potrebe.

Posebnu riječ zahvale uputio bih i svim našim udruženjima, s kojima želim iskrenu suradnju. Vjerujem kako će Općina prepoznati njihov potencijal i podržati njihove programe i projekte, jer osim što naše udruge obogaćuju naš društveni život, one su ujedno i inicijatori pomaganja drugima, i kroz njihove snage je takve probleme najlakše rješavati. Veselim se, stoga, realizaciji svakog njihovog projekta. Željno iščekujem i završetak sportske dvorane, čime će se ujedno otvoriti i novo poglavlje budućnosti našega Lopara. Nismo niti svjesni koliko će sportska dvorana obogatiti naš društveni život i potaknuti nas na aktivno bavljenje sportom, a time pozitivno utjecati i na naš sportski i zdravstveni život. Veliki problem s kojim se cijela Europa susreće u novije doba je upravo debljina, a po tom pitanju Hrvatska je, nažalost, upravo među najgorima u Europi.

Veliku ulogu u obogaćivanju društvenoga života u Loparu može pružiti i naš Centar za kulturu, koji ćemo ujedno dodatno registrirati da bude Centar za kulturu i sport, a osim što će se baviti društvenim životom van sezone, u fokusu imamo u njegov rad uključiti i mlade. Naši mladi budućnost su ovoga mesta, i više od ičega želim da svojim znanjem i zalaganjem sudjeluju u razvijanju boljeg sutra za naš Lopar.

Jedan od europskih trendova o kojem se već godinama priča i na Rabu je jednosmjenski rad u školstvu, a dogradnjom škole u Rabu upravo se nastoji riješiti taj problem. Jedna od tema koja je ovdje već prisutna godinama unazad i o kojoj ćemo nastaviti aktivno promišljati je i kompletna reorganizacija škole u Loparu, odnosno otvaranje osnovne škole u Loparu u cijelosti, od prvoga do osmoga razreda, čime bi se ujedno promijenile dugogodišnje navike ranojutarnjega odlaska nas Loparana u Rab, i ostvarila znatna ušteda vremena. U svezi s odgojem i obrazovanjem naših mještana, željno iščekujem i gradnju novoga dječjeg vrtića, koja će započeti nakon završetka dvorane, za 50-ak djece,

uključujući i jasličku skupinu, za koji je pripremljena građevinska dozvola i za koji ćemo osigurati novac putem natječaja Ministarstva znanosti i obrazovanja; među ostalim, i mojem najmlađem sam obećao da će ga pohađati.

U posljednje vrijeme svjedoci smo, nažalost, i rata u Ukrajini. Ako on potraje, a situacija bude takva da nam izbjeglice krenu dolaziti u većem broju, pozivam sve mještane da se, u skladu sa svojim mogućnostima, uključe, i da pokažemo veliko srce nas Loparana.

Na kraju ovog obraćanja, još jednom bih se zahvalio svima na pruženoj podršci, a posebno mojoj supruzi Ivi na svakodnevnoj podršci bez koje i moja predanost radu u Općini ne bi bila moguća. Zahvaljujem se i izabranim vijećnicima na podršci i suradnji, kao i svojem timu službenika, za koji vjerujem da zajedno možemo napraviti pozitivan pomak za dobrobit svih nas mještana.

Zdenko Jakuc, načelnik Općine Lopar

Projekti Općine Lopar u 2021./2022.

Unatoč teškoj situaciji na globalnoj razini uzrokovanoj pandemijom bolesti COVID-19, ograničenjima i epidemiološkim restrikcijama u protekloj godini, uspjeli smo realizirati određene projekte društvene i komunalne infrastrukture, na zadovoljstvo mještana i posjetitelja Lopara. Osim navedenih projekata, u Lopar ulaze i svoj doprinos daju sljedeća društva i organizacije: Lopar Vrutak d. o. o., Loparko d. o. o., Vrelo d. o. o., Dundovo d. o. o., Županijska lučka uprava, Hrvatske vode, Hrvatski Telekom, HEP i Hrvatske ceste.

Dvoranski trg

Donošenjem Odluke o utvrđivanju svojstva komunalne infrastrukture javnoga dobra u općoj uporabi, dvoranskoga trga te ishođenjem akta o gradnji, stvoreni su preduvjeti uređenja prostora u neposrednoj blizini sportske dvorane. Iznos do sada uloženih sredstava, uključujući otkup zemljišta, je 1,1 milijun kuna. Trg je uređen opločnicima, izvedena je oborinska odvodnja i pripremni radovi elektroinstalacija. Preostaju radovi na rasvjeti, hortikulturi i izgradnja pozornice.

Dvoranski trg

OPĆINA LOPAR

Sportska dvorana

Daleko najzahtjevniji projekt Općine Lopar jest sportska dvorana. Nakon svladavanja prepreka oko finansiranja izgradnje, borbe s pandemijskim ograničenjima u nabavi robe i fluktuacijom radne snage, sa zadovoljstvom i trajnim optimizmom očekujemo stavljanje dvorane u funkciju do jeseni ove godine.

Dvoranski prostor polivalentne sportske namjene definiran je igralištem dimenzija 45,0 x 23,0 m. Dvorana se funkcionalno-mrežastim zastorima može podijeliti u tri manja funkcionalna dijela s poprečnim gabaritima košarkaškoga igrališta – tri „broda“ dvorane. Prateći sadržaji dvorane grupirani su u sklopove orijentirane na funkcionalne „brodove“. Uz tri dvoranska „broda“ organizirana su tri garderobna i tri spremišna sklopa. Tribine su organizirane na katu, duž igrališta. Kapacitet tribina je cca 242 sjedeća mjesta i cca 52 stajaća mjesta (ukupno cca 294 mjesta za gledatelje). Gledatelji smanjene pokretljivosti koriste predviđena mjesta na razini parketa dvorane (predviđeno je 6 takvih mjesta). Time dolazimo do ukupno 300 mjesta za gledatelje u dvorani. Na katu građevine organiziran je blok prostorija namijenjen sportskim klubovima koji se sastoji od dva ureda za administrativne djelatnosti, sobe za sastanke i predavaonice polivalentne namjene, te ured voditelja dvorane.

U projekt je do sada uloženo oko 28,5 milijuna kuna, uključujući projektnu dokumentaciju, radove, stručni i projektantski nadzor. Za općinski proračun izgradnja

sportske dvorane bila bi nemoguća misija bez finansijske pomoći države preko Ministarstva regionalnog razvoja i fondova EU i Primorsko-goranske županije. Preostaje opremanje objekta, sportskoga dijela, za koji je dio opreme nabavljen, i popratnih prostorija.

Unutrašnjost sportske dvorane

Nerazvrstana cesta „Zad Vrh“

Uslijed početka pandemije uzrokovane koronavirusom u ožujku 2020. godine, prekinuti su radovi na izgradnji nerazvrstane ceste „Zad Vrh“. Radovi nastavljeni u jesen iste godine, uspješno su dovršeni, te je za cestu u travnju 2021. godine ishodena uporabna dozvola. Vrijednost ugovorenih i izvršenih radova iznosi 1.780.029,44 kn. Općini Lopar je iz Programa ruralnoga razvoja Republike Hrvatske za razdoblje 2014. – 2020. kroz Mjeru 7 (podmjera 7.2.2. – ulaganje u građenje nerazvrstanih cesta) odobreno financiranje navedenoga projekta u iznosu od 802.672,31 kn.

Opremanje dječjih igrališta

U proteklom razdoblju nabavljena su i postavljena tri kombinirana dječja igrala (ljudiška s toboganom i obostranom penjalicom) na otvorenom prostoru ukupne vrijednosti 49.875,00 kuna. Igrala su postavljena na školskom dvorištu, Rajskej plaži i na Melku, neposredno uz čekališni plato trajektnoga pristaništa.

Dječje igralo u sklopu školskog dvorišta

Dječji vrtić

Nakon što je Općinsko vijeće na svojoj sjednici održanoj u kolovozu 2021. godine prihvatiло prijedlog izmjene lokacije za izgradnju dječjega vrtića, pristupilo se prilagodbi izrađene projektne dokumentacije novoj lokaciji.

Sukladno potrebama lokalne zajednice i pedagoškom standardu, u novoj zgradi je planirana organizacija dječjega vrtića u tri odgojno-obrazovne skupine s redovitim programom. Planirana je organizacija jedne odgojno-obrazovne skupine za djecu jasličke dobi (do 24 mjeseca) i dvije odgojno-obrazovne skupine za djecu starije predškolske dobi (od treće do sedme godine). Prepostavlja se mogući kapacitet od cca 54 djece u tri odgojno-obrazovne skupine u redovitom programu. Novoformirana građevna čestica imat će površinu od cca 1.523 m² – što udovoljava propisanom standardu površine potrebnoga zemljišta za izgradnju zgrade dječjega vrtića, formiranja prilaznih putova, igrališta, slobodnih površina, gospodarskoga dvorišta i parkirališta. Uz jedinice za djecu vrtičke dobi, u građevini će se organizirati prostori za odgojno-obrazovne radnike, kuhinjski pogon i ostali nužni prateći servisni program – kotlovnica centralnoga grijanja, spremište energenta i spremišta općega tipa. Funkcionalno-prostorna struktura organizirat će se u dvije etaže: prizemnoj i podrumskoj. Organizacija prostora i konstruktivnoga sustava je takva da će slijedom eventualnih potreba u budućim dekadama biti moguća njena nadogradnja.

Dječji vrtić

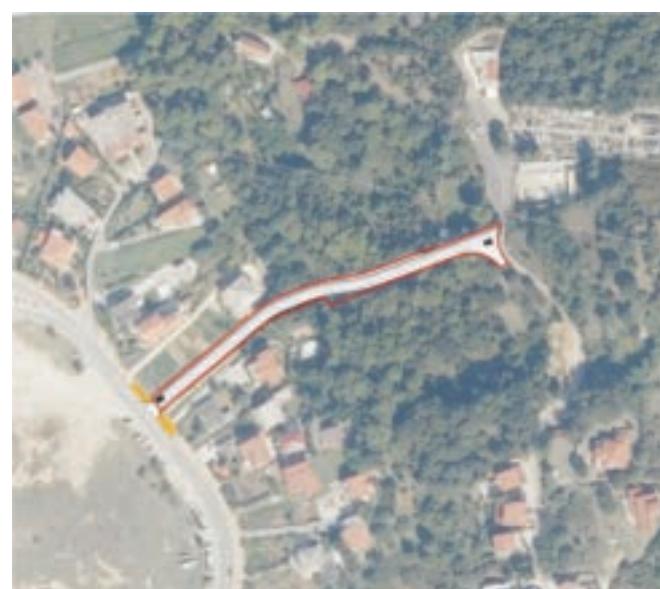
Paralelno s ishođenjem akta o gradnji, uspješno su riješeni imovinsko-pravni odnosi za dvije nekretnine planirane u svrhu izgradnje vrtića. Početkom veljače ove godine ishođen je akt o gradnji – građevinska dozvola za građenje građevine javne i društvene namjene (predškolska ustanova). Intenzivno se radi na aktivno-stima izrade izvedbenih projekata s troškovnicima te pripremama za prijavu na najavljene javne pozive za financiranje projekata izgradnje dječjih vrtića.

Izgradnja pješačke staze

Na predjelu od hotelskoga naselja San Marino Sunny Resorta do luke otvorene za javni promet San Marino uređena je pješačka staza uz prometnicu dužine 300 metara koja uključuje i potporni zid. Trenutno su u tijeku radovi na dovršetku staze s lijeve strane prometnice. Uređenje staze omogućava sigurno kretanje pješaka i lakše prometovanje vozilima. Financijska vrijednost dosadašnje investicije iznosi 580.000,00 kuna.

Nerazvrstana cesta Melak – groblje

Detektiranjem problema prometne komunikacije prema groblju, projektno je razrađena mogućnost prometnoga povezivanja državne ceste D-105 na predjelu Melak s grobljem. Nakon zahtjevne izrade projekta prometnice radi visinske razlike terena i problema odvođenja oborinskih voda, početkom veljače ove godine ishođen je akt o gradnji za navedenu prometnicu. Uspješno je riješen veći dio imovinsko-pravnih odnosa. Preostaje izrada izvedbenih projekata i provođenje postupka nabave za radove na izgradnji. Izgradnjom navedene prometnice rasteretit će se stara jezgra mjesta kroz koju se, zbog suženoga kolnika, otežano prometuje, i zbog čega mimoilaženje vozila iziskuje oprez i iskustvo vozača.

Cesta Melak - groblje s infrastrukturom

Reciklažno dvorište građevinskog otpada

Početkom ožujka ove godine ishodjena je lokacijska dozvola za građenje građevine komunalno-servisne namjene, tj. za reciklažno dvorište za građevni otpad s odlagalištem inertnog otpada na području „Sorinja“. Idejnim projektom predviđena je izgradnja reciklažnoga dvorišta za građevni otpad s odlagalištem inertnoga otpada u tri etape. Prva etapa obuhvaća reciklažno dvorište za građevni otpad, druga etapa obuhvaća odlagalište inertnoga otpada, a treća etapa zatvaranje odlagališta inertnoga otpada.

U sklopu iznalaženja cjelovitoga rješenja gospodarenja otpadom područja Primorsko-goranske županije, među važnije aktivnosti spada izgradnja reciklažnih dvorišta kao važnoga i uspješnoga podsustava primarne reciklaže. Radi svoje visoke efikasnosti, postali su nezaobilazni objekti u integralnom sustavu gospodarenja otpadom. Reciklažno dvorište za građevni otpad s odlagalištem inertnog otpada je potrebno kako bi se na predmetnom području sprječilo nastajanje divljih odlagališta otpada, a posebno kako bi se odvajao koristan otpad iz komunalnoga otpada i smanjila njegova ukupna količina koja se trajno odlaže na odlagalište. U građevnom otpadu su vrijedni sastojci koji se

Situacija reciklažnog dvorišta za građevinski otpad

mehaničkom obradom dijelom mogu reciklirati, i na koncu upotrijebiti kao oporabljeni građevinski materijal (nasip, tampon ceste, zatvaranje odlagališta). Gradnja građevina namijenjenih skladištenju, obradi i zbrinjavanju otpada (u ovom slučaju reciklažnih dvorišta) od interesa je za Općinu, ali i za Republiku Hrvatsku.

Poslovna zona „Sorinj“

Početkom ove godine započela je s radom betonara uređena unutar poslovne zone „Sorinj“ prema urbanističkom planu uređenja, investitora Herculesa d. o. o., a uspješno je započela i gradnja građevine skladišno-poslovne namjene investitora Krstaš tradea d. o. o. Građevina se sastoji od dva zatvorena dijela od kojih je glavni dio namijenjen skladištenju pića, a drugi manji dio u prizemlju i katu služi kao poslovni dio sa sanitarnim i drugim pomoćnim prostorijama. Stavljanje u funkciju očekuje se ovog ljeta. Čestitke investitorima i neka budu pozitivan primjer napretka gospodarstva na našem otoku.

Betonara u poslovnoj zoni Sorinj

Poslovna zona Sorinj

Distributivni centar u poslovnoj zoni Sorinj

Energetska učinkovitost

Proteklih godinu dana finansijska sredstva u iznosu od 225.000,00 kuna uložena su u nabavu i montažu 58 stupova javne rasvjete i 93 svjetiljke. Dio svjetiljki postavljen je na novim lokacijama prema potrebama za osvjetljenjem, a dio je postavljen umjesto starih, dotrajalih svjetiljki. Stavljanjem u funkciju moderne LED rasvjete nismo samo u korak s vremenom, nego štedimo energiju, smanjujmo troškove i čuvamo okoliš.

Obalna šetnica „Vila Mira“

Jedna od najvažnijih šetnica u Loparu je svakako obalna šetnica od rive do „Vile Mire“. Djelovanjem morskih struja, plime i oseke, šetnica iz godine u godinu propada i na mjestima je opasna za pješake. Iz tog razloga, u općinski je proračun uvrštena njena sanacija u 2022. godini. Ministarstvo mora, pomorstva i infrastrukture prihvatio je kroz javni poziv projektnu prijavu Općine Lopar i u ožujku je potpisana sporazum o sufinanciranju sanacije na iznos od 300.000,00 kuna. Radovi na sanaciji uz troškove projektiranja i stručnog nadzora nad izvođenjem radova procjenjuju se na oko 600.000,00 kuna. Očekuje se sufinanciranje od strane Primorsko-goranske županije kroz javni poziv Upravnoga odjela za regionalni razvoj, infrastrukturu i upravljanje projektima kojim se sufinanciraju programi/projekti ravnomjernoga razvijanja.

Šetnica Vila Mira

Piše: Damir Paparić

Općinsko vijeće

Protekla godina, u političkom smislu, obilježena je lokalnim izborima. U Općini Lopar prijavljene su tri pravovaljane kandidacijske liste za izbor članova Općinskoga vijeća: lista Hrvatske demokratske zajednice – HDZ (nositelj Zdenko Jakuc), Kandidacijska lista grupe birača (nositelj Dino Ivanić) i lista Moderne demokratske snage – MODES (nositeljica Albina Andreškić). Na izborima održanim 16. svibnja lista HDZ-a osvojila je četiri mandata, lista MODES-a tri, a Lista grupe birača dva mandata, tj. mjesta u vijeću. Općinsko vijeće je konstituirano na sjednici 21. lipnja. Za predsjednika je izabran Damir Paparić (HDZ), a Ivan Pičuljan (HDZ) i Joško Matahlija (Grupa birača) izabrani su za potpredsjednike Općinskoga vijeća Općine Lopar.

Do sada je održano osam radnih i jedna svečana sjednica OV-a povodom Dana općine (Mala Gospa). Važno je za naglasiti da nije potpisana nikakva koalicija, te vijeće funkcioniра na uzajamnom dogovoru. Točke za vijeće se dogovaraju, a sve u cilju razvoja i napretka našeg Lopara. S obzirom na ozbiljnu globalnu situaciju (pandemija, rat u Ukrajini, inflacija, krize...) nema mesta nikakvom politikantstvu. Općinsko vijeće je, do sada, donijelo niz

odлуka važnih za funkcioniranje mjesta i Općine Lopar, a neke od njih su:

1. Prijedlog nove lokacije za izgradnju dječjeg vrtića u Loparu
2. Prijedlog Odluke o ustrojstvu Jedinstvenog upravnog odjela Općine Lopar
3. Prijedlog donošenja srednjoročnog (trogodišnjeg) plana davanja koncesija za razdoblje od 2022. do 2024. godine
4. Proračun za 2022. godinu
5. Godišnji plan razvoja sustava civilne zaštite na području Općine Lopar za 2022. godinu
6. Odluke o davanju suglasnosti za sklapanje Sporazuma i potpisivanje Izjave o pripremi, realizaciji i provedbi EU projekta „Aglomeracija Rab, Supetarska Draga i Lopar“
7. Odluke o načinu pružanja javne usluge sakupljanja komunalnog otpada na području Općine Lopar
8. Dodatak X. Ugovoru o izgradnji sportske dvorane.

Rad Općinskoga vijeća je tijekom proteklog razdoblja bio uspješan, a ono što nam predstoji jest donošenje izmjena prostornog plana, jer bez kvalitetnog Prostornog plana nema ni razvoja mjesta.

Vodno gospodarstvo

Hrvatske vode svake godine izvode radeve redovitoga održavanja vodotoka na području Općine Lopar. Redovito se svake godine, prije i nakon turističke sezone, izvode radevi košnje vodotoka i bujica, prvenstveno bujica Veli potok loparski, Melak 1 i 2, Jerkovica, Herovo, Livačina, Andreškić, Jamina i nekih manjih pritoka. Radevi na ovogodišnjoj predsezonskoj košnji započeli su i planiraju se izvesti do kraja svibnja.

Od ostalih većih radeva u okviru redovnog održavanja u proteklom razdoblju, izvedeni su radevi na uređenju bujice Andreškići. Bujica Andreškići manja je bujica koja protjeće kroz Lopar te utječe u more na Rajskoj plaži. U dogovoru i suradnji s Općinom Lopar, 2021. godine izvedeni su radevi natkrivanja dionice duge 60 metara kod utoka u more. Uzvodno, u naselju, izvedena je regulacija korita u dužini 60 metara izvedbom armiranobetonskoga kanala obloženoga kamenom oblogom. Radevi na regulaciji vodotoka Andreškić planiraju se nastaviti i tijekom jeseni ove godine, za kada je planirano uređenje i regulacija uzvodnoga kanala u dužini od 100 metara i izgradnja putova za održavanje kanala bujice, na lijevoj i desnoj obali bujice.

U proteklom periodu Hrvatske vode izvele su i značajnije radeve na uređenju bujice Jerkovica, koja je prije 10-ak godina regulirana, a u skorije vrijeme izvedeni su radevi izmuljenja i čišćenja, te gradnje desne obaloutvrde kamenim nabačajem (tzv. „rip-rap“ tehnikom, tehnikom polaganja lomljenog kamena). Zaštita desne obale od erozije je izvedena u dužini oko 100 metara u izvorišnoj zoni bujice Jerkovica.

Radevi na uređenju i regulaciji bujice izvodili su se i na bujici Livačina, bujičnom vodotoku koji čine dva kraka s utokom u more u istoimenou uvali Livačina.

Proteklih godina je, u skladu s uvjetima i mjerama zaštite okoliša, izvedeno djelomično uređenje i natkrivanje Livačine, u dužini od oko 40 metara. Ove godine izvedeno je natkrivanje dodatnih 40 metara sporednoga kraka bujice Livačina.

Uzevši u obzir problem zamuljenja i veće količine nanosa u Velom potoku loparskom, u skorije vrijeme Hrvatske vode planiraju izvesti radeve izmuljenja, počevši od ušća u more u Loparskom zaljevu, pa uzvodno kroz Loparsko polje.

Nasvođeni kanal na Livačini

Nasvođeni kanal u ZRC-u Lopar

Propust u cesti (kanal Livačina)

Riječ župana Zlatka Komadine...

Dragi Loparani,

i početak 2022. godine pokazao se izazovnim i nepredvidivim na globalnoj razini. No usprkos svemu, moramo zadržati optimizam i vjeru u dobro, u kraj pandemije, a nadajmo se i što prijem postizanju mira u Ukrajini.

Lopar, biser našeg otoka Raba, uvijek mi je draga destinacija koju rado posjećujem. Iz godine u godinu sve se više razvija i napreduje na zadovoljstvo svih nas. Koliko su jake naše male općine, toliko je jaka i cijela naša zelenoplava županija.

Primorsko-goranska županija kroz projekte i programe izravno sudjeluje u životu Lopara, stvarajući kvalitetnije uvjete za život svim generacijama Loparana. Sufinancirali smo tako sanaciju i izgradnju javne rasvjete, komunalne infrastrukture, izgradnju sportske dvorane, Dvoranskog trga, te sanaciju i uređenje plaža.

Sportska dvorana, čiji dovršetak očekujemo ove godine, reprezentativni je objekt smješten u samom središtu mjesto. Osim njegove važnosti za obogaćivanje društvenog i sportskog života Općine i adekvatno bavljenje sportom učenika, u razdoblju turističke sezone njime će se koristiti i turisti. Primorsko-goranska županija za tu je namjenu dosad izdvajila gotovo 2,7 milijuna kuna.

Svjesni koliko je lučka infrastruktura važna za turističko mjesto kao što je Lopar, kontinuirano ulazimo u uređenje luka i prateću infrastrukturu. Tako smo kroz sufinanciranje projekata koje provodi Županijska lučka uprava Rab uložili 520.000,00 kuna za sanaciju i rekonstrukciju luke Melak – I. faza, te za izradu projektne dokumentacije do dobivanja građevinske dozvole za luku San Marino. Pomogli smo i u uređenju Rajske plaže,

Zajednička fotografija u trajektnoj luci

Zajednički obilazak radova na Melku

Drago mi je i što je kroz EU projekt EnerMOB koji je provodila Županija, postavljena punionica za električna vozila snage 2 x 22 kW upravo u luci Melak, a čije je postavljanje iznosilo 150.000,00 kuna.

Punionica za električna vozila na Melku

Tradicionalno pomažemo i rad vaših vrijednih udruga te vodimo računa o najmlađima kroz osnovnu, odnosno, ovdje u Loparu područnu školu.

Ovo je samo dio ulaganja, koja nastavljamo i u narednom periodu u suradnji s Općinom Lopar. Vjerujem kako ćemo zajedno nastaviti kvalitetno i konstruktivno surađivati i nadalje, osluškujući vaše potrebe i na dobrobit razvoja ovoga kraja.

Uz nadu da će se velika većina onoga što planiramo uspjeti i ostvariti, srdačno vas pozdravljam uz želje za dobro zdravlje te uspješnu turističku sezonu.

Razgovarao: Marin Mušćo

Intervju s Josipom Borićem, zastupnikom u Hrvatskom saboru, potpredsjednikom kluba zastupnika HDZ-a

Poštovani g. Boriću, završili su lokalni izborni procesi, nastavljate li i dalje obnašati dužnost u Hrvatskom saboru? Kakav je pogled na prošlu 2021. godinu?

Nastavljam svoj dugogodišnji angažman na državnoj razini politike, dana 1. ožujka 2022. godine prošlo je punih 18 godina kontinuiteta na državnim dužnostima – od pomoćnika ministra, državnog tajnika, do zastupnika u Hrvatskom saboru u četvrtom mandatu. U prošloj godini završio je i moj mandat načelnika Općine Lopar koji osobno ocjenjujem uspješnim u pogledu ostvarenih velikih projekata i sveukupnog kontinuiranog razvoja Općine Lopar od 2006. godine. Smatram da je 2021. godina sveukupno bila uspješna, iako obilježena drugom godinom pandemije i otežanim uvjetima rada i poslovanja.

Što je obilježilo 2021. godinu po Vama na lokalnoj razini?

Prije svega, kad govorimo o lokalnoj razini, mogu reći da je to svakako proces lokalnih izbora koji je bio dinamičan i napet, u kojem je najveća izlaznost na izbore ikada dala potpuni legitimitet novom načelniku, Zdenku Jakucu, kroz dva kruga izbora i tri kandidata, kao i izabranim vijećnicima. Izvršen je prijenos vlasti i nastavljen kontinuitet administrativnih i projektnih procesa, bez zastoja. Konstituirano je uspješno općinsko vijeće i donose se odluke, što je najvažnije. Nema napretka bez donošenja odluka ili kada je to donošenje iz raznih razloga otežano ili onemogućeno. Tada se gubi smisao i važnost općine i administracije. Imali smo odličnu turističku sezonu, rezultatima blizu onoj rekordnoj sezoni iz 2019. godine, a opet obilježenu pandemijom koja još uvijek traje. Imali smo i, uz već prije navedeno, kontinuitet velikih infrastrukturnih objekata na području otoka Raba i same Općine Lopar. Tu mislim na izgradnju sportske dvorane, za koju smo osigurali finansijska sredstva za potpuni završetak i opremanje uz pomoć Vlade Republike Hrvatske i Primorsko-goranske županije, izgradnju luke Melak, uređenje i dogradnju luke San Marino, izgradnju dvoranskog trga i vrlo važan projekt sanacije odlagališta otpada „Sorinj“. Uz sve navedeno, smatram da smo iza nas ostavili uspješnu godinu i vjerujem da su rezultati izbora to pokazali.

Što danas, s odmakom od nekoliko mjeseci, mislite o provedenim lokalnim izborima na otoku Rabu u dvije jedinice lokalne samouprave (JLS)?

Već sam naveo jedan dio, ali ču malo i proširiti viđenje jer su rezultati izbora pokazali sljedeće. Kao prvo, nastavljen je kontinuitet izvršne vlasti u Općini Lopar i u Gradu Rabu. Kontinuitet je važan, a iskustvo govori da oni koji svake četiri godine počinju ispočetka ne ostvaruju rezultate kao vlasti u kontinuitetu. U predstavničkim tijelima – općinskom i gradskom vijeću – nisu ostvarene izborne većine i potrebno je bilo razgovorima prići programskim suradnjama između raznih političkih opcija i nezavisnih vijećnika, te pronaći model suradnje koji će omogućiti donošenje usuglašenih odluka. To se

postiglo, i iskustvo dosadašnjeg tijeka obnašanja danih dužnosti sugerira da to može potrajati do kraja mandata. Važno je napomenuti da se radi o programskim dogоворима i da nema, u onome što sam siguran, barem u dijelu Općine Lopar, nikakvih pisanih sporazuma o obnašanju vlasti.

U prvom i drugom krugu izbora za načelnika Općine Lopar i izbora za općinsko vijeće izašlo je visokih 76 % birača, što je jedna od najvećih izlaznosti u Republici Hrvatskoj, i dala je veliku legitimnost izabranima da donose odluke u interesu svih naših mještana. Loparani i Loparke ponovno su pokazali da žele sudjelovati u izbornim procesima. To je važan doprinos demokraciji; svi žele iskazati svoje mišljenje i na tome treba ustrajavati. Nakon izbora treba pronaći načine da i oni koji nisu ostvarili svoje želje u izbornom procesu ostanu uključeni u društvene procese kroz druge oblike djelovanja u samoj Općini.

Imamo predsjednika općinskog vijeća, Damira Papařića, koji je tu dužnost već obnašao te vjerujem da će on, kao i načelnik Zdenko Jakuc, pronaći način da kroz razna tijela općinskog vijeća uključi još više sudionika, s konačnim ciljem u kojem će mnogi dobiti mogućnost kreiranja i donošenja odluka od važnosti za Općinu. Na načelniku Općine je da provede izborni program na temelju kojeg je dobio podršku građana jer vlast obvezuje, a prateći vrlo aktivno što se događa, mislim da će on tijekom mandata napraviti i više od onoga obećanog. Treba mu samo podrška, naravno, i pokoja kritika, ali uvijek s ciljem da se problem riješi, a ne da se rješenja onemogućavaju. Sve ono loše rečeno i učinjeno u kampanji je iza nas i neka tamo ostane.

Jeste li zadovoljni s popisom stanovništva u dijelu Općine Lopar?

Popis stanovništva dio je aktivnosti Državnog zavoda za statistiku svakih deset godina. Ovaj proveden u 2021. godini samo je jedan u nizu registara vođenih od

državnih tijela i sugerira promjenu na manji broj stanovnika u Općini Lopar, te ga treba, zajedno sa ostalim registrima (popis birača, popisi vođeni od nekih drugih upravnih tijela), uzeti vrlo ozbiljno u promišljanju politika u sljedećem razdoblju.

Proteklih 15 godina, od osnivanja općine, utrošeno je puno napora i sredstva da se maloj općini, koja je velika turistička destinacija, osigura infrastruktura koja tijekom godine može opslužiti 1100 žitelja, a u vremenu sezone i do deset puta veća dnevna opterećenja, što u samoj infrastrukturnoj izgradnji i njenom održavanju nije zahvalno saznanje. Sve što se gradilo u proteklom vremenu građeno je zato što to nismo imali, a ako smo i nešto imali, ili je bilo neadekvatno, tj. zastarjelo, ili više nije služilo svojoj namjeni, tražilo je modernizaciju i rekonstrukciju. U svim tim godinama Lopar je doživio preobražaj, i danas više nitko ne dovodi u pitanje opravdanost osnivanja općine, već se govori o uspješnom razvojnom ciklusu i općini koja je čak među prvih deset u Republici Hrvatskoj po određenim razvojnim kriterijima. Uvažavajući rečeno, od popisa sam očekivao više, međutim, popis stanovništva u Općini i na otoku meni sugerira važnost infrastrukture, ali i da je važno razmišljati o puno više aspekata razvoja, kako nas sljedeće desetgodišnje razdoblje i sljedeći popis ne bi iznenadili u negativnom kontekstu kao ovaj iz 2021.

Smatram da u sljedećem vremenu promišljanja dostupna sredstva trebaju i drugačiju redistribuciju kroz općinski proračun – koliko je to moguće, u smjeru radnih mjesta, plaća zaposlenika, mlađih, potpora poduzetništvu, i općenito raznih prava određenih skupina stanovnika općine. Vjerujem da ćemo u tom smjeru ići nakon završetka ovih, finansijski, vrlo zahtjevnih infrastrukturnih projekata. Pritom želim reći da samo postojanje općine kao administrativne jedinice ne čini osnovu života na ovom području. Tu je osobni odabir, način života svakoga od nas, pogledi na prednosti života u ruralnom ili urbanom području, demografski tijek, tj. natalitet ili mortalitet, te puno važniji input od samih mogućnosti općine kao razloga za život na području Općine Lopar. Očekujem u sljedećem razdoblju odluke koje će ići u tom smjeru, a od mlađih stanovnika naše Općine veću uključenost u procese života na području Općine.

Potpričnik ste kluba HDZ-a u Hrvatskom saboru i vrlo ste aktivan u sabornici. Što nas očekuje u vremenu pred nama kada govorimo o državnoj razini politike?

Dok vodimo ovaj razgovor svjedočimo i nečemu što nismo očekivali da će se dogoditi – početku rata u Ukrajini, tj. agresiji jedne države, u ovom slučaju Rusije, na drugu državu, u ovom slučaju Ukrajinu. Taj događaj iz temelja mijenja poglede na sve što smo dosad prošli i znali. Kako smo isto iskustvo prošli prije 30 godina na području naše Republike Hrvatske, smatrao sam da novi rat na području Europe nije mogućnost, ali ipak se dogodio. Ovaj rat vrlo brzo mijenja sve politike u svim državama, pa tako i u našoj. Pojavili su se sasvim novi prioriteti i u skladu s tim funkcionira i politika državne razine. Uz naslijedene probleme koje nosi dvogodišnja pandemija koronavirusa, uz probleme obnove nakon

dva razorna potresa u Zagrebu i na Banovini, trenutno je i ovaj rat, kao i učinci istog na život i mogućnosti svakog našeg stanovnika, u fokusu politike ove vlade Andreja Plenkovića i Hrvatskog sabora.

Na početku mandata odredili smo nekoliko strateških projekata koje treba ostvariti u ovom mandatu do 2024. godine – konačno spojiti teritorijalno RH izgradnjom Pelješkog mosta i potrebnih cesta, ući u Eurozonu i uvesti euro umjesto kune kao sredstvo plaćanja u Republici Hrvatskoj u 2023. godini, u smislu sigurnosti ući u prostor Schengena, i u vojnom smislu kupnjom 12 aviona Rafalea osigurati sigurnost zračnog prostora Republike Hrvatske. Sve potrebne odluke su donesene, i ti ciljevi će biti ostvareni do kraja mandata.

Ono što je svakodnevna obveza ove vlade je politika koja mora u ovim izazovnim vremenima očuvati standard građana, i nadograditi isti na bolje. Za to na raspolaganju imamo sredstva NPOO-a i novi višegodišnji finansijski okvir 2021. – 2027. od sveukupnih 25 milijardi eura, uz, naravno, sredstva državnog proračuna. Radi se o velikim mogućnostima koje moramo iskoristiti u danim rokovima. Dio tih dostupnih sredstava kroz razne projekte će doći i na otok Rab.

Što se tiče Hrvatskog sabora, nakon pobjede na izborima 2020. godine, HDZ je formirao većinu s drugim strankama i zastupnicima u Hrvatskom saboru, koja je sa 77 zastupnika stala iza ove vlade premijera Andreja Plenkovića, i koja omogućava izvršnoj vlasti provođenje odluka. Osim programa, vrlo je važna stabilnost većine koja se na svakom glasovanju do sada i potvrđivala.

Nasuprot većine je oporba koja je, nakon gubitka izbora, ušla u daljnju podjelu i fragmentaciju, tako da su neki zastupnici promijenili do sada i nekoliko klubova ili su nastale nove stranke. Politika im se svodi na populizam, tj. laka rješenja koja mnogi žele čuti, ali koja ne nose odgovornost, i dosad vrlo neuspješne pokušaje destabilizacije same vlade.

Moja je uloga kao političara da tumačim namjere i ciljeve politika ove vlade, kao i da saborski klub HDZ-a funkcioniра bez većih teškoća. U Saboru govorim isključivo o temama koje su mi bliske, dok u javnosti imam putem medija podosta prostora da to i dodatno objasnim.

Od 2016. godine u kontinuitetu, vlada je prolazila kroz brojne izazove i krizna razdoblja na čije uzroke nije mogla utjecati, ili su isti bili dio nezavršene tranzicije proteklih 30 godina. Podsetit ću samo na one najzvučnije: problem Agrokora, problem brodogradilišta, ljetni požari, poplave, privatizacija Petrokemije, LNG, pandemija koronavirusa dvije godine, potresi u Zagrebu i na Banovini, i sada rat u Ukrajini, uz brojne druge probleme dnevne naravi. Ova vlada zna donositi odluke i visoki rejting koji ima HDZ u šestoj godini mandata sugerira da građani imaju povjerenje u to da će donesene odluke ići u korist razvoja i u korist samih građana, kao i njihove sigurnosti.

Što očekivati od 2022. godine odnosno u vremenu pred nama, s obzirom na sve navedeno?

Na nivou Općine Lopar očekujem konačni završetak četiri infrastrukturna veća projekta – sportske dvorane, luke Melak, dogradnje zgrade TZ-a Lopar i širokopojasne mreže. Očekujem i osiguravanje svih preduvjeta za početak izgradnje novoga dječjeg vrtića uz nekoliko manjih komunalnih projekata, te nastavak uređenja i dogradnje luke San Marino. Za projekte luka i projekte na pomorskom dobru osigurano je u 2022. godini 5,3 milijuna kn u odličnoj suradnji Općine Lopar, LU-a Rab i Ministarstva mora, prometa i infrastrukture.

Svakako, bez obzira na događanja u Ukrajini i još uviјek prisutnu pandemiju, očekujem odličnu turističku sezonu, kao temelj realizacije svih postavljenih javnih i osobnih ciljeva naših sumještana. Odlična sezona bila bi i dobar razlog konačne implementacije planova Imperial Riviere u dijelu HN-a San Marino i AC-a San Marino.

Svakako, nakon više od dvije godine, očekujem i završetak ove pandemije i povratak normalnom životu kakvog smo živjeli do 2020. godine. I dalje ću, kao i uviјek do sada, zastupati u Saboru interes otoka i otočana, kao i interes naše 8. izborne jedinice, a načelniku, kao i uviјek do sada, svakako želim pomoći da u rješavanju projekta i problema općine u kojoj živimo.

U životu me uviјek vodi optimizam i vjera da su ciljevi i njihovo ostvarenje uviјek dostižni ako smo spremni predano i odgovorno raditi na najvišem nivou da iste ostvarimo u danu, mjesecu i godini. Želim nam svima na kraju da ostvarimo, u najvećoj mjeri i više od toga, sve postavljene ciljeve. U kampanji smo koristili slogan „Srcem za Lopar“ koji lijepo opisuje i želju, i ostvareni cilj.

Piše: Uprava društva

Novi kamioni

Kako bi se usluga sakupljanja komunalnog otpada mogla održati na nivou, potrebno je stalno ulaganje u sustav. Iz tog razloga temeljem provedenog natječaja za nabavu komunalnih vozila sufinanciranu od strane Europske unije iz Kohezijskog fonda, komunalno društvo Lopar Vrutak d. o. o. 4. svibnja 2021. godine pojačalo je vozni park s dva nova komunalna vozila za odvojeno prikupljanje otpada.

U veljači 2021. godine društvo Lopar Vrutak d. o. o. pokrenulo je postupak nabave komunalnih vozila za odvojeno prikupljanje otpada. Postupak je pokrenut na temelju Ugovora o dodjeli bespovratnih sredstava za sufinanciranje nabave vozila sklopljenog između Ministarstva gospodarstva i održivog razvoja, Fonda za zaštitu okoliša i energetsku učinkovitost i društva Lopar Vrutak d. o. o.

Dana 6. travnja 2021. godine, na temelju provedenog natječaja, potpisani je Ugovor o nabavi komunalnih vozila za odvojeno prikupljanje otpada s društvom Alfateh ekologija i energetika d. o. o. Vrijednost vozila iznosila je 1.350.000,00 kuna bez PDV-a, od čega je 85 % sredstava osigurano iz Kohezijskog fonda Europske unije, dok je 15 % vrijednosti vozila financiralo društvo Lopar Vrutak d. o. o.

Kamioni Mitsubishi Fuso Canter 7C18 s nadogradnjom IRIDE stigli su u Lopar 6. svibnja 2021. godine. Pojačanjem voznog parka s ova dva kamiona usluga odvoza otpada, unatoč velikom opterećenju tijekom turističke sezone, zadržana je na visokom nivou, jer

turističko mjesto kao što je Lopar to i zaslužuje. Kamioni su, osim sa standardnom opremom za odvojeno prikupljanje otpada, opremljeni i posudama za sakupljanje jestivog ulja, što će omogućiti domaćinstvima jednostavnije odlaganje jestivog ulja, a ujedno spriječiti da jestivo ulje završi u sustavu javne odvodnje ili u prirodi. Odvojeno sakupljanje jestivog ulja već je započeto i pokazuje se kao dobar potez.

Nova komunalna vozila

LOPAR VRUTAK d. o. o.

U 2020. godini Općina Lopar je putem Fonda za zaštitu okoliša i energetsku učinkovitost nabavila 15 spremnika za papir zapremnine 740 litara, koji su podijeljeni gospodarstvenicima. U 2021. godini još su putem Fonda nabavljeni spremnici za papir i plastiku, i to 140 spremnika za papir zapremnine 240 litara i 140 spremnika za plastiku zapremnine 240 litara. Spremnici su podijeljeni korisnicima koji nisu imali spremnike za selektivno prikupljanje otpada, ali i onima čiji su prethodno dodijeljeni spremnici dotrajali.

Novi spremnici za papir i plastiku

Nosači za boce

S ciljem smanjenja otpadnog jestivog ulja u kanalizacijskoj mreži koje svake godine stvara sve više problema i dodatno opterećeće sustav stvarajući dodatne troškove, te kako bismo olakšali našim korisnicima predaju otpadnog jestivog ulja, u suradnji s društvom Loparko d. o. o. osmisili smo nosače boca koji se montiraju na spremnike za miješani komunalni otpad. Nosači su napravljeni od nehrđajućeg metala, a u njih je moguće odložiti bocu ulja zapremnine od 1 do 2 litre. Kako su kamioni za odvoz otpada opremljeni posebnim spremnicima za sakupljanje otpadnoga jestivog ulja, samo prikupljanje ne predstavlja problem. Tijekom studenog i prosinca 2021. godine nosači su montirani na spremnike za miješani komunalni otpad, a nastaviti će se montirati i tijekom 2022. godine, dok se ne montiraju na sve spremnike za miješani komunalni otpad domaćinstava. Predaja se vrši tako da se u dane odvoza miješanoga komunalnog otpada u nosač odloži boca s otpadnim jestivim uljem i ona će biti pokupljena prilikom preuzimanja miješanoga komunalnog otpada. Nadamo se da ćemo na ovaj način potaknuti naše korisnike da otpadno ulje predaju na adekvatan način i da time ujedno sprječe, kako začepljenja u kanalizacijskom sustavu, tako i smanjenje onečišćenja koje nastaje uslijed odbacivanja ulja u prirodu.

Komposteri

Kako bismo korisnicima omogućili zbrinjavanje biootpada u domaćinstvu i smanjili troškove odvoza otpada, jer u ljetnim mjesecima zbog neugodnih mirisa biootpad iz domaćinstva najčešće završi u spremniku za miješani komunalni otpad, u veljači 2020. godine započeli smo s podjelom kompostera. Do kraja 2021. godine podijeljena su 102 kompostera, a podjela će se nastaviti i u nadolazećem razdoblju. Smatramo kako je kompostiranje odličan način da se smanji količina otpada, a time ujedno i računi za odvoz jer kako smo prethodno napomenuli, biootpad iz kuhinje najčešće završi u spremnicima za miješani komunalni otpad. Kompostiranjem se izbjegavaju neugodni mirisi u spremniku za otpad te se u konačnici dobije koristan supstrat za biljke. Smatramo kako je važno da korisnici prepoznaju prednosti kompostiranja i benefite koje time ostvaruju.

U siječnju 2021. godine tvrtka Mesis d. o. o. isporučila je stroj za usitnjavanje biljnih ostataka, Caravaggi model BIO 600T. Stroj je nabavila Općina Lopar kako bi se omogućilo adekvatno zbrinjavanje granja prikupljenog od korisnika komunalne usluge odvoza otpada, kao i granje s javnih površina. Usitnjeno granje odlična je podloga za humus. Stroj ima hidraulični uvlačni mehanizam s valjkom koji olakšava sam rad. Istovarna traka je na visini od 2,70 m, dok stroj ima mogućnost usitnjavanja granja do debljine 10 cm.

Komposter

Krajem 2021. godini uključili smo se u zajednički projekt s društvom Dundovo d. o. o., Hrvatskom udrugom stanara i svlasniku zgrada i Hrvatskim zavodom za javno zdravstvo Primorsko-goranske županije. Cilj projekta je upoznavanje stanovništva otoka Raba s problematikom otpada, poticanje stanovništva otoka na odgovorno ponašanje prema otpadu i buđenje svijesti o važnosti smanjenja količine otpada kroz odgovorno ponašanje. Planirani period provedbe projekta je 2022. godina tijekom koje bi se pripremili različiti materijali usmjereni na informiranje korisnika o načinu gospodarenja otpadom, reciklaži, problematici plasiranja sekundarnih sirovina, problematici miješanoga komunalnog otpada i biorazgradivog otpada itd. Također se planiraju aktivnosti koje bi uključivale suradnju sa školama na otoku, kako osnovnim, tako i srednjom školom, a cilj bi bio informirati učenike o važnosti odvajanja otpada i problematici otpada općenito, jer smatramo da se dobre navike usvajaju u najmlađoj dobi.

U jesen 2020. godine započeta je gradnja šetnice na relaciji hotelsko naselje San Marino – Lučica San Marino. Prva faza gradnje šetnice, i to na dionici od hotelskog naselja San Marino do puta za plažu Livačina, izgrađena je do sezone 2021. godine, dok se nastavak radova i završetak gradnje šetnice koja vodi dalje prema lučici San Marino predviđa za proljeće 2022. godine. Kako je ovo područje prije gradnje šetnice bilo opasno za pješake, kojih je u ljetnim mjesecima na tom području velik broj budući da se radi o dionici koja vodi do pristupa za plažu Livačina, ovom investicijom, osim estetskog doprinosa, doprinijelo se i sigurnosti pješaka.

LOPARKO d. o. o.

Rad na kanalizaciji „Dražica“

S ciljem omogućavanja spajanja na kanalizacijsku mrežu svim postojećim objektima na području Općine Lopar, a koji do sada nisu imali tu mogućnost, u 2021. godini započet je projekt gradnje kanalizacije na području dijela „Dražica“. Zahvat gradnje kanalizacije proteže se od kućnog broja 40 prema dijelu „Dražica“. U suradnji s društvom Vrelo d. o. o. na istoj dionici postavlja se i vodovodna mreža. Gradnja ovog projekta 80 % financira se iz sredstava Hrvatskih voda, dok se preostalih 20 % financira iz sredstava prikupljenih kroz naknadu za razvoj koja se obračunava na računima za kanalizaciju. Osim vodne infrastrukture, na navedenoj dionici postavit će se i telekomunikacijska mreža, te javna rasvjeta. Planirani završetak radova predviđen je za travanj 2022. godine. Postavljanjem kanalizacijske i vodovodne mreže na ovoj dionici omogućit će se priključenja postojećim objektima na tom području, kao i budućim objektima na parcelama koje se nalaze uz trasu zahvata.

S istim ciljem u fazi izrade projektne dokumentacije je gradnja sekundarnog kolektora kanalizacijske mreže za spajanje zaseoka Andreškići (stare kuće). Početak realizacije planiran je u 2022. godini, a u planu je i, tijekom ove godine, izrada projektne dokumentacije za gradnju sanitарне odvodnje zaseoka Ćučići.

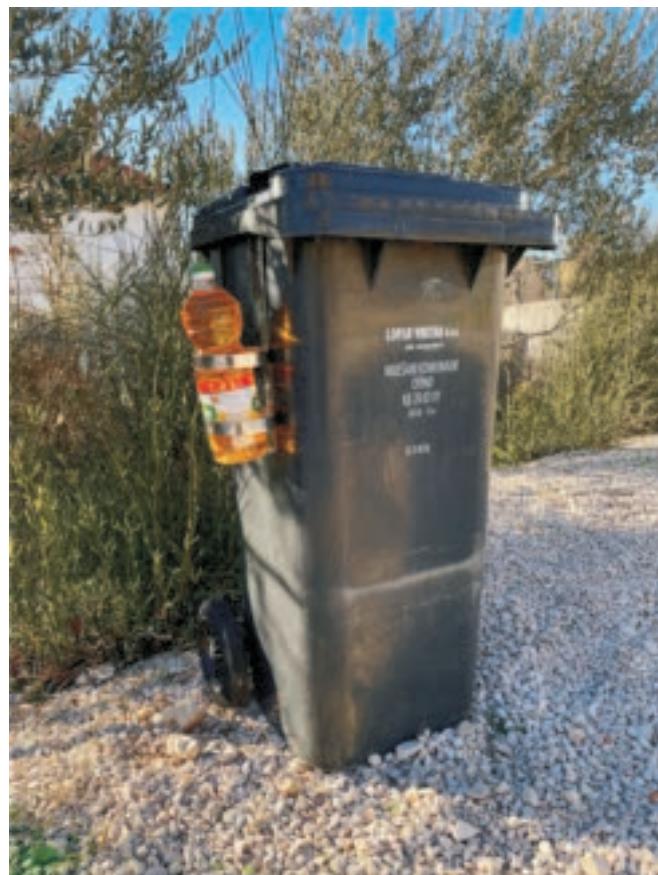

Izgradnja kanalizacije

Sustav za prikupljanje jestivog ulja od vrata do vrata

Već duži niz godina otpadno ulje u kanalizacijskom sustavu stvara određene poteškoće, te se dosta promišljalo o tome na koji način riješiti ovaj problem. S ciljem smanjenja ovog problema, a i kako bi se ujedno smanjili troškovi održavanja kanalizacijskog sustava, društvo Loparko d. o. o. u suradnji s društvom Lopar Vrutak d. o. o. osmislio je metalne nosače za boce. Izrada nosača financirana je iz naknade za razvoj koja se prikuplja kroz račune za kanalizaciju. Tijekom 2021. godine nosači su montirani na spremnike za miješani komunalni otpad kućanstva, tako da korisnici prilikom predaje miješanog komunalnog otpada u nosače mogu umetnuti bocu s otpadnim jestivim uljem. Prilikom nabave novih kamiona u proljeće 2021. društvo Lopar Vrutak d. o. o. tražilo je da isti budu opremljeni spremnicima za otpadno jestivo ulje i tako se olakšalo prikupljanje otpadnog jestivog ulja. Vjerujemo kako će ovakav način prikupljanja otpadnoga jestivog ulja biti od višestruke koristi, kako za zaštitu kanalizacijskog sustava, tako i za sprečavanje istjecanja otpadnoga ulja u okoliš.

Držač boca za ulje

Slavina za ispiranje nogu na plaži

Montaža slavina za ispiranje nogu na plaži

Lopar kao pješčani raj svakako je pravi magnet za sve one koji vole pjesak i more. Međutim, koliko taj pjesak obogaćuje mjesto i otok, s druge strane zna stvarati prilične probleme kada govorimo o odvodima i kanalizacijskom sustavu. Kako bi se smanjilo opterećenje na odvode, odnosno na kanalizacijski sustav, na Livačini i Rajsкоj plaži postavljene su slavine za ispiranje nogu. Ovako se htjelo omogućiti posjetiteljima plaže da prilikom odlaska s plaže mogu isprati noge i tako smanjiti raznošenje pjeska koji najčešće završi u sobama ili apartmanima, tj. u odvodima i stvara probleme kao što su začepljenja, kako privatnih vodova, tako i glavne kanalizacijske mreže. S obzirom na to da su postavljene slavine polučile rezultate, odnosno znatno je smanjena količina pjeska u kanalizacijskom sustavu, u planu nam je postaviti još jednu slavinu na Rajskoj plaži i jednu ili dvije slavine na relaciji Gornji mel i Donji mel.

Osnovni podaci o vodoopskrbi na području Općine Lopar

“Voda je zajednička baština, čiju vrijednost moraju prepoznati svi. Svatko ima dužnost da koristi vodu pažljivo i ekonomično.” – Evropska povelja o vodi

Isporučitelj

Vrelo d. o. o. kao isporučitelj vodnih usluga na otoku Rabu pruža uslugu vodoopskrbe i odvodnje otpadnih voda na području Grada Raba i **uslugu vodoopskrbe na području Općine Lopar**. Tvrtka Vrelo d. o. o. trenutno zapošljava 48 radnika, a od 10. lipnja 2015. na njezinom čelu je Ivan Lušić, inženjer strojarstva i stručni specijalist inženjer sigurnosti i zaštite, smjer zaštita okoliša i smjer zaštite od požara.

VS Lopar

Vodoopskrbni sustav Općine Lopar

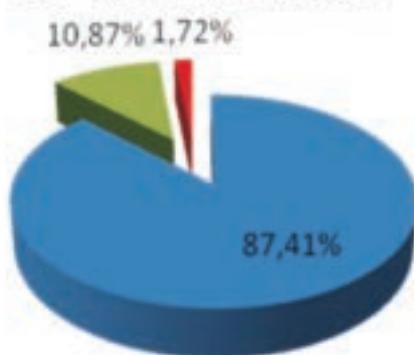
Kao dio sustava vodoopskrbe otoka Raba, vodoopskrbni sustav Općine Lopar sastoji se od sljedećih vodnih građevina:

- vodospreme „Vrutak“, kapaciteta 400 m^3 , 72 m n. m. (1967.)
- vodospreme „Lopar“, kapaciteta 1.500 m^3 , 90 m n. m. (2013.)
- vodospreme „Stanišće“ s crpnjom stanicom, kapaciteta 150 m^3 , 144,5 m n. m. (2014.)
- hidroforske stanice „Matahlijići“
- hidroforske stanice „Paparovi“
- transportnog cjevovoda ukupne duljine 2.674 m (prema internom GIS-u)
- vodoopskrbnog cjevovoda ukupne duljine 24.143 m (prema internom GIS-u).

Broj i kategorije priključaka

Ukupni broj priključaka (vodomjera) na dan 1. siječnja 2022. godine iznosi 874, od kojih 764 čine kategoriju domaćinstvo i vikendaši, 95 kategoriju gospodarstvo i 15 kategoriju poljoprivreda (grafički prikaz)

OPĆINA LOPAR

■ DOMAČINSTVO I VIKENDAŠI

■ GOSPODARSTVO

■ POLJOPRIVREDA

VRELO d. o. o.

Cijena vodnih usluga

Cjenik vodnih usluga nije se mijenjao od 2011. godine. Cijena usluge vodoopskrbe sastoji se od **fiksног i varijabilnog** dijela, te je podijeljena u dvije kategorije: *domaćinstvo* i *gospodarstvo*. Fiksni dio cijene usluge vodoopskrbe je nezavisan o potrošnji, a ovisi o promjeru vodomjera i jednak je za obje kategorije; u većini slučajeva je to $\frac{3}{4}$ " (33,00 kn/mj. bez PDV-a za vodomjer $\frac{3}{4}$ "). Varijabilni dio ovisi o potrošnji i iznosi 4,97 kn/m³ bez PDV-a za kategoriju *domaćinstvo* i 7,71 kn/m³ bez PDV-a za kategoriju *gospodarstvo*. Iznos PDV-a za vodne usluge je 13 %. Također, na potrošnju (varijabilni dio) za obje kategorije veže se naknada za **korištenje vode** koja iznosi 2,85 kn/m³ i naknada za **zaštitu voda** koja iznosi 1,35 kn/m³. Navedene naknade su neoporezive i prihod su Hrvatskih voda koje naplaćuje Vrelo. U Tablici je dan prikaz za 1 m³.

KATEGORIJA	VRELO d. o. o.						Hrvatske vode		UKUPNO	
	FIKSNI DIO			VARIJABILNI DIO						
	3/4"	PDV 13 %	UKUPNO	ZA 1 m ³	PDV 13 %	UKUPNO	NZKV	NZZV		
DOMAĆINSTVO	33,00	4,29	37,29 kn	4,97	0,65	5,62	2,85	1,35	9,82 kn	
GOSPODARSTVO	33,00	4,29	37,29 kn	7,71	1,00	8,71	2,85	1,35	12,91 kn	

NZKV	NAKNADA ZA KORIŠTENJE VODA
NZZV	NAKNADA ZA ZAŠTITU VODA

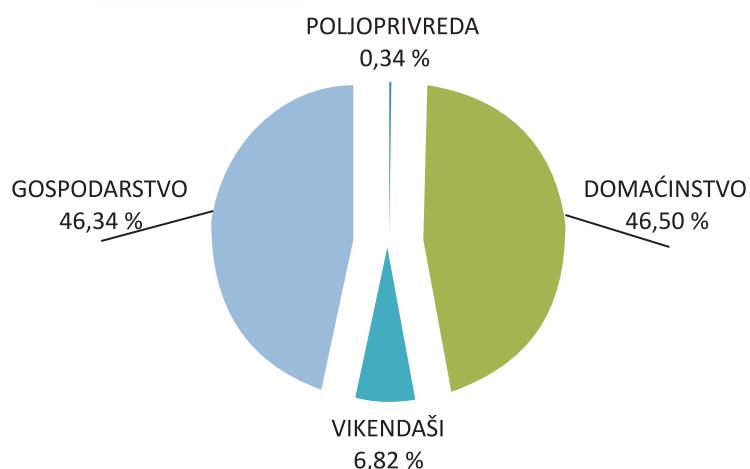
Fakturirana voda

Ukupna količina fakturirane vode za ljudsku potrošnju u 2021. godinu iznosi 213.718 m³, što je za 23,85 % ili 41.180 m³ više u odnosu na ostvarenje iz 2020. godine.

Najveći udio, i to od 53,66 % ukupno ostvarene isporuke vode čine korisnici u kategoriji *domicilno stanovništvo, stanovi za odmor i poljoprivredni priključci*, a preostali dio čine gospodarski subjekti s 46,34 %.

U Tablici je prikaz ukupne pružene usluge vodoopskrbe za razdoblje od 2017. do 2021. godine i detaljan prikaz za 2021. godinu prema kategorijama u kubnim metrima.

MIESTO	FAKTURIRANA VODA								
	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.				
					POLJOPRIVREDA	DOMAĆINSTVO	VIKENDAŠ	GOSPODARSTVO	UKUPNO
LOPAR	244.623	233.778	225.059	172.558	721	99.382	14.582	99.033	213.718
SVEUKUPNO (%)				0,34 %	46,50 %	6,82 %	46,34 %	100,0 %	

Sanacija puknuća (kvara), Matahlići

Puknuća u vodoopskrbi

Nakon utvrđivanja lokacija gubitaka, ili po dojavi potrošača u slučaju da voda ispliva na površinu, pristupa se sanaciji kvarova. U 2021. godini sanirano je 28 puknuća cjevovoda, u odnosu na 2020. godinu kada je saniran 31.

Kvaliteta vode

Neizostavan, svakodnevni, posao tvrtke Vrelo d. o. o. stalna je briga za zdravstvenu ispravnost vode za ljudsku potrošnju u vodovodnom sustavu. Općina Lopar snabdijeva se isključivo vodom s kopna. Također, Vrelo d. o. o. ima i vlastiti interni laboratorij za ispitivanje zdravstvene ispravnosti vode za ljudsku potrošnju, a bavi se mjerenjem organoleptičkih, fizikalno-kemijskih i mikrobioloških parametara vode.

U internom laboratoriju u 2021. godini ispitana su 103 uzorka vode za ljudsku potrošnju na vodoopskrbnoj mreži i 45 na vodnim građevinama (svi uzorci su zadovoljili *Pravilnik o parametrima sukladnosti i metodama analize vode za ljudsku potrošnju*). Vanjski nadzor kvalitete vode provodi se u suradnji s laboratorijem NZZJZ-a Rijeka, i to za vodu u vodovodnoj mreži putem redovnih i revizijskih monitoringa. Internom kontrolom zdravstvene ispravnosti vode za ljudsku potrošnju postignut je visoki stupanj sigurnosti, što i nadalje ostaje u središtu pažnje Vrela d. o. o. kao distributera, a što je potvrđeno certifikatom ISO 22000:2018.

Interni laboratorij, Mlinica

Piše: Nenad Debelić, ravnatelj Županijske lučke uprave Rab

Luka San Marino u novom ruhu do početka turističke sezone

U prijašnjem broju *Loparske besede* pisali smo o planovima Županijske lučke uprave Rab na uređenju luke San Marino. Danas vidimo kako se radovi izvode i kako luka San Marino, ili kako je mještani zovu – Črnička, poprima drugačije ruho. Glavne projekte uređenja kopnenoga dijela luke San Marino izradio je projektni ured Studio Mapa d. o. o. iz Rijeke, a projektom je obuhvaćen kopneni dio luke te uređenje partera, sanacija instalacija vode, struje, odvodnje i oborinske odvodnje, te opremanje luke novom opremom, popločenjem, elektro ormarima i javnom rasvjетom.

U travnju 2021. godine započeli su radovi na uređenju kopnenoga dijela, prostora koji je namijenjen parkiranju vozila. Radovi su obuhvaćali uređenje od oko 1000 m² površine, zamjenu postojećega tla, oborinsku odvodnju, pripremu za javnu rasvjetu i popločenje prefabriciranim betonskim opločnicima. S radovima se privremeno stalo radi početka turističke sezone, a krajem 2021. godine započeli su radovi na uređenju preostalog dijela kopnene površine, te se završetak radova očekuje do početka turističke sezone 2022. godine. Planirani zahvat obuhvaća uređenje obalnoga pojasa luke postavljanjem prefabriciranih L-elemenata na obalni rub te opločenje pločama i opločnicima. Sve pješačke površine bit će popločene pločama većeg formata, dok će kolne površine biti uređene opločnicima za veća opterećenja manjega formata, te će vizualno odvajati ove dvije površine. Prije samoga opločenja sanirat će se postojeće instalacije, te će se po završetku ugraditi i nova oprema koja podrazumijeva nove elektro ormare za snabdijevanje plovila strujom i vodom, javnu rasvjetu, te ostalu komunalnu opremu. U arhitektonskom smislu, prethodno uređen prostor parkirališta i obalni pojasi koji je nastavak postojeće šetnice bit će vizualno odvojen izdignutom površinom koja je uređena drvenim deckingom i otocima za sadnju biljaka, a istovremeno služi i da prilikom ulaska u luku dominira sama šetnica i izdignuta površina, dok samo parkiralište i vozila koja se na njemu nalaze stavljaju u drugi plan. U suradnji s komunalnim društvom, uredit će se i prostor za smještaj eko opreme i prikupljanje otpada.

Moramo napomenuti kako je dobra suradnja s Općinom Lopar, Turističkom zajednicom Općine Lopar i Komunalnim društvom Lopar Vrutak d. o. o. rezultat do sada izvedenih radova; međutim, ono što je najvažnije jest zajedničko prihvatanje rješenja uređenja luke San Marino, s ciljem postavljanja nove vrijednosti ovoga dijela Općine Lopar. Uvjereni smo kako će već ove godine biti pozitivnih reakcija, prije svega od naših sumještana, ali i dragih nam gostiju, koji nas rado posjećuju i koriste usluge unutar same luke.

Što dalje?

Iako je projektom predviđeno i uređenje postojećih objekata u samoj luci, do kraja godine planiraju se izvesti radovi u skladu s osiguranim financijskim sredstvima. Glavnim projektom predviđena je gradnja ugostiteljskoga objekta, sanitarnih prostora, prostora za potrebe lučke uprave i skladišnoga prostora. Također, prilikom uređenja ove zone uredit će se i površina za domicilno stanovanje na kojoj bi se vršili sitni popravci na plovilima, a da se istovremeno ne ometa preostalo funkcioniranje luke.

Do početka turističke sezone 2023. godine očekuje se kompletno uređenje kopnenoga dijela luke San Marino. Uz prethodno spomenute radeve i aktivnosti, valja napomenuti kako se razmišlja i o sigurnosti unutar luke, tako da će se u fazi izvođenja radova ugraditi i video nadzor koji će prvenstveno štititi imovinu luke, ali i svih onih koji koriste usluge luke, i koji se nalaze u njoj.

Realizacija projekta uređenja luke San Marino ne bi bila moguća bez suradnje i pomoći određenih institucija. U tom smislu zahvaljujem Primorsko-goranskoj županiji i Ministarstvu mra, prometa i infrastrukture na sufinanciranju do sada izvedenih i planiranih radova, Općini Lopar, TZ-u Lopar te Vrutku d. o. o. na omogućavanju i sudjelovanju u realizaciji projekta, ali isto tako i izvođaču radova Vigri d. o. o. i Vibrobetonu decorgardenu Pula, te na stručnom nadzoru Rijekaprojektu d. o. o., koji svojom ozbiljnošću i stručnošću radove privode kraju kvalitetno i uspješno. Radovi koji su izvedeni do sada, ali i oni koji se planiraju izvesti do kraja 2022. godine, u vrijednosti su od oko 5.000.000,00 kn.

Međutim, tu nećemo stati. U tijeku je izrada projektne dokumentacije za produženje glavnog zaštitnog lukobrana, izgradnja novoga gata i operativne obale, te sanacija zaštitne školjere. Ovim zahvatom i ovaj dio Lopara će dobiti mogućnost pristanka turističkih brodova na samu obalu, ali i nove vezove za potrebe

domicilnog stanovništva. Ovaj zahvat je u financijskom smislu vrlo zahtjevan, međutim, uz kvalitetnu pripremu dokumentacije i najavljenе fondove očekujemo da će se u kratkom periodu i ovdje započeti sa značajnijim aktivnostima.

Nastavak radova u luci Melak

Unatoč mnogim problemima prilikom dogradnje luke Melak u Loparu, do početka turističke sezone 2022. godine očekuje se dodjela vezova. Tijekom travnja izvodili su se radovi na produbljenju akvatorija luke Melak, te se početkom svibnja planira postaviti sidreni sustav sa sidrenim blokovima i centralnim lancem, kao i formiranje priveznih naprava „mooringa“ za pojedino privezno mjesto. Paralelno s izvođenjem spomenutih radova, javnim pozivom će se pozivati zainteresirani mještani za predaju zahtjeva za dodjelu veza. Zahtjev će se predavati u skladu s *Pravilnikom o kriterijima za određivanje namjene pojedinog dijela luke otvorene za javni promet županijskog i lokalnog značaja, način plaćanja veza, uvjete korištenja, te određivanja maksimalne visine naknade i raspodjele prihoda, te ostalim podzakonskim aktima koji reguliraju pravila*, tj.

način dodjele komunalnog veza i uvjete koji moraju biti ispunjeni kako bi se ostvarilo pravo na dodjelu veza. Prilikom poziva uzimat će se u obzir lokalne potrebe i prioriteti definirani pravilnicima. Sam postupak dodjele veza provodit će se u suradnji s Općinom Lopar, a svi zainteresirani bit će pravovremeno obaviješteni o svim postupcima i koracima.

Paralelno s aktivnostima dodjele veza, ŽLU Rab radi i na aktivnostima nastavka radova u samoj luci. Tako se do kraja godine planira urediti parkirališni prostor platoa, opremiti gat s opremom, javnom rasvjетom, priključnim ormarima, kao i ostalim potrebnim sadržajem. Od značajnijih radova planiran je nastavak obalnoga zida do staroga mula čime će se dobiti dodatni broj vezova.

Trenutno najzahtjevniji projekt koji provodi Županijska lučka uprava Rab je rekonstrukcija gata **Pumpurela u luci Rab** čija će namjena biti prilagođena potrebama ribara. Gat Pumpurela, ujedno i glavni zaštitni lukobran luke Rab, poprima svoj konačni izgled i tako doprinosi vizuri povijesne jezgre grada Raba. Radovi obuhvaćaju skidanje postojećega gata u dužini cca 20 metara i izgradnju novoga gata u istoj dužini.

Vrijednost radova iznosi 19,9 milijuna kuna, od čega je 19,2 milijuna kuna osiguralo Ministarstvo poljoprivrede iz EU fondova, a 600 tisuća kuna Županijska lučka uprava Rab i Primorsko-goranska županija. Riječ je o prvoj fazi rekonstrukcije cjelokupne Luke Rab, čija se vrijednost procjenjuje na oko 60 milijuna kuna.

Osvrt na povratničku 2021.

Kada smo puni neizvjesnosti planirali turističku 2021. očekivanja su bila da se ostvari turistički promet od oko 70 % u odnosu na 2019., tj. za oko 15% bolji od 2020. godine. Ta su očekivanja uvelike nadmašena, što možemo zahvaliti činjenici da smo u godinu i pol od samog početka pandemije bolesti Covid-19 naučili živjeti i funkcioništati u vrlo zahtjevnim okolnostima. Iako nam je jedan od prioriteta bio dovođenje čim većeg broja turista u destinaciju, fokus i veliki dio aktivnosti bio je usmjeren prema sigurnosnom aspektu, tj. poštivanju i osiguravanju svih potrebnih mjera protiv širenja pandemije.

Upravo iz tog razloga donesena je zajednička odluka na nivou Općine Lopar da se ne organiziraju manifestacije koje okupljaju veći broj sudionika (ribarske fešte, koncerti, Loparska noć, Samba Festival). Tako je od manifestacija odrađeno sljedeće: Mesopust u reduciranim obimima, eko-akcija „Neka Školji budu bolji“, subvencionirana prodaja sadnica cvijeća, MTB 4 Islands, Ivanja – Dan lavande, 10. jubilarni FSuP, Mala Gospa u reduciranim obimima, Rab Island Trail, te eko-akcija „More bez plastike“. Dali smo svoju potporu i biciklističkoj utrci Rab Island Hero, kao i Moto susretu u organizaciji MK-a Rab.

TZO Lopar je kao i u 2020. godini bio angažiran na praćenju novosti i preporuka HZJZ-a i Stožera civilne zaštite, mogućnostima cijepljenja i testiranja, te pravovremenom izvještavanju svojih članova o istim. Isto tako, posređovali smo prilikom prioritetskog cijepljenja turističkih djelatnika (iznajmljivača i ugostitelja), kao i prilikom uspostave punktova za testiranja turista u destinaciji prije povratka u matične zemlje.

S obzirom na prirodne blagodati, najjači aduti u promociji destinacije bili su najveći plažni kapacitet u RH, kao i brojni outdoor sadržaji (Geopark, Rab Archeological Traces, biking & trekking staze), te smo ih kao takve komunicirali i na domaćem i na stranom tržištu. Tijekom ljeta primili smo i niz novinarskih ekipa u destinaciji.

Veliki dio svojih aktivnosti usmjerili smo na pripremu interpretacijskog centra „Čovik i more“; od samih građevinskih radova, pripreme stručnih tekstova, izrade interpretacijskog plana, snimanja promotivnih filmova za potrebe multimedijalnih sadržaja, ...

Dodijeljena je još jedna oznaka kvalitete „Kvarner family“, a upriličeno je nekoliko svečanih prijmovi te dodjela priznanja i prigodnih poklona za dugogodišnje stalne goste.

U granicama svojih finansijskih mogućnosti, te uz pomoć svih članova i tjela TZO-a Lopar kao i u suradnji s Općinom Lopar, komunalnim poduzećem Lopar Vrutak, ČZK-om Lopar i dr., TZO Lopar je dao svoj maksimum u

tome da se turisti u našoj destinaciji osjećaju čim sigurnije i ugodnije (nabavka urbane opreme, dječjih igrala, turističke signalizacije i info tabli, održavanje sportskih igrališta).

Ostvarenje turističkog prometa za 2021. u odnosu na 2020. godinu

U 2021. ostvareno je ukupno 76 953 dolaska (51 % više u odnosu na prošlu godinu) i 629 106 noćenja (41 % više u odnosu 2020. kada je ostvareno 446 519).

U San Marino Sunny Resortu ostvareno je 65 924 noćenja (159 % više u odnosu na lani), u hotelu Epario 2415 (157 % više nego lani i 27 %), u San Marino Camping Resortu 221 703 (57 % više nego lani), u kampu IRC RAB 11 072 (33 % više nego lani).

U obiteljskom smještaju ostvareno je ukupno 327 992 noćenja (21% više nego lani), od čega su 37 107 nekomercijalnih noćenja (6 % manje nego lani), a 290 885 komercijalnih noćenja (27 % više nego u 2021.).

Iznajmljivači u paušalu bilježe porast noćenja od 27 %, a obrtnici iznajmljivači 35 % u odnosu na isto razdoblje prošle godine.

Ukupan broj dana popunjena u hotelima je 71 dan (prošle godine 27), u kampovima 64 dana (prošle godine 41), a u privatnom smještaju 53 dana (prošle godine 43). Kod obrtnika iznajmljivača je to 59 dana (lani 35), a kod paušalaca 62 dana (lani 49).

Prosječna duljina boravka iznosi 8,2 dana (lani 8,8), od čega u hotelima 6,1 dan (prošle godine 6,4), u kampovima 8,5 dana (prošle godine 9,2), a u privatnom smještaju 8,5 dana (lani 8,7 dana).

Najbrojniji u strukturi gostiju po zemljama su Nijemci s 44 % (indeks noćenja u odnosu na lani je 130), a slijede ih Hrvati s 9 % (indeks 117), zatim Austrijanci s 9 % (indeks 240), Mađari s 8 % (indeks 163), Slovenci s 8 % (indeks 122), Česi sa 7 % (indeks 153), Slovaci s 5 % (indeks 209), ...

Turistička zajednica Općine Lopar je u 2021. godini realizirala ukupno 2.184.349,02 kn prihoda, te 1.730.692,68 kn rashoda.

Višak od 453.656,34 kn korišten je uglavnom za trošak uređenja interpretacijskog centra početkom 2022. godine.

Piše: Deni Mahić Borić, TZO Lopar

Interpretacijski centar „Čovik i more – ribarska i pomorska baština Lopara“ u izgradnji

TZ OPĆINE LOPAR

U prvoj polovici 2020. godine Turistička zajednica Općine Lopar pripremala je natječajnu dokumentaciju za dodjelu sredstva u okviru mjeru 3 „Provedba strategija lokalnog razvoja“ Uprave ribarstva Ministarstva poljoprivrede. Lokalna akcijska grupa u ribarstvu (skraćeno LAGUR) Tramuntana raspisala je FLAG natječaj za mjeru 2.A.1. „Razvoj turističkih sadržaja povezanih s tradicijom ribarskog kraja“ gdje je prijavljen projekt „Čovik i more – ribarska i pomorska baština Lopara“. Nakon prikupljanja sve potrebne dokumentacije i razrade ideje o interpretacijskom centru, koji će objediti i sačuvati ribarsku, pomorsku i brodograditeljsku baštinu Lopara, poslan je natječaj i ostala je nuda da će Uprava ribarstva i LAGUR Tramuntana prepoznati potencijal ideje izgradnje interpretacijskog centra koji će podići razinu turističke ponude, ne samo u Loparu, već i na cijelom otoku.

Dana 18. siječnja 2021. godine TZO Lopar zaprima posljednju Odluku o dodjeli sredstava od strane Ministarstva poljoprivrede za projekt „Čovik i more – ribarska i pomorska baština Lopara“, gdje je dodijeljeno ukupno 2.465.367,70 kn. Doprinos EU sredstava je 85 %, što iznosi 2.095.562,55 kn, a Republike Hrvatske 15 %, što iznosi 369.805,15 kn. Radi se o iznimno značajnom projektu kojim će se izgraditi interpretacijski centar ribarske i pomorske baštine Lopara, a opći cilj projekta je doprinijeti zaštiti, očuvanju i vrednovanju loparske kulturne i prirodne baštine kao temelja za održivi razvoj ribarstvenog i akvakulturnog područja. Projektom se želi promovirati tradiciju ribarskog kraja, ribarstvenu, akvakulturnu i pomorsku baštinu područja Lopara.

Prva faza radova nadogradnje i rekonstrukcije zgrade financirana je vlastitim sredstvima, a s radovima se započelo u rujnu 2021. godine. Nadograđena je prostorija za arhivu i maknut je krov. U siječnju 2022. započelo se s drugom fazom radova, odnosno s dizanjem kata i izgradnjom prohodnoga ravnog krova koji će u budućnosti moći poslužiti za manja događanja poput koncerata, manjih predstava i slično.

Za potrebe pisanja stručnih tekstova i pripreme materijala za budući centar angažirani su sljedeći stručni suradnici koji će svojim znanjem i iskustvom doprinijeti kvaliteti budućeg centra: Centar tehničke kulture Rijeka, Pomorski i povjesni muzej hrvatskog primorja u Rijeci, Hrvatski savez brodomaketara, Pomorski fakultet u Rijeci i Centar za kulturu Lopar. Za potrebe izrade interpretacijskog plana koji će biti nit vodilja u odabiru izložbene građe, u istraživanju i odabiru sadržaja po sobama centra, angažirana je Tamara Nikolić Đerić, viša kustosica u Etnografskom muzeju Istre i voditeljica projekata u udruzi Kuća o batani. Radnu vizualizaciju prostora izradit će Sanjin Kunić, u uskoj suradnji s Tamarom Nikolić Đerić. Također, Kunić će napraviti vizualni identitet centra i grafičku pripremu za sav tiskani promotivni materijal.

„Lopar je istovremeno i rapski i svjetski. Drugaćiji od najbližih, a kao roditelj najpoznatijeg ‘morskog’ sveca, povezan sa svima. Jedina konstanta u tim dinamičnim odnosima, ostaje more.“ – Tamara Nikolić Đerić

Idejni koncept

Idejni koncept temelji se na valorizaciji lokalne pomorske baštine kroz odnose mikro lokaliteta s ostalim zajednicama otoka Raba i šire mediteranske geografsko-kulturne realnosti. Prvi odnos, onaj geografski, blizak je odnos kulturnih, ekonomskih i okolišnih kontrasta, dok se drugi reflektira kroz naoko udaljene, ali snažne međukulturne razmjene. Takvim konceptom želja je ukazati na sličnosti koje povezuju pomorski svijet Mediterana, istovremeno osvještavajući razlike uvjetovane mikroklimatskim, geomorfološkim i povjesnim specifičnostima.

U nastavku je idejni koncept interpretacijskog centra „Čovik i more“ opisan detaljnije po sobama.

1. SOBA – POVIJEST

TEMA: *Marinus (lat. morski)*

Prva, uvodna, tema predstavlja povijest Lopara u suodnosu s razvojnim tokovima otoka Raba i povjesnim događajima na širem jadranskom i mediteranskom području. Cilj uvodne teme jest posjetitelja smjestiti u društveni i povjesni kontekst postava. Lopar je nadaleko poznat kao rodno mjesto svetog Marina (4. st.), osnivača Republike San Marino. Polazeći od te općepoznate činjenice koja i na simboličkoj razini povezuje Lopar s pomorskom baštinom šireg jadranskog i mediteranskog kruga, posjetitelje će se već na samom početku kroz priču o svetom Marinu upoznati s predantičkom i antičkom povijesti Lopara i Raba, proizvodnji vune i kameno-klesarstvu kao značajnijim gospodarskim granama, pomorskim i trgovачkim vezama na Jadranu kojima svjedoče i pronađene amfore, te općim društvenim okolnostima s osvrtom na Dioklecijanova progonstva kršćana koje su oblikovale najranije loparsko društvo.

TZ OPĆINE LOPAR

1. SOBA – POVIJEST

TEMA: Loparani (Mikrolokalitet – po čemu je Lopar specifičan)

Lopar je mjesto koje se razlikuje prije svega po konfiguraciji tla i geografskom smještaju. Daleko poznat po Rajsкоj plaži, Lopar je i u prošlosti boravio uz pijesak i razvio prakse koje drugdje nisu bile moguće ili potrebne. Kako bismo bolje shvatili zašto je jedan od simbola loparske svečane zastave hobotnica (štokalj) i zašto je baš takva (rapska/loparska) laja stoljećima služila u prehranjuvanju lokalnog življa, nužno je upoznati se s geografskim i klimatski specifičnostima Lopara. Prirodni svijet je oblikovao život Loparana stvarajući kulturnu baštinu neodvojivu od one prirodne.

2. SOBA – PLOVILA, ORUĐE, TEHNIKE

TEMA: Kad se iđaše na more

U drugoj sobi uvodi se tema plovila i ribarstva. Rab je kao i ostatak Jadrana, kroz dugu povijest upoznao i koristio brojna plovila. Neka su, poput galije i trabakula, izašla iz upotrebe zbog uvođenja novih tehnologija (pogon na jedra, kasnije paru i motor-benzin) i promjene potreba, dok su se male barke, pogodne za priobalno ribarstvo, zadržale uz manje izmjene, sve do sredine 20. stoljeća, a neke i do danas. Brojne su brodice u posljednjim desetljećima doživjele revitalizaciju kao posljedica baštinskih praksi očuvanja. Tema Kad se iđaše na more predstavlja povjesna i tradicijska plovila prisutna na Rabu, a korištena dakako i u Loparu. Kao uska veza s tradicijskim brodicama koje su se, prije svega, koristile za ribarstvo i prijevoz tereta u istoj prostoriji predstavljaju se i ribarske tehnike.

Nastavak teme izgradnje brodica je ribarstvo. S obzirom na to da je većina plovila korištena upravo u ribarstvu i za prijenos tereta, takav slijed je logičan pa sadržajno i kontekstualno upotpunjuje temu „plovila“.

Bit će prikazani stari ribarski običaji i zanati kroz video uratke:

1. Krpanje mriž – Petar Paparić
2. Šustanje i paneljanje – Josip Andreškić – Sep
3. Lov na sviću – Ante Paparić
4. Pletenje vršic – Šime Matahlija
5. Brodograditelj u drvu (kalafat) – Kristijan Matahlija
6. Kalivanje i dizanje mriž – Vlado Paparić
7. Potezanje mriž – Ivan Pičuljan, Šime Jakuc, Josip Andreškić i Petar Paparić
8. Lov s vršami – Ivan Pičuljan
9. Lov s parangalun – Joško Matahlija
10. Lov na frangule – Josip Pirić.

3. SOBA – ČOVIK I MORE

Tema: More je život

U trećoj sobi posjetitelj se upoznaje s društvenim i kulturnim fenomenima vezanimi uz more. Tema funkcioniра na simboličnoj i duhovnoj razini, na razini tradicijskih vrijednosti koje je oblikovalo more. U želji da se kroz odnos mora i običaja dodatno valorizira i jezik kaoključni element očuvanja kulturnih specifičnosti, interpretacija se u ovoj prostoriji realizira putem dokumentarnog filma na mjesnom govoru (idiomu).

„Ribarske priče“ su vezane uz sljedeće, video uratkom, obilježene priče:

1. Ribarske štorije – Nenad Ivčić
2. Brodolom kod Sorinja – Andrija Škarić
3. Priča o rapskoj laji – Andrija Škarić
4. Ribarske pošte – Ivan Franelić
5. Ribarska zadruga – Ivan Matahlija
6. Loparski maškari – Ante Petrinić
7. Vapor za Goli – Josip Pičuljan
8. Štorija o naviganju – Josip Škarić
9. Hodočašće crkvici Sv. Nikole – Tomislav Pećarina
10. Razlozi zavjetovanja – Velečasni Božidar Volarić.

4. SOBA – KUHINJA

Tema: Va kuhinji

U posljednjoj se prostoriji interpretira prehrana kao dio lokalne kulture. Temi se pristupa holistički, kao elementu nematerijalne kulture koja uključuje nabavu namirnica (lov, uzgoj), pripremu (recepti) i konzumaciju (običaji vezani uz jelo, kada, kojim povodom, redoslijedom i slično). Posebno će se obraditi uzgoj krumpira i rajčice, maslini i vinove loze, kao poljoprivrednih kultura komplementarnih lokalnoj ribarskoj gastronomiji, razvoj solana, vještine soljenja ribe i sušenja hobotnice (štoklja).

Priprema tradicionalnih ribljih jela obradit će se i kroz sljedeće video uratke:

1. Salata od štoklja – Bruno Škarić
2. Štokalj pod peku – Danijel Muščić
3. Gulaš od sipe s makarunima – Albina Andreškić
4. Dagnje na buzaru – Josip Škarić
5. Brudit s pulintun – Marija Muščić
6. Slana riba (soljenje) – Frane Perić
7. Riba na gradele – Davor Matahlija
8. Sushi štokalj s jajima – Igor Tomičić
9. Riba na saur – Ruža Pičuljan
10. Štokalj va žeravici – Denis Matahlija.

Svečani prijem za dugogodišnje stalne goste

Petra i Joachim Jirowetz

Gospodin Joachim Jirowetz prvi puta je u Lopar došao davne 1968. godine i to u tek otvoreni autokamp San Marino. Iako je tada bio trogodišnji dječak, sjeća se gotovo svega. Sa svojim roditeljima je dolazio i dva puta godišnje, sve dok nije kupio svoj kamper. Od 1988. u Lopar redovito dolazi i njegova supruga Petra. Preskočili su jedino dvije-tri ratne godine, ali od tada redovito svake godine u loparskom kampu provedu tri do četiri tjedna. Boravili bi, kako kažu, i dulje, ali im poslovne obvezе to ne dozvoljavaju. U to vrijeme stekli su puno prijatelja, a ono što im se u kampu najviše sviđa jesu druženja s ostalim turistima, prepričavanje anegdota sa svojih ljetovanja itd.

Dobro pamte i otvaranje prvih ugostiteljskih objekata u Loparu (Feral, Laguna, Fontana, Ankora i dr.), a tijekom godina upoznali su gotovo sve loparske i rapske ugostiteljske objekte. Iako vole s društvom u kampu pripremati roštilj, pravim godišnjim odmorom smatraju boravak bez kuhanja, tj. kada mogu uživati u lokalnim specijalitetima. U kampu se također, kako kažu, dosta toga promijenilo, uglavnom na bolje (sanitarni čvorovi, sadržaji za djecu, ostali sadržaji), ali im se ne sviđa sve veći broj mobilnih kućica koje narušavaju romantiku istinskog kampiranja. Unatoč tome, svake godine sa

Obitelj Jirowetz

svojih ljetovanja nose kući brojne lijepе uspomene. G. Jirowetz izrazio je želju za uspostavljanjem prijateljskih odnosa između njegovog prebivališta u Njemačkoj i Općine Lopar.

Svečanom prijemu su, osim pročelnice JUO-a Općine Lopar, Manuele Ivanić, i direktora TZO-a Lopar, Marina Mušća, bili nazočni i Edi Pećarina, kao dugogodišnji prijatelj obitelji Jirowetz, te direktor Valamar Camping Resorta San Marino, Davor Šunjić.

Carmen i Bernhard Spiess

Carmen i Bernhard Spiess prvi puta došli su u Lopar prije 42 godine, još davne 1979. godine, i to kod Marije i Ivana Franelića. U tridesetak godina još su promjenili dva domaćina u obiteljskom smještaju, a zadnjih desetak godina su redoviti gosti San Marino Camping Resorta. Kupivši vlastiti kamper, to im se činilo kao najlogičniji izbor. Tijekom godina, kako kažu, stekli su mnogo prijatelja među domaćinima i turistima. Kako su ranije imali i svoj gliser, izvrsno poznaju cijeli Kvarner, obližnje otoke i kopno, sve plaže i uvale, ali plaža Sahara im je ipak najviše priraslа srcu. Tu su znali prenoći na plovilu ili na plaži u šatoru, i u toj uvali se nekako najprirodnej osjećaju.

Ističu kako im je Lopar jednako zanimljiv sad i prije 40 godina, jer u svako doba života čovjek ima svoje prioritete i potrebe i oni su se znali tome prilagoditi. Nekada su više boravili na glisera, a sada im najviše odgovaraju mirnija večernja druženja uz roštilj u kampu. Još uvijek im nije problem autom prevaljivati put od 1200 km od Braunschweiga do Lopara i nadaju se da će to moći još neko vrijeme. Želja im je proslaviti 50. godišnjicu dolaska u Lopar, što im i mi od srca želimo.

Prigodnu plaketu i poklone uručili su im Manuela Ivanić, pročelnica JUO-a Općine Lopar, Marin Mušćo, direktor TZO-a Lopar, te Davor Šunjić, direktor San Marino Camping Resorta.

Carmen i Bernhard Spiess

Piše: Hrvoje Hodak

Jubilarni 10. Festival skulpture u pjesku na Rajskej Plaži

Tema 10. jubilarnog Festivala bili su živopisni likovi iz Carrollove „Alise u zemlji čудesa“, a nakon pomnog razgledavanja dovršenih radova žiri je donio svoj konačan sud. Treće mjesto u konkurenciji za najbolju skulpturu osvojila je skulptura „Zec“ skulptorica Marine Vrbljanin i Jelene Mavrić, drugo mjesto osvojila je „Crvena kraljica“ koju su izradile Medarda Pack i Valerija Jakuš, a pobjednička skulptura je „Gusjenica“ autora Petra Popijača, mladog doktoranda poslijediplomskog studija kiparstva na Akademiji likovnih umjetnosti u Zagrebu kojemu ovo nije bilo prvo sudjelovanje na Festivalu skulpture u pjesku.

Nije slučajno da u programu Festivala posebno mjesto zauzima natječaj za najbolju fotografiju na temu loparskog pjeska, u kojem se mogu okušati i posjetitelji i fotografi amateri, jer upravo oni ovu jedinstvenu izložbu golemyh pješčanih skulptura osuđenih na nestajanje, čine trajnom i vidljivom čitavom svijetu. A u konkurenciji za najbolju fotografiju pobijedila je ona autora Dražena Kasprika, neslužbeno nazvana „Sreća u pjesku“, dok se na drugom mjestu našla fotografija Marije Kordić, a na trećem fotografija Hrvoja Hodaka.

No glavni akteri ovog festivala ipak su skulptori, redom mladi renomirani umjetnici koji su pod suncem Lopara četiri dana neumorno oblikovali tematski zadane forme koristeći samo pjesak i vodu, dakle bez pomoći ikakvih umjetnih primjesa i stabilizatora. Njihova imena su: Jelena Kašić, Sanjin Vinković, Jelena Mavrić, Martina Vrbljanin, Georgette Yvette Ponte, Nina Lekić, Roberta Mikelić, Antea Biskupović, Medarda Pack, Valerija Jakuš i Petar Popijač.

Zanimljivo je istaknuti i to da će ova manifestacija, pokrenuta prije deset godina na inicijativu Turističke zajednice Općine Lopar i Centra za kulturu Lopar u suradnji s akademskim slikarom Zlatkom Kauzlarićem Atačem i Akademijom likovnih umjetnosti Sveučilišta u Zagrebu, povodom jubilarne obljetnice, prvi puta dobiti i trajno obilježje u vidu replike pobjedničke skulpture u javnom prostoru s intencijom da taj prostor s vremenom postane „park skulptura“.

Medalje najboljima uručio je načelnik Općine Lopar Zdenko Jakuc, a Marin Muščo, direktor Ureda TZD-a Lopar, na kraju se posebno zahvalio jednom od idejnih začetnika ovoga Festivala prof. Zlatku Kauzlariću Ataču i umjetničkoj voditeljici Pauli Banić, kao i svim sudionicima jubilarnog 10. Festivala skulpture u pjesku, uz želju za novim susretom dogodine na zlatnom pjesku Rajske plaže.

Piše: Hrvoje Hodak

Rapska etapa utrke „4 Islands MTB“: Startali s trajekta, biciklirali do čuvene Rajske plaže

Po već ustaljenom hodogramu, na otoku Rabu je i u 2021. odvožena druga etapa jedne od najatraktivnijih utrka u svijetu brdskog bicikлизma „4 Islands MTB Stage Race“. Prvi znak za start utrke označen je u 11 sati, kada je s Jadrolinijinog trajekta „Krk“ u loparskom pristaništu, krenula prva skupina od ukupno 204 biciklista i biciklistica (102 para), iz više od 20 zemalja, a koji su se natjecali u pet kategorija.

Premda je zbog pandemije sudjelovanje bilo ograničeno na strogo profesionalni segment, nije manjkalo sportske napetosti i uzbudjenja. Na startnoj listi našli su se olimpijski pobjednik iz Londona, Čeh Jaroslav Kulhavy, svjetski, europski i državni prvak u MTB maratonu, Austrijanac Alban Lakata, Švicarka Ariane Lüthi, brončana sa Svjetskog prvenstva u MTB maratonu, Nijemac Karl Platt, višestruki pobjednik etapnih utrka Transalp i Cape Epic, te brojna druga velika imena. Pobjedu na rapskoj etapi u muškoj konkurenciji odnijela je portugalsko-nizozemska kombinacija: Jose Dias i Hans Becking iz tima Buff Scott MTB.

Potporu organizatorima i ove godine dali su TZO Lopar i TZG Rab, a u održavanje logističkih poslova na izuzetno atraktivnoj rapskoj etapi aktivno se uključio i Biciklistički klub MAG Rab, čiji su članovi marljivo radili na označavanju staze duge 65 km s 1.120 m visinske razlike. Nakon fantastičnog starta s trajekta, uslijedila je kružna tura preko velikog dijela otoka, brdskim stazama Lopara, Supetarske Drage i Mundanija kroz šumu i hlad Kalifronta, pa preko Premužićeve staze do ciljne ravnine na Rapskoj plaži.

Direktor utrke Igor Rulj poručio je da „ljudi koji sudjeluju u natjecanju otkrivaju Hrvatsku, oduševljeni su organizacijom, prirodom, stazama, morem i brodovima“. Marin Mušćo, direktor TZO-a Lopar, rekao je sljedeće: „Zaista smo ponosni što smo i ove godine mogli biti domaćini jedne od najjačih MTB utrka na svijetu, kojoj od samog početka dajemo potpunu podršku. Posljednjih smo godina puno radili na brendiranju Lopara i otoka Raba kao outdoor destinacije, a sportske manifestacije poput utrke '4 Islands' najbolja su pozivnica za provođenje aktivnog odmora na otoku Rabu.“

Piše: Marin Mušćo, direktor TZO-a Lopar

Rab Island Trail okupio petstotinjak trkača iz šest zemalja

Na 15. izdanju najdugovječnije *trail & trekking* utrke nastupilo je 500-tinjak trkača, iz ukupno šest zemalja, koji su se natjecali u dužinskim kategorijama od 6, 13 i 23 kilometara. Staze Rab Island Traila prolazile su egzotičnim stazama i pejzažima poluotoka Lopara i grebena Kamenjaka, što je ovu utrku učinilo još atraktivnijom u odnosu na druge lokacije na kojima se održava hrvatska Treking liga. U skladu s time, ne treba nas iznenaditi činjenica da je upravo Rab Island Trail 2020. g. dobio nagradu za najljepšu stazu u Hrvatskoj po izboru magazina People Outdoors.

Najdulju „Challenger“ trasu, dugu 23 kilometra, najbrže su istrčali Sanja Imamagić u ženskoj konkurenciji i Hrvoje Grgić u muškoj konkurenciji. Na drugoj trasi „Active“, duljine 13 kilometara, najbrži su bili Marta Grubić i Dinko Solić, dok su na trećoj trasi „Light“, na 6 kilometara, pobjedu odnijeli Ella Dolenčić i Ivan Vid Glavan.

Mnogi sudionici ovoga sjajnog događaja sportski vikend na Rabu završili su izletom na Goli otok i tako iskoristili priliku da, uz Lopar i otok Rab, pobliže upoznaju i okolne otoke. Većina ih poručuje da će se zasigurno vratiti jer, uz prirodne ljepote, ovaj kraj ima i druge zanimljive sadržaje, kao što su Geopark Rab, Rab Archaeological Traces te različiti sportski tereni i outdoor fitness.

Sama činjenica da je ovo već 15. izdanje Rab Island Traila dovoljno govori o tome da su se Lopar i otok Rab već davno opredijelili za outdoor turizam. U tih 15-ak godina zaista se puno radilo pa je tako trenutno na Rabu preko stotinu kilometara pješačkih i biciklističkih staza koje se prostiru po jedinstvenom krajoliku i koje garantiraju nezaboravan doživljaj. Kvalitetna sportska natjecanja poput Rab Island Traila najbolja su promocija otočnih prirodnih ljepota i izvrsna prilika za produljenje turističke sezone na otoku.

Piše: Hrvoje Hodak

Projektu „Rab Archaeological (T)races“ dodijeljena prestižna nagrada Europske mreže kulturnog turizma

Na svečanosti održanoj u Ateni, žiri Europske mreže kulturnog turizma prepoznao je i nagradio iznimnu kvalitetu inovativnog koncepta projekta „Rab Archaeological (T)races“, proglašivši ga najboljim u konkurenciji s dva projekta njemačke nacionalne turističke zajednice i dva projekta iz Rumunjske.

Ovaj projekt koji se temelji na valorizaciji, poštovanju i povezivanju kulturnih i prirodnih resursa te pružanju autentičnih iskustava za kojima suvremeni turisti sve češće tragaju, realiziran je u suradnji Centra za kulturu Lopar, Pučkog otvorenog učilišta Rab te turističkih zajednica Raba i Lopara. Partneri i stručni suradnici bili su Institut za arheologiju, Pomorski i povijesni muzej Hrvatskog primorja u Rijeci te agencija Heritage Malta, a realiziran je uz finansijsku potporu Grada Raba, Općine Lopar i Rijeke 2020 – EPK, čiji je bio dio programa.

Delegacija projektnog tima „Rab Archaeological (T)races“ nažalost nije bila na dodjeli nagrada, te su ceremoniju proglašenja najboljih, koja se odvijala u Ateni, gledali preko ZOOM aplikacije. Evo njihovih izjava:

Luka Perčinić: Timski rad i određeni ljudi čine razliku

„Od samog početka zaista mi je bilo veliko zadovoljstvo biti dio ovog projekta i to iz nekoliko razloga. Pokrenuta su istraživanja do sada neistraženih i nepoznatih arheoloških lokaliteta, a samim time stvoreni su neki osnovni preduvjeti za njihovu buduću zaštitu.“

Naravno, dobili smo kvalitetan, zanimljiv i atraktivan turistički proizvod koji kombinira sve ono što Rab kao otok čini atraktivnim, a to je bogata kulturna baština, okružena još uvijek očuvanim i raznolikim prirodnim okolišem, te mogućnost bavljenja aktivnim odmorom.

Konkretno, riječ je o tri biciklističko-pješačke staze Epario, Capo Fronte i Frux, koje su, kada govorimo o stazama na Rabu općenito, zasigurno najbogatije i najinteresantnije sadržajem te imaju edukativni i zabavni segment u vidu mobilne aplikacije.

Jedna od najvećih vrijednosti ovog projekta je i edukacija, prije svega lokalnog stanovništva, o bogatstvu koje naš otok ima, jer tek kada mi sami shvatimo čime sve raspolažemo, počet ćemo cijeniti svoj otok još i više. U kontekstu osvojene vrijedne nagrade ECTN-a mogu reći da je za mene, a isto tako i za sve članove projektnog tima, već veliko priznanje bilo uvrštenje projekta među finaliste, a sama nagrada ugodno iznenadenje.

Naravno da sve ovo ne bi bilo moguće bez potpore naših lokalnih jedinica samouprave (Raba i Lopara) te institucija koje stoje iza nas članova projektnog tima, ali ono što često određuje uspješnost nekog projekta je upravo kvalitetan timski rad i ljudi koji čine razliku. Mi smo u našem timu zaista imali osobu koja čini razliku, a to je bila naša voditeljica projekta prof. Tonka Kavran, kojoj pripadaju najveće zasluge za postavljanje ovog projekta na noge, a samim time i za osvajanje ove vrijedne nagrade“, rekao je Luka Perčinić iz TZ-a Grada Raba.

Marin Mušćo: Uvjereni smo da smo napravili pravu stvar za naš otok

„Mislim da svi članovi projektnog tima, ne čelu s biošem ravnateljicom CZK-a Lopar, prof. Tonkom Kavran, ali i cijeli otok Rab, mogu biti ponosni na ovo veliko priznanje koje je projektu 'Rab Archaeological Traces – muzej na otvorenom' dodijelila Europska mreža kulturnog turizma. Od same ideje projekta, preko njegove realizacije, prvog predstavljanja javnosti u Rijeci sredinom prethodne godine, te nešto više od godine dana iskustva i utisaka na terenu, uvjereni smo da smo napravili pravu stvar za naš otok.“

‘Rab Archaeological Traces’ kroz tri poučne staze prezentira arheološku, geološku, sakralnu, kulturno-povijesnu i prirodnu baštinu otoka Raba. To je baština koja je uglavnom bila skrivena ili teško dostupna, a na ovaj jedinstveni način mogu je koristiti turisti i sami otočani svih dobnih uzrasta, bilo pješice ili biciklom. Za lakše snalaženje na terenu postavljeni su informativno-edukativni panoi, napravljena je info karta i zanimljiva interaktivna mobilna aplikacija s proširenom stvarnošću koja šetnju prekrasnim krajolicima čini dodatno zanimljivom.

Kao trenutni v. d. ravnatelja Centra za kulturu Lopar želim se zahvaliti Gradu Rabu i Općini Lopar, kao i turističkim zajednicama Raba i Lopara te POU Rab na bezuvjetnoj potpori projektu ‘Rab Archaeological Traces’, cijelom projektnom timu, a osobito prof. Tonki Kavran koja je čitav projekt izvrsno organizirala i vodila.

S turističkog aspekta, kao direktor TZO-a Lopar, čitavo vrijeme napominjem kako je 'Rab Archaeological (T)races' najbolji turistički proizvod na otoku Rabu u zadnjih desetak godina, a ova nagrada to samo potvrđuje. Ona je dokaz da na otoku radimo kvalitetne stvari koje su prepoznate na europskoj razini, a na nama otočanima je da se još bolje upoznamo s njima kako bi ih svi zajedno mogli čim bolje prezentirati našim turistima.

Uz ovu nagradu i postojeći projekti poput Geoparka, kao i brojna vrhunska sportska događanja poput MTB 4 Islands, koji od 2022. ulazi u Iron Man Epic Series, zasigurno će doprinijeti boljem pozicioniranju otoka Raba na globalnoj turističkoj karti", poručio je Marin Mušćo, direktor Ureda TZ-a Općine Lopar.

Katarina Ribarić: Kulturni turizam je brzorastuća grana turizma

„Veseli nas da je nagrada došla na otok Rab i da je projekt prepoznat kao kvalitetan u europskom kontekstu. U kategoriji Walking Tourism and Slow Travel – Synergies with Cultural Tourism bili su nominirani iznimno zanimljivi i inovativni projekti, čime se pokazuje da je kulturni turizam brzorastuća grana turizma“, rekla je Katarina Ribarić, ravnateljica POU-a Rab.

„Ponosni smo da se ovim projektom prezentira i valorizira arheološka baština, ali i prekrasni rapski krajolici. Vjerujemo, o čemu svjedoče i dosadašnja iskustva, da će projekt biti motiv dolaska na otok te pozivnica lokalnom stanovništvu da dožive rapske staze iz drugačije perspektive. Posebno nas veseli da smo edukativnu komponentu spojili sa sadržajima prilagođenima djeci i mladima te unijeli element zabave. Svakako, riječ je o kompleksnom projektu koji je uključio mnoge dionike, stoga HVALA svim suradnicima, partnerskim ustanovama, volonterima, Rijeci 2020, Gradu Rabu i Općini Lopar jer ovo je zajednička nagrada za uloženi trud, znanje, vještine, vrijeme i financijska sredstva!

Novi izazov, o čemu svjedoči uspješnost i prihvatanje ovog projekta, jest podizanje kvalitete ponude kulturnog turizma kroz infrastrukturu, nove proizvode, partnerstva i edukacije, što nam otvara jednu kompleksnu temu, ali i brojne nove mogućnosti“, poručila je Katarina Ribarić.

Tonka Kavran: Veliko je to priznanje cijelom timu i našem otoku

Na kraju za izjavu smo zamolili i osobu koja je očito bila alfa i omega ovoga projekta, donedavnu ravnateljicu Centra za kulturu Lopar, profesoricu Tonku Kavran.

„Veliko je to priznanje meni osobno, projektnom timu, kulturnom turizmu našeg malog otoka, ali i značajna stvar na europskoj razini koja će, nadam se, doprinijeti repozicioniranju rapskog turizma u održivijem smjeru. Bilo je zaista vrlo izazovno osmisliti jedan tako zahtjevan i sveobuhvatan projekt te kroz četiri godine intenzivnog rada voditi tim koji je u proširenom formatu činilo 20-ak osoba različita backgrounda.

Na tom putu bilo je mnogo prepreka koje su se u određenim trenucima činile i nepremostivima te sam doista sretna što je projekt uspješno priveden kraju i, k tome, nagrađen ovom prestižnom nagradom. Međutim, nju bismo trebali doživjeti samo kao poticaj za daljnji, još intenzivniji, rad usmjerjen edukaciji stanovništva te promociji i nadogradnji projekta“, rekla je Tonka Kavran.

„'Rab Archaeological (T)races' ima golem razvojni potencijal; uz to što je prezentirane lokalitete potrebno nastaviti sustavno istraživati, moguće ga je nadograditi dodatnim lokalitetima te uspostavom novih poučnih staza na drugim dijelovima otoka, a sjajno bi bilo i kada bi postojao suvremeniji interpretacijski centar koji bi posjetiteljima na interdisciplinarni i interaktivni način pružao relevantne informacije o rapskoj baštini te davao upute za obilazak staza“, zaključila je Tonka Kavran.

Značajne investicije Imperiala na području Lopara donijet će dobrobit cijeloj lokalnoj zajednici

Alen Benković je krajem 2021. imenovan na poziciju predsjednika Uprave Imperial Riviere, a ujedno obnaša i poziciju višeg potpredsjednika Valamar Riviere. Gospodin Benković je nakon završenog Ekonomskog fakulteta u Puli, svoju karijeru započeo 1999. kao pripravnik u tadašnjoj Rivieri, gdje je kasnije radio na nekoliko rukovodećih pozicija od kampa Funtana i kampa Lanterna do direktora hotela Neptun, današnjeg hotela Valamar Riviera u Poreču. Potom je karijeru nastavio u gradskom poduzeću Parentium koje upravlja investicijama grada Poreča, između ostalog na projektu izgradnje dvorane Žatika, jednom od važnijih projekata grada u proteklom desetljeću. Od 2011. do 2015. godine je preuzeo funkciju direktora za razvoj, održavanje imovine i tehničke servise u umaskom Istraturistu, i tamo vodio investicije u turističku imovinu vrijedne preko 350 milijuna kuna. Nakon toga se 2015. godine vratio u Valamar Rivieru te na poziciji potpredsjednika za razvoj, održavanje imovine i tehničke servise do danas bio zadužen za investicije vrijedne više od 3 milijarde kuna. Među nizom velikih projekata za koje je bio zadužen ističu se i uspješno repozicioniranje destinacije Rabac u turizam visoke dodane vrijednosti kroz rekonstrukciju hotela Bellevue i Girandella, te realizirana investicija u kamp Istra u Funtani koji je postao prvi veliki kamp s pet zvjezdica u portfelju Valamara. Posebno nas veseli što je Alen Benković svoj prvi intervjou otkako je imenovan za novog predsjednika Uprave Imperiala odlučio dati upravo Loparskoj besedi.

Možete li nam reći nešto više o ključnim projektima na kojima trenutno radite?

Najveći fokus nam je trenutno na pripremi ulaganja na otoku Rabu, a to se posebno odnosi na investicijske projekte na području Općine Lopar. Razvojni planovi Imperiala usmjereni su podizanju kvalitete ugostiteljskih usluga, povećanju smještajnih kapaciteta ali i jačoj prepoznatljivosti i razvoju turističke destinacije u interesu cijelog Lopara. Ulaganja Imperiala u objekte koji se nalaze na području Općine Lopar u idućih nekoliko godina planirana su u iznosu od 400 milijuna kuna. Trenutno je u tijeku priprema projektne dokumentacije u skladu s prostorno-planskom preduvjetima kako bismo već ove jeseni bili spremni krenuti s prvom investicijskom fazom, vrijednom 126 milijuna kuna.

U kojem smjeru vidite daljnji turistički razvoj Lopara?

Značajne investicije koje Imperial planira na području Lopara omogućit će potpuno novu perspektivu turističkog razvoja ovog područja, usmjerenu na turizam visoke dodane vrijednosti. Ove investicije pokrenut će širi gospodarski i turistički razvoj cijele Općine Lopar i unaprijediti kvalitetu života naših sugrađana. Investicije u turističku infrastrukturu će ujedno podići i vrijednost postojećih nekretnina te unaprijediti kvalitetu poslovanja svih dionika uključenih u turističku ponudu, uključujući privatne iznajmljivače, lokalne partnere i dobavljače.

Kvalitetne investicije u turizmu će omogućiti i otvaranje novih radnih mjesta, što je važno za dugoročan održivi razvoj Lopara i cijelog otoka Raba. Osobno mi je cilj da Imperial bude istinski partner destinacije i društveno odgovorna kompanija koja doprinosi boljštu cijele lokalne zajednice.

Spomenuli ste da već ove jeseni planirate pokrenuti investicije u Loparu vrijedne 126 milijuna kuna – možete li nam otkriti nešto više o tim projektima?

U Loparu se nalaze poznati Imperialovi San Marino Sunny Resort i San Marino Camping Resort, smješteni pored pješčane Rajske plaže. Nakon usvajanja prostornog plana od strane Općinskog vijeća Lopara koji propisuje izradu i donošenje Urbanističkog plana uređenja (UPU) za predmetne investicije, pokrenut ćemo njegovu izradu za oba resorta, a o vremenskom roku izrade i usvajanja ovisit će to i u kojem obujmu ćemo pokrenuti investicije.

Na jesen se planiraju investicije u San Marino Camping Resortu koji će po završetku postati San Marino Premium Camping Resort. Cilj investicija je gostima pružiti visoku uslugu kroz rekonstrukciju postojećih parcela i ulaganja u nove mobilne kućice. Osim toga, u kamp stiže i nova Aquamar zona, odnosno uređeni bazenski kompleks uz koji će biti naši restorani i snack barovi. Ove investicije će osigurati ponudu više dodane vrijednosti i privući goste više platežne moći, te bogatstvom novih sadržaja podići turističku ponudu čitavog mesta, što će biti vjetar u leđa razvoju šire poslovne zajednice i svih sumještana. Povećat će se i vidljivost malih obrtnika i dobavljača te doprinijeti ukupnom turističkom prometu lokalne zajednice, što su sve važni preduvjeti daljnog razvoja Lopara i otoka Raba.

Sljedeća investicija u planu odnosi se na rebranding San Marino turističkog naselja, odnosno San Marino Resort postaje Valamar Sunny Plus Resort. Rebranding sa

IMPERIAL RIVIERA d. d.

sobom povlači niz investicija koje uključuju potpunu rekonstrukciju i novi dizajn soba u Velom Melu, te novi dizajn soba u hotelima Plaža i Lopar. Osim toga, redizajnirat će se lobby i unutrašnji prostor restorana. Mališani će moći uživati u novouređenim dječjim Maro igraonicama, kao i novim bazenima.

Hoće li ove investicije pozitivno utjecati i na lokalno gospodarstvo?

Imperialove investicije obuhvaćaju ulaganja u turističke objekte za goste, ali i u turističku infrastrukturu kojom se koristi šira lokalna zajednica, čime se unaprjeđuje kvaliteta života naših sugrađana. To se odnosi na turističke sadržaje, gastro ponudu, ali i snažniju suradnju s lokalnim partnerima. Lokalni dobavljači imaju tu veliku ulogu i potencijal za daljnji rast, jer našim gostima uvijek želimo ponuditi najbolje od destinacije, odnosno ono što je čini jedinstvenom, autentičnom i što u konačnici pridonosi ukupnoj turističkoj priči mesta. Vjerujem da će planirane investicije donijeti upravo to – boljšak svima.

Raduje me što je lokalna zajednica prepoznala mogućnosti koje se otvaraju s pokretanjem investicija i što imamo vrlo otvorenu i konstruktivnu komunikaciju.

Ove godine ste u Imperialu značajno poboljšali uvjete rada i podigli plaće, a sada pokrećete i velike investicije. Znači li to potpuni oporavak turističkog sektora?

Imperial Riviera je u vremenu koronavirusa uspjela sačuvati sva radna mjesta, a u 2021. godini isplatila je i 13. plaću te dodatne nagrade radnicima u iznosu od 5.000 do 7.800 kuna neto. Ove godine smo u suradnji sa socijalnim partnerima značajno podigli plaće za ključna zanimanja u turizmu te pokrenuli programe zapošljavanja, nagradivanja i edukacije u suradnji s menadžment kompanijom Valamar Rivierom. Cilj nam je bio ujednačavanje standarda ljudskih potencijala u okviru grupacije Valamar te zadržavanja radnika u turizmu i uspješna priprema za sezonu. Neizvjesnost u okruženju će i dalje imati utjecaj na turističko poslovanje i gospodarstvo u bliskoj budućnosti, ali najave za sezonu su jako dobre pa normalizaciju turističkog poslovanja očekujemo tijekom 2022. i 2023. godine.

Možete li nam reći nešto više o dugoročnim investicijskim planovima Imperiala?

Petogodišnji plan ulaganja Imperial Riviere kao zajedničke asset kompanije za ulaganja i razvoj turističke imovine Valamara i Allianz ZB društva za upravljanje obveznim i dobrovoljnim mirovinskim fondovima vrijedan je 1,5 milijardi kuna, i bit će usmјeren na rekonstrukciju i izgradnju ljetovališta na Rabu, u Makarskoj i u Dubrovniku. U proteklom razdoblju uloženo je ukupno 580 milijuna kuna, u okviru čega su repozicionirani rapski hoteli Valamar Padova, Valamar

Carolina i Imperial, porečki Valamar Parentino, makarski Valamar Meteor kao i kamp Padova na Rabu.

Za sezonu 2022. godine Imperial Riviera je uspješno realizirala investiciju vrijednu 67 milijuna kuna u bivši hotel Dalmacija Sunny u Makarskoj, koji je postao dio [PLACES] by Valamar brenda koji prati najnovije trendove u hotelijerstvu. Riječ je o hotelskom konceptu namijenjenom gostima koji traže slobodu izbora, moderni dizajn i autentično iskustvo destinacije uz puno poštovanje prema prirodi i okruženju, prvenstveno milenijalcima, mladim profesionalcima i onima koji se prepoznaju u specifičnim lifestyle vrijednostima koje [PLACES] promovira.

Za sezonu 2022. Imperial Riviera je izgradila i uredila plažu ispred hotela Valamar Padova, što je uključilo izgradnju zaštite od utjecaja valova, infrastrukturno i hortikulturno uređenje, novu šetnicu, plažni objekt, sanitarni čvor i najmoderniju plažnu opremu, a plaža je osim gostima hotela, otvorena i građanima. Sada je u fokusu priprema investicije u Loparu, Suhoj Punti kao i niz drugih razvojnih projekata u idućem periodu.

Imate li neki hobи i kako provodite slobodno vrijeme?

Privatno sam zaljubljenik u sport, posebice košarku kojom sam se ranije bavio i profesionalno, a slobodno vrijeme najviše volim provoditi s obitelji i prijateljima. Iako sam rodom iz Istre, oduševljen sam Rabom, a u Loparu se doslovce osjećam kao u svojem drugom domu. To je najviše zato što su me ovdašnji ljudi osvojili svojom neposrednošću i energijom. Brzo sam u Loparu našao dobru ekipu s kojom rado odigram koju partiju karata, prokomentiramo zajedno utakmice i zaista mogu reći da izuzetno cijenim prijateljski duh koji ovdje osjećam od prvog dana. Mještanima Lopara ne moram govoriti o prirodnim ljepotama kojima su oduvijek okruženi, ali mogu reći da me iskreno raduje što imam priliku sudjelovati u dalnjem razvoju ove prelijepo destinacije kroz velike investicijske projekte.

Piše: Barbara Matahlija

Superjunaci zavladali Loparom

**VRTIĆ PO LOPAR,
GLAZBENA ŠKOLA**

Nakon povratka s božićnih praznika, područnim odjeljenjem Lopar zavladali su superjunaci. Djeca su se često igrala Spidermana, Supermana, Hulk, ..., te smo krenuli istraživati tko su superjunaci i zašto ih nazivamo superjunacima. Saznali smo da osim Spidermana, Batmana, Supermana i Hulk postoje i drugi superjunaci: Ironman, Catwoman, Antman, Robin, Captain America, Flash i dr. Na pitanje jesmo li i mi superjunaci, djeca su odmah potvrđno odgovorila, a saznali smo da imamo i mnoge supermoći koje su djeca zapisivala na plakat. Pomažemo roditeljima, pomažemo prijateljima u vrtiću, dijelimo igračke, pospremamo, slušamo, istražujemo, učimo, pozdravljamo itd. Da, to su samo neke od naših supermoći.

Provlačenjem kroz prepreke („lasere“) djeca su uvježbavala spretnost, koordinaciju, agilnost i samokontrolu. Nova saznanja o superjunacima usvajali smo i kroz izrađene didaktičke, društvene i natjecateljske igre (Superjunaci, ne ljutite se, Spidermanova mrežalica, Natjecanje superjunakovih automobila, Vrijeme je za kuglanje, Boom-Tres-Pljas). Djeca su se i likovno izražavala na ovu temu slikanjem temperama i vodenim bojama, crtanjem olovkom i tušem, modeliranjem plastelinom i sl. Rješavali su izrađene radne listove na temu superjunaka s ciljem razvijanja grafičke, koordinacije, vizualne percepcije i glasovne osjetljivosti. Pletonjem paukove mreže poticali smo kod djece razvoj fine motorike, okulomotorike, strpljivosti i koncentraciju.

Maškare su također prošle u znaku superjunaka, a najviše djece bilo je zamaskirano u Spidermana, Supermana, Hulk i Batmana. Istraživali smo i došli do zaključka da i ostale maske poput doktora, policajaca, princeza, mačkica, pčelica, bubamara, gusara i ostalih maski imaju svoje supermoći bez kojih bi nam svijet bio nezamisliv. Djeca su u likovnim aktivnostima raznim tehnikama izrađivala štitove superjunaka, narukvice supermoći, te plašteve od najlon vrećica. Tako zamaskirani štali smo do parka Kapić i svojim supermoćima (pomaganje jedni drugima pri obuvanju i oblačenju, pozdravljanjem ljudi po ulici, podizanjem papirića po putu i bacanju u koš) uveseljavali ljudi i učinili naše mjesto lijepšim. Budući da se i superjunaci ozlijede u svojim akcijama i potreban im je liječnik, u našoj sobi оформili smo centar doktora, gdje su vrijedni doktori i doktorice nesebično svojim supermoćima pomagali drugima. Superjunaci izvrsni su poticaj za razne aktivnosti, a vidjet ćemo u kojem smjeru će nas odvesti proučavanje njihovih supermoći.

Veliki pozdrav šalju vam superjunaci iz PO Lopar!

**Piše: Danijela Škarić, prof., voditeljica Područnog odjela Rab
Događanja u Glazbenoj školi**

O glazbenoj školi dosta se toga piše i zna, ali ono što, eventualno, mlađi naraštaji ne znaju jest da je ta škola najprije bila privatna, pod imenom Glazbena škola Ino Mirković, i djelovala je kao područni odjel matične škole u Lovranu. Kasnije je preimenovana, te je nosila ime Glazbena škola Mirković i, pod tim imenom, djelovala je kroz duže razdoblje. Jedno vrijeme djelovala je i kao samostalna Glazbena škola Rab, čiji je osnivač bio Grad Rab. Kroz sve ove periode škola je iznjedrila i nekoliko diplomiranih profesora, koji su svoju ljubav prema glazbi nastavili prenositi novim mladim glazbenicima.

Danas škola djeluje kao područni odjel Rab, Glazbene škole Ivana Matetića Ronjgova iz Rijeke. Školu trenutno pohađa 53 učenika, od kojih je 10 učenika iz Lopara i to je, otprilike, stalan broj učenika u našoj školi. Učenici, kroz šestogodišnje školovanje, mogu odabrati učenje jednog od sljedećih instrumenata: klavir, harmonika, mandolina, saksofon ili klarinet. Nakon što učenici završe osnovnoškolsko glazbeno obrazovanje, daljnje znanje i iskustvo stječu u srednjoj glazbenoj školi. Moramo napomenuti da svake godine imamo kandidate koji uspješno upišu srednju školu i nastave s glazbenom naobrazbom.

Učenici glazbene škole prisutni su skoro na svakom događaju na području Grada Raba i Općine Lopar. Redovito održavaju concertina i koncerete; pa čak i tijekom proteklih dvije godine, kada je održavanje koncerata bilo onemogućeno zbog pandemije koronavirusa (poglavitno u prvoj polovici 2021.), publika je mogla vidjeti njihove nastupe putem videoprijenosu uživo. U drugome dijelu godine, kada su epidemiološki uvjeti dopustili, održali smo sredinom prosinca Božićni koncert u Zimskom kinu Rab, a ove godine uspjeli smo, zasad, održati Maškarani koncert 17. veljače, također u Zimskom kinu.

Ponosni smo na naše učenike koji su prisutni na raznim natjecanjima, a s kojih se, uglavnom, vraćaju nagrađeni. Posebno smo ponosni na učenike koji su osvojili Oskare znanja, a to su Rene Borić, Zara Paparić i Isabella Dumić. I ove, 2022., godine imamo se čime pohvaliti. Učenik Maroje Pičuljan osvojio je I. nagradu na županijskom natjecanju u Imotskom 9. ožujka, a zatim početkom travnja, u Jastrebarskom, II. nagradu na državnom natjecanju u kategoriji saksofona. Svi ovi lijepi ostvareni rezultati vjetar su u leđa, kako učenicima tako i profesorima, a nadamo se i motivacija budućim učenicima koji žele postati dio naše škole.

Maroje Pičuljan na državnom natjecanju u Jastrebarskom

Maškarani koncert

FOTOREPORTAŽA

Vremeplov događanja kroz 2021. godinu

Mesopust (16. veljače)

Mesopust (16. veljače)

Subvencionirana prodaja sadnica cvijeća (20. travnja)

4 Islands (22. travnja)

Neka školji budu bolji (8. svibnja)

Ivana (24. lipnja)

Cabaret za žlice i gitare (27. lipnja)

Festival skulpture u pijesku (od 29. lipnja do 2. srpnja)

Nove zgode Wande LaVande (10. srpnja)

FOTOREPORTAŽA

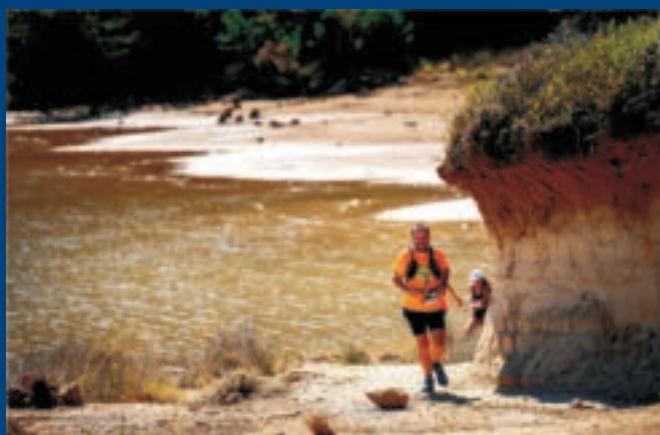
Pričom te zovem (21. srpnja)

ZZ Quartet (22. srpnja)

Mala Gospa (8. rujna)

Rab Island Trail (18. rujna)

Izlet u Bašku (2. listopada)

Proslava blagdana sv. Nikole (6. prosinca)

Uprizorenje živih jasli (17. prosinca)

Izložba kolekcije facola Albine Andreškić (18. prosinca)

ŠKOLA

Događanja u Osnovnoj školi Ivana Rabljanina Rab

Dogradnja matične zgrade

Školska godina 2021./2022. započela je s radovima na nadogradnji i dogradnji matične zgrade OŠ Ivana Rabljanina Rab. Ovim zahvatom želi se svim učenicima otoka Raba omogućiti odvijanje nastave samo u jutarnjoj smjeni. OŠ Ivana Rabljanina Rab brojem učenika velika je škola. U ovoj školskoj godini upisano je 672 učenika, od toga nastavu u matičnoj školi pohađa 497 učenika, i to 128 učenika u razrednoj nastavi, 364 učenika u predmetnoj nastavi i 5 učenika u posebnome razrednom odjelu i odgojno-obrazovnoj skupini. Nastava se odvija u ukupno 28 razrednih odjела.

Postojeći školski prostor veličine 2.193,26 m², nadogradnjom i dogradnjom povećat će se za 770 m². Kroz tri etaže predviđena je gradnja tri nove učionice razredne nastave u prizemlju, dvije nove učionice predmetne nastave na 1. katu, gradnja i dogradnja tri nove učionice/praktikuma na 2. katu, kao i novi sanitarni čvor na svakom katu. Završetak radova planira se u svibnju 2023. godine. Izvođač radova je EDING d. o. o., a radove financiraju Primorsko-goranska Županija i Grad Rab. Nakon energetske obnove četiriju školskih zgrada, ovo je drugi veliki investicijski zahvat u rapsko školstvo koji zajedno ostvaruju Grad Rab i Primorsko-goranska županija.

„Be True, Do Not Bully!“ – Erasmus+ program

U našoj Osnovnoj školi Ivana Rabljanina Rab od 2020. provodi se projekt pod nazivom „Be True, Do Not Bully!“, odobren od Agencije za mobilnost i programe EU na temelju *Odluke o dodjeli finansijske potpore* Agencije koordinatora ovog projekta iz Italije. Uz talijansku školu koordinatora, kao partneri sudjeluju škole iz Grčke, Turske, Španjolske i, kao predstavnik Hrvatske, naša škola.

Projekt je osmišljen u cilju promocije inkluzivne edukacije, jednakosti i nediskriminacije, prevencije međuvršnjačkog nasilja i međusobne razmjene primjera dobrih praksi između pet uključenih zemalja. Poseban naglasak projekta je na edukaciji učitelja i osoblja škola kako bismo, jačajući svoje vještine za prevenciju rizičnih ponašanja na svim društvenim razinama uključujući i intervencije pri međuvršnjačkom nasilju, bili spremni adekvatnije reagirati na izazove koje donose odnosi među djecom u današnje vrijeme.

Ovim projektom omogućena je razmjena ideja i iskustava među školama, tj. između učitelja, djelatnika i učenika. U skladu s time, naša škola organizirala je prvi susret škola uključenih u projekt. Susret je trajao od 29. studenog do 3. prosinca 2021. godine i jedini je od planiranih susreta škola koji obuhvaća edukaciju ravnatelja i učitelja drugih škola. Takvu petodnevnu

Situacija na gradilištu 8. travnja 2022.

edukaciju na engleskom su jeziku u potpunosti provele stručne suradnice naše škole i time pokazale resurse kojima naša škola raspolaze, kao i stručnost u svojem području.

Učenici su sudjelovanje u ovom projektu do sada većinom ostvarivali kroz snimanje video uradaka na zadanu temu. Ponosni smo na sve učenike 5. razreda koji su svojim video uradcima pokazali kako se boriti protiv bullyinga, a čije uratke možete pogledati na web stranici škole i projekta. Ovim putem želimo se zahvaliti njihovim razrednicima na uključivanju u projektne aktivnosti. Uz snimanje uradaka na temu vršnjačkog (ne)nasilja, učenici su se mogli prijaviti i za međunarodnu projektu mobilnost, a najviše bodova na javnome natječaju ostvarile su sljedeće učenice: Blanka Kordić (5. a), Veronika Perić (5. a), Dora Debelić (5. b), Petra Lapić (5. d) i Gracija Staničić (5. d). Navedene učenice, uz pratnju ravnateljice Anamari Šarin, učiteljice engleskoga jezika Klare Budak Sitaš i socijalne pedagoginje Kristine Ribarić, koordinatorice projekta, putuju u Atenu početkom travnja. Moramo naglasiti da se projekt nastavlja provoditi u iduće dvije godine (u Turskoj, Italiji i Španjolskoj), što će biti prilika i ostalim zainteresiranim i uključenim učenicima za sudjelovanje u međunarodnim razmjenama.

Međunarodni susret ravnatelja, nastavnika i stručnih suradnika u našoj matičnoj školi u sklopu projekta „Be True, Do Not Bully!“

Piše: Ivana Rimac

Školski projekt „EM glinene kugle“

Učenici predmetne nastave (od petih do osmih razreda), članovi školske Eko-etno grupe, pod vodstvom učiteljice prirode i biologije Ivane Rimac, nastavili su i tijekom 2021. godine s provedbom školskog projekta kojim se želi pročistiti more oko otoka Raba. Učenici tijekom zimskog perioda školske godine marljivo rade glinene kugle s dobrom bakterijama, te ih planiraju početkom lipnja baciti u more. Glinene kugle će na morskom dnu dodatno pomoći u pročišćavanju mulja i tako pročistiti stanište organizmima morskoga dna.

Efektivni mikroorganizmi imaju raznoliku uporabu u pročišćavanju voda u prirodi, otpadnih voda i pružaju pomoć biljkama u prirodi. Tretiranje morskog dna efektivnim mikroorganizmima **u potpunosti je prirodan i bezopasan proces**. Nakon što EM glinene kugle dospiju na morsko dno, glina se postepeno topi, a dobre bakterije iz glinenih kugli „nastanjuju“ morsko dno. Na morskom dnu one će pročistiti mulj, ukloniti neugodne mirise iz mora i omogućiti morskim algama neometani rast. Sve to posljedično će osigurati čišće more za život morskih organizama i za kupanje.

Vrijedni učenici započeli su s ovim školskim projektom školske godine 2017./2018. s nizom edukacija, izradom informativnih materijala, predstavljanjem projekta u Šarengradu i bacanjem kugli u more. Djelatnici Nastavnog zavoda za javno zdravstvo Primorsko-goranske županije uzorkovali su morski sediment prije i poslije bacanja kugli na odabranoj lokaciji. **Rezultati su pokazali da je količina fekalnih bakterija svedena na nulu** nakon bacanja EM kugli, a to nas je ponukalo da s projektom nastavimo i sljedećih godina. U međuvremenu, vrijednost projekta prepoznata je i dalje od našega lijepog otoka. Projekt je svoje djelovanje proširio na susjedne otoke i njihove osnovne škole, kao i na osnovne škole južne Dalmacije, te poneki dalmatinski otok. Osim škola koje se nalaze u Republici Hrvatskoj, u projekt su se uključili i učenici iz osnovne škole Jundov

(Brno, Češka). Učenici naše škole posjetili su ih i prenijeli svoje znanje o izradi glinenih kugli. Od ove školske godine pokrenuta je **suradnja s osnovnom školom Des Primary private Company iz Grčke**.

Posebna nam je želja оформити datum koji bismo obilježili u svim školama uključenim u projekt zajedničkim bacanjem EM kugli u more. Vrijedno radimo i na pripremanju slikovnice namijenjene mlađem uzrastu u kojoj će projekt biti prezentiran.

EM kugla

Učenici izrađuju EM kugle

Piše: Mona Othman

Godina čitanja u Osnovnoj školi Ivana Rabljanina Rab

Razvijanje čitalačke pismenosti i kulture čitanja jedna je od temeljnih zadaća obrazovnog sustava i, kao takva, sastavni dio aktivnosti i programa koji se kontinuirano provode u OŠ Ivana Rabljanina Rab u školskoj knjižnici, odnosno u suradnji sa školskom knjižnicom. S obzirom na to da je Vlada Republike Hrvatske 2021. godinu proglašila Godinom čitanja, takvih je aktivnosti prošle godine bilo i više, doduše u pandemijskim uvjetima i bez dodatnog financiranja.

Među provedenim aktivnostima u 2021. godini posebno bismo istaknuli školski projekt „Čitajmo zajedno naglas da ne ostanemo bez riječi“, realiziran u šk. god. 2020./2021. Ciljevi su projekta razvijanje školske kulture čitanja, unaprijediti čitačke vještine zajedničkim čitanjem naglas u razredu, razvijati intelektualni vokabular djece i mlađih čitanjem popularno-znanstvenih knjiga, poticati zajedništvo i emocionalnu povezanost učenika u razrednom odjelu, osvijestiti važnost i ulogu čitanja kod učenika i roditelja te popularizirati manje korišten dio knjižničnoga fonda među učiteljima i učenicima – popularno-znanstvene knjige za djecu i mlade. Projektne aktivnosti provodile su se od 1. ožujka 2021. do 15. lipnja 2021., a aktivno su sudjelovala 23 razredna odjela, pri čemu su glavni nositelji aktivnosti bili učitelji razredne nastave i razrednici, a koordinatorica školska knjižničarka. Uz redovite edukativne radionice za učenike, posebno bismo istaknuli i dva online književna susreta. Književni susret s Krešimirom Butkovićem i predstavljanje njegovog romana „Bok, Roko!“ realiziran je 23.

Službeni plakati Godine čitanja 2021. (Ministarstvo kulture i medija)

travnja 2021. u sklopu programa Noći knjige OŠ Ivana Rabljanina Rab. Susretu je u virtualnom sastanku u aplikaciji MS Teams prisustvovalo preko 150 učenika. Književni susret s Andrijanom Grgičević i predstavljanje njezine knjige „Marul i Judita“, održan je 12. studenoga 2021., također u aplikaciji MS Teams.

Također, u kontekstu poticanja čitanja valja istaknuti radove učenika 3. razreda područne škole u Loparu nastale pod mentorstvom učiteljice Tatjane Pičuljan i učenika 2. razreda područne škole u Barbatu pod mentorstvom učiteljice Adriane Kaštelan. Njihov kratak film i slikovnicu, nastale na temelju čitanja popularno-znanstvenih knjiga iz fonda školske knjižnice, možete vidjeti na školskoj mrežnoj stranici, odnosno stranici školske knjižnice.

Područna škola Lopar

Međunarodni dan pješačenja

Učenici PŠ Lopar, zajedno sa svojim učiteljicama i vjero- učiteljem, 15. listopada obilježili su Međunarodni dan pješačenja.

Dobro odjeveni i opremljeni, s ruksacima na leđima, propješaćili su rutu od 6,5 km, krenuvši od škole prema zeseoku Matahlići. Protupožarnim putem prema zaseoku Andreškići vratili smo se u školu.

Putem su uživali u prekrasnom pogledu na Saharu i Stolac, promatrali su promjene u prirodi i uživali na svježem zraku. Nije nedostajalo niti pjesme.

Sveti Nikola

Dana 6. prosinca 2021., Sv. Nikola izmamio je osmjehe na licima učenika PŠ Lopar. Oduševio je dječicu lijepim poklonima, iako ih ove godine nije sam uručio. Zbog Covid-19 situacije bio je spriječen u dolasku, pa su darove podijelile učiteljice. Iako nam je situacija drugačija nego inače, pjesme i smijeha nije nedostajalo.

Medni dan

Razgovorom o važnosti pčelica i njihovom neprocenjivom daru, čitanjem slikovnice o pčelici Jelici i medu Edu te gledanjem crtića o pravljenju meda, i na kraju prekrasnim likovnim radovima, učenici 1. razreda PŠ Lopar 7. prosinca 2021. obilježili su Medni dan u svojem razredu. Svojim kućama ponijeli su teglicu zdravoga meda koji će im pomoći da ostanu zdravi u nadolazećim zimskim danima.

Dani kruha

U PŠ Lopar veselo smo obilježili dane kruha. Prepričavali smo priče o kruhu, pričali o nastanku i procesu pravljenja kruha i slušali mudre izreke. Učenici su uz pomoć roditelja izradili krušne proizvode kojima smo se kasnije počastili.

Posjet načelnika

U blagdansko vrijeme darivanja i radosnih trenutaka, načelnik Općine Lopar Zdenko Jakuc i pročelnica Manuela Ivanić posjetili su treći razred PŠ Lopar. Ovom prilikom načelnik je darovao malce genijalce – Elenu Franelić i Vitu Pirić – enciklopedijom za značajan uspjeh na matematičkom natjecanju i cijelom razredu poželio sretne blagdane.

Piše: Franko Fabo, UVDR Lopar

Rad UVDR-a u 2021. godini

Udruga veterana Domovinskog rata Lopar u 2021. godini nastavila je izvršavati svoje aktivnosti u skladu s preporukama Stožera civilne zaštite i potrebama članstva. Obustavljena su okupljanja članstva u doba pandemije, a ona minimalna druženja izvršena su u skladu s epidemiološkim mjerama. Naša udruga nastavila je suradnju s ostalim udrugama i odazivanjem na razne akcije u Općini Lopar. U slučaju potrebe odazivala se i na volontiranje te humanitarni rad. U svim navedenim druženjima, aktivnostima i radu naša udruga pokazala je jednu veliku želju i snagu kojima možemo odraditi svaki postavljeni zadatak ili aktivnost.

Obilježavanje Dana državnosti

Prva aktivnost u 2021. godini bila je obilježavanje Dana državnosti 30. svibnja u suorganizaciji s Općinom Lopar. Na mjesnome groblju u Loparu odana je počast umrlim braniteljima polaganjem cvjetnog aranžmana i svijeća na centralnom križu te polaganjem svijeća na grobovima umrlih branitelja. Također, održana je i misa u crkvi sv. Ivana Krstitelja.

Dan državnosti

Obilježavanje Dana pobjede i domovinske zahvalnosti

Dana 4. kolovoza, od strane naše udruge i braniteljskih udruga s područja Grada Raba, organiziran je tradicionalni odlazak u Gospic. Obilježavanje je započelo na gradskome groblju u Gospicu polaganjem vijenaca uz središnji križ za sve poginule u Domovinskom ratu, polaganjem vijenca na grob zapovjednika Ivana Čanića Baje i na centralnom spomeniku u Gospicu. Potom je služena misa na Ljubovu za sve poginule branitelje ličke bojišnice, odana je počast na mjestu pogibije rapskog branitelja Slavka Deželjina, a u selu Zalužnici odali smo počast braniteljima sa senjskoga područja koji su poginuli tijekom vojno-redarstvene akcije „Oluja“.

U Loparu smo 5. kolovoza proslavili Dan pobjede i domovinske zahvalnosti i obilježili 26. godišnjicu operacije „Oluja“. Navedeni program započeo je odavanjem počasti umrlim hrvatskim braniteljima iz Lopara na mjesnome groblju, polaganjem vijenca na centralnom križu, paljenjem svijeća na grobovima hrvatskih branitelja te svetom misom. U večernjim satima uslijedilo je primjereno druženje u kući Moto kluba Rab na Sorinju.

Ljubovo

UVDR LOPAR

Primopredaja kuće Miljenku Ureliću

Dana 6. rujna pripadnici udruge prisustvovali su završnom činu primopredaje novoizgrađene kuće Miljenku Ureliću. Naš suborac je prvi branitelj koji je, temeljem prijedloga ove udruge, dobio od strane Općine Lopar novoizgrađeni dom u kojemu može dostoјno provoditi svoj život.

Vukovar – kolona sjećanja

U studenome udruga je sudjelovala u obilježavanju vukovarske tragedije. Tom prigodom tradicionalno smo sudjelovali na bdijenju povodom obilježavanja „Gospe spasa“ na kukuruznom putu i na bdijenju ispred vukovarske bolnice. Položili smo vijence i svijeće na Memorijalnom groblju u Vukovaru, kod spomen doma Ovčara, na Trpinjskoj cesti te smo obišli i vodotoranj.

Kolona sjećanja

Dan Općine Lopar

Povodom dana Općine Lopar u rujnu ugostili smo šest vukovarskih branitelja članova HVIDR-e Vukovar. Zajednički smo odali počast hrvatskim braniteljima i sudjelovali na svečanoj sjednici Općinskog vijeća. Nakon dvodnevnoga druženja s vukovarskim braniteljima, uslijedio je poziv naših prijatelja na druženje i sudjelovanje u koloni sjećanja u Vukovaru.

Kukuruzni put

Održavanje izborne skupštine

Dana 15. prosinca 2021. stekli su se sigurnosni i epidemiološki uvjeti da se može održati godišnja izborna skupština udruge. Na skupštini je objavljeno godišnje i finansijsko izvješće za 2020. i 2021., kao i plan rada za 2022. godinu. Na skupštini su izabrani novi-stari predsjednik Ivan Pičuljan, predsjedništvo udruge, nadzorni odbor, sud časti i tajnik udruge. Zaželimo im svima uspjeh i sreću u sljedećem periodu.

Dan hrvatskih branitelja Općine Lopar

Svake godine 27. siječnja obilježavamo Dan hrvatskih branitelja Općine Lopar. Obilježavanje je započelo okupljanjem branitelja i njihovih gostiju na mjesnome groblju te misi koju je predvodio velečasni Božidar Volarić.

Nakon mise uslijedila je tribina u vatrogasnem domu. Tribinu je održao general u mirovini Zlatan Mijo Jelić uz prisustvo povjesničara i ravnatelja Hrvatskog memorijalno-dokumentacijskog centra Domovinskog rata gospodina Ante Nazora. Naši gosti podrobno su iznijeli činjenice o stradanju hrvatskog naroda u Bosni i Hercegovini u razdoblju od 1991. do 1995. godine. General Zlatan Mijo Jelić poimenice je naveo nazive sela

u kojima su stradali brojni hrvatski civili, a što se neprestano zanemaruje i gotovo nigdje ne može čuti u medijskom prostoru. Spomenuo je selo Ravno, općinu Kupres, Lanište, općinu Stolac, Briševi, Odžak i mnoga druga; jednako kao i imena i prezimena žrtava. Iste kako je važno naglasiti da su brojni hrvatski civili nastradali i u sjeverozapadnomet dijelu Bosne gdje nije bilo rata, niti hrvatske vojske. U Banjoj Luci, Prijedoru, Sanskom Mostu, Prnjavoru i drugim mjestima nastradalo je oko 650 civila. Zaključuje kako najviše boli činjenica što do danas nitko nije odgovarao za te zločine i da ne postoji niti istraga, unatoč živim svjedocima i njihovim svjedočenjima. Nakon tribine uslijedilo je prigodno druženje.

Piše: Joško Matahlija, predsjednik Društva

Novo rukovodstvo i mlade snage u DVD-u Lopar

Dana 14. ožujka 2021. godine na redovnoj izbornoj skupštini DVD-a Lopar izabrano je novo rukovodstvo koje će svoje dužnosti obnašati u mandatu od pet godina.

Upравni odbor čine:

- Nenad Rukavina, član
- Dejan Pičuljan, član
- Arian Gabrić, zapisničar
- David Matahlija, član
- Nikola Škarić, član
- Sebastijan Škarić, član
- Mirko Škarić, tajnik
- Alen Borić, član
- Dejan Petrić, dozapoovjednik
- Stanislav Franelić, zapovjednik
- Joško Matahlija, predsjednik.

Zapovjedništvo čine:

- Stanislav Franelić, zapovjednik
- Dejan Petrić, dozapoovjednik
- Antonio Pičuljan, skladištar
- Nikola Pećarina, član
- Marin Paparić, član
- Jurica Šanić, član
- Franko Matahlija, član.

Nadzorni odbor ima sljedeći sastav:

- Marin Pećarina, predsjednik
- Vedran Matahlija, član
- Leo Škarić, član.

Za novog tajnika Društva izabran je Mirko Škarić, novi potpredsjednik je Tomislav Paparić, a predsjednik Joško Matahlija.

DVD LOPAR

Nakon biranja novoga rukovodstva, dotadašnji zapovjednik DVD-a Lopar Predrag Andreškić zahvalio se kolegama vatrogascima na dosadašnjoj suradnji, trudu i kolegijalnosti. Poslije smo zajedno i proslavili, a ovim putem bih se zahvalio svima koji su prisustvovali skupštini, pogotovo našim osnivačima na iskazanoj podršci te na tome što su nam izgradili jednu od najljepših zgrada dobrovoljnih vatrogasnih društava u Hrvatskoj. Ovim putem im poručujemo da ćemo se brinuti, kako za dom, tako i za opremu koja nam je dana na povjerenje.

O spremnosti i požrtvovnosti vatrogasaca najbolje govori činjenica da su se u doba pandemije DVD-u Lopar pridružile mlade snage Lopara koje su svoj završni ispit za zvanje vatrogasca položile 29. svibnja 2021. Našim novim članovima postali su: Ivan Matahlija, Leonardo Pećarina, Dado Borić, Leon Lekaj i Nikolas Žamut-Stolčić. Još jednom, u ime svih članova, čestitam im na položenom ispitu i na iskazanoj hrabrosti. Kolege, dobro došli u jedno od najvećih društava na svijetu, dobro došli u društvo dobrovoljnih vatrogasaca. Valja spomenuti i da je DVD Lopar obogaćen za još jedno vozilo tipa kombi za prijevoz ljudstva, a koji je u potpunosti financiran iz sredstava naknada za korištenje općekorisnih funkcija šuma Ministarstva poljoprivrede.

Novo vozilo koje će olakšati rad

Polaganje ispita za nove članove

DVD LOPAR

Vježbom do savršenstva

Riječ zapovjednika

U razdoblju od 1. siječnja 2021. godine do 31. prosinca 2021. godine vatrogasna postrojba Lopar odradila je ukupno 77 intervencija (12 požarnih intervencija, 31 tehničku intervenciju, 1 intervenciju s opasnim tvarima, 4 izvanredne dislokacije, 14 intervencija na moru i 15 ostalih intervencija). Na svim intervencijama sudjelovao je 271 vatrogasac sa 138 vozila te je ukopno utrošeno 490 sati rada na istim. U periodu poslije turističke sezone nastavljeno je s redovitim vježbama te uvodimo rad s mladim naraštajima (razredna nastava). Između redovitih vježbi ubacili smo i dvije dodatne (incident u prometu i požar plovila u lučici) kako bismo provjerili sposobnosti postrojbe i komunikaciju unutar nje. Sudjelovali smo i na seminaru u Rijeci (zapovijedanje na intervencijama) te obilježavanju godišnjice razornoga potresa u Petrinji. S našim kolegama i priateljima iz DVD-a Rab povremeno održavamo zajedničke vježbe kako bismo se još bolje upoznali i poboljšali zajednički rad.

Iako nas je pandemija malo usporila u smislu da smo morali obustaviti rad s djecom i vježbe svesti na rad po grupama, itekako smo ostali aktivni. U planu nam je, do početka turističke sezone, obnoviti naše plovilo i urediti kuhinju u našem domu. Želimo odraditi i polaganje za specijalnost *rad na visinama i dubinama* te u Vatrogasnog trening centru Šapjane polagati ispit *požar unutarnjeg prostora*. U sklopu usavršavanja poslali smo dva vatrogasca na polaganje C-kategorije u prometu, a i još dva vatrogasca čekaju početak tečaja za C-kategoriju voditelja brodice. Planiramo još puno toga, ali o tome ćemo nekom drugom prilikom. Za sada vas, do nekoga idućeg susreta, pozdravljamo uz vatrogasni pozdrav „VATRU GASI, BRATA SPASI“.

Djeca su bila oduševljena posjetom DVD-u

Vježbom do savršenstva

U jednom od naših prijašnjih tekstova naglasili smo da je svaka kriza ujedno i prilika. Prilika u kojoj učestalije razmišljamo o našem načinu poslovanja i našoj ponudi, te pritom intenzivnije pratimo kako to „netko drugi“ radi. Zapravo, to je prilika iz koje bismo trebali uistinu nešto naučiti i iz koje bi rezultati uskoro mogli biti opipljivi.

Nada u oporavak turizma sve se više nazire. Pandemija je doslovno promjenila ritam putovanja i sve je jača želja gostiju da ponovno dišu punim plućima. Svjedoci smo popuštanja restrikcija uzrokovanih koronavirusom, a paralelno s ukidanjem mjera raste interes gostiju za putovanjem. Kako se ljeti primiče, vjerojatno ćemo svjedočiti otvaranju mnogih zemalja. Jednostavnost putovanja i prelaska granice odlučit će tko će biti u najboljim destinacijskim odredištima za 2022. godinu. Imajući na umu kako smo pripremili i odradili prošlu sezonu, ne sumnjamo da će i naša Hrvatska vući prave poteze. Međutim, trebamo biti i skromni pa poželjeti da nadolazeća sezona bude barem kao ona koju smo već arhivirali.

Putovanja više nisu samo prilika za upoznavanje novih mesta, već i za okupljanje s prijateljima i obitelji od kojih smo dugo bili razdvojeni. Zato ankete provedene među turistima pokazuju da oni žele posjetiti mesta u kojima su se i prije ugodno osjećali te to planiraju napraviti sa stilom. Što je na nama? Mi bismo ih trebali dočekati spremni dajući im do znanja da pratimo trendove. *Bike friendly*, *pet friendly*, *eco friendly* i ostale asocijacije, kategorije su o kojima trebamo sve više promišljati. Dakako, ono o čemu smo trebali, ili trebamo više, voditi računa jesu cijene koje tražimo za našu ponudu. Cijena mora biti racionalna, odnosno prihvatljiva za onu ciljanu kategoriju gostiju koju želimo imati. Gosti koji traže povoljan smještaj razmatrat će ponude unutar svojih ograničenja, a oni koji si mogu priuštiti skuplji smještaj platit će više (ali ne više nego što moraju). Iznajmljivači, odnosno njihovi objekti, koji imaju bolje recenzije i ocjene od strane gosta mogu očekivati da će upravo tako probuditi interes baš onih gostiju koji su spremni platiti više. I dobiti više!

I dok smo prijašnjih godina češće razmišljali hoćemo li „spustiti“ cijene ili ne, zbog pandemije i niže potražnje, ove godinu nas na suprotna razmišljanja navodi – inflacija. Ova čarobna riječ generira razna poskupljenja; neka smo već osjetili, a neka nam poskupljenja tek slijede. U takvoj situaciji logičnim nam se čini razmišljanje o tome kakvu cijenu ćemo tražiti za svoju uslugu? Imajući u vidu spomenuta poskupljenja, spuštanje cijena neće rezultirati dobrim financijskim rezultatima. Kvalitetno odrediti optimalnu cijenu svoga smještaja mogu oni koji prate trendove te omjer ponude i potražnje. Ako smo iskoristili priliku koju nam je ova pandemija zapravo ponudila, oplemenili svoje smještajne kapacitete i marketinški doradili svoju prezentaciju, možemo ustvrditi da smo spremni odrediti optimalnu cijenu. Kad oplemenjujemo našu ponudu, podižemo i razinu usluge pa su u tom slučaju više cijene i logične.

Svjedoci smo da lokacija objekta nužno ne generira visoku cijenu već nju određuje uređenje interijera i eksterijera, dodatne pogodnosti uz smještaj, recenzije gostiju i dobar domaćin. Zato dolaskom prvih lasta budimo spremni i odlučni da ćemo nove izazove rješavati na cjelokupno zadovoljstvo. Udrugu koju zastupamo (i čiji ste možda i vi članovi) stavljamo na raspolaganje svima koji mogu određenim znanjem pogurnuti ili možda čak isprovocirati onoga prvog do sebe da budemo još kvalitetniji.

I za kraj, jedan od trendova koji se nalazi na svim mogućim listama dugi niz godina, a pandemijski strahovi su ga samo dodatno naglasili jest – **održivi turizam**. Ovaj vid turizma je najpopularniji, a održivost koju uvedemo u svoje poslovanje gosti će primijetiti i nagraditi dobrom recenzijom. Mislimo na sutra, na svijet koji ćemo ostaviti budućim generacijama i sve one prirodne ljepote bez kojih ne bismo imali gostiju ni turizma. I čuvajmo to.

ŠRD LOPAR

Piše: Predrag Andreškić, predsjednik ŠRD-a Lopar

Športsko ribolovno društvo Lopar

ŠRD Lopar je u 2021. godini ostvario zacrtane planove, bez obzira na ograničenja zbog epidemiološke situacije. I dalje se nastavljaju radovi na ribarskoj kućici, te je u 2022. godini predviđeno popločenje terase i nabava vanjske sjedeće garniture. Dana 30. listopada 2021. održano je tradicionalno godišnje natjecanje u udičarenju, a ukupan ulov bio je 35 kg ribe. Na udičarenju je sudjelovalo 10 posada s 23 natjecatelja.

- Najuspješniji ribolovci su bili:
 - prvo mjesto (78059) – Josip Andreškić – Sep i Darko Jerić – Štela
 - drugo mjesto (49609) – Manuel Paparić i Janez Skušek
 - treće mjesto (41759) – Marin Pećarina i Igor Pervanja
 - najveća riba (kapitalac) – Bruno Lazarić (morski pauk, 680 g).

Poslije proglašenja pobjednika slijedilo je druženje uz prigodni domjenak.

Povodom dana sv. Nikole 6. prosinca 2021., u ribarskoj kućici, uz nazočnost članova i prijatelja ŠRD-a Lopar, organiziran je prigodni domjenak. Simbolično je zapaljena barka, te je velečasni blagoslovio sve barke i ribare. Tom prigodom ŠRD Lopar dodijelio je ORADI d. o. o. (predstavnik Branko Paparić – Bane) zahvalnicu za višegodišnje donacije i podupiranje rada Društva.

LD KUNA

Aktivnosti u LD-u „Kuna“

Lovačko društvo „Kuna“ osnovano je 1996. godine s 12 članova, a danas društvo sačinjava 31 član na čelu s predsjednikom Antonom Petrićem. Kao i ostale udruge i sumještani, tijekom 2021., poglavito u prvoj polovici, svoju djelatnost i aktivnosti morali smo uskladiti s pandemijskom situacijom, tj. ograničenjima. U skladu s tim, održali smo redovnu godišnju skupštinu na kojoj smo raspravljali o tekućim pitanjima i problemima, nažalost bez prisustva uzvanika i prijatelja iz ostalih lovačkih društava.

Aktivnost prema kojoj smo, najviše, bili usmjereni tijekom 2021. jest održavanje i uređivanje lovačke kuće, za koju moramo napomenuti da smo je izgradili ni iz čega, praktički iz ruševine, a ono na čemu smo radili u prošloj godini jest zapadni, nadograđeni, dio koji smo uredili za druženja. U ovoj godini u planu nam je, ovisno o finansijskoj situaciji i mogućnostima, urediti pristupni put, okoliš, terasu i potporni zid. Željeli bismo obnoviti i opremiti kuhinju, ali uređenje prostora oko kuće nam je prioritet.

Budući da nam je održavanje i uređenje lovišta jedna od glavnih djelatnosti (uz zaštitu, uzgoj i odstrel/korištenje divljači), na Sv. Grguru pristupili smo ozbiljnijem uređenju i izgradnji lovno-gospodarskih objekata kao što su čeka, hranilišta, pojilišta i dr. Sudjelovali smo u akciji održavanja putova prema plažama (Podšilo, Sahara, Dubac), te u eko-akciji čišćenja podmorja i priobalja „Neka školji budu bolji“. Ovim putem želimo napomenuti da smo uvijek na raspolažanju za dobrobit našega mesta, tj. voljni smo pomoći, na bilo koji način, za opće dobro Lopara i Loparana.

Vrijedi istaknuti i naše prijatelje s kojima smo nastojali održati dobre veze, čak i uz prisutna ograničenja. Početkom ove godine ugostili smo prijatelje lovce iz Italije, a mi smo, tijekom siječnja, bili na Cresu u posjeti LD-u „Orebica“. Svakako, moramo spomenuti i naše drage prijatelje iz Lasinje i Krka, kod kojih, nažalost, nismo bili, a nadamo se da ćemo ih što prije posjetiti. Za kraj, želimo svima što bolju i uspješniju 2022. godinu i da se ubrzo vratimo uobičajenim aktivnostima i životu kao prije pandemije.

Piše: Davor Paparić, član kluba

Aktivnosti Moto kluba „Rab“

Adresa moto kluba već je duži niz godina u našem Loparu u klupske prostorijama, na području industrijske zone Sorinj. Moto klub „Rab“ već punih 12 godina djeluje kao skupina zaljubljenika u motore, putovanja, druženja i upoznavanja novih destinacija Hrvatskoj, ali i široj regiji (BiH, Slovenija, Mađarska itd.). Na našim putovanjima pravi smo promotori svojega, prvo MK-a „Rab“, a onda i otoka Raba, te našega mjesta. Trenutno brojimo petnaestak članova, uglavnom Loparana, a nažalost, prošle godine imali smo i prvi smrtni slučaj u kojem nas je napustio jedan od osnivača našeg kluba – Siniša Gazdek Lepi, koji je preminuo nakon teške i kratke bolesti (počivao u miru i neka su mu zavojite nebeske staze).

Udruga se, osim vožnjama i obilascima moto susreta, bavi i humanitarnim radom, a neke smo i sami pokrenuli (eko-akcija „Neka školji budu bolji“, skupljanje donacija za potresom pogodjena područja u Petrinji i na Banovini). Tijekom godine u prosjeku obiđemo više od dvadesetak moto susreta i gradova, ovisno o mogućnostima pojedinaca, a posebno se ponosimo sudjelovanjem u braniteljskoj bikerskoj moto karavani „Prevlaka – Vukovar“ pod geslom „Zajedno u ratu, zajedno u miru“, u kojoj smo sudionici duži niz godina. Karavana inače kreće 13. studenoga u jutarnjim satima s otoka Korčule (Smokvica), preko Pelješca do Prevlake (najjužnije točke Hrvatske), a na povratku se, prolazeći kroz mnoga mjesta i gradove pogodjene ratom 90-ih godina usput pale svijeće na spomen-obilježjima pогinulih. Na Dan sjećanja na pad Vukovara, 18. studenoga, karavana ulazi u Vukovar i nakon toga sudjeluje u koloni sjećanja. Tim putem prođe se kroz mnogo vremenskih neprilika (kiša, zna biti čak i leda i snijega uz nezaobilaznu hladnoću), ali srce, volja i emocije su jednostavno jače i s ponosom prevladamo te prepreke. Na kraju se kući vraćamo i promrzli i umorni, ali najvažnije od svega – ponosni, zbog sudjelovanja i sretanja dragih prijatelja iz svih krajeva Lijepe Naše, s kojima i ostali dio godine razmjenjujemo prijateljstva i posjete, a pogotovo u ljetnim mjesecima gdje nas veći dio njih posjećuje turistički sa svojim obiteljima, na svojim godišnjim odmorima.

Osim Karavane, kako je mi u našem krugu zovemo, MK „Rab“ organizira i dva moto partija (susreta) kroz godinu, od kojih jedan ove godine pada 30. travnja, kada slavimo rođendan kluba te spajamo ujedno i jedini blagoslov motora na našim otocima i obali (to je inače više kontinentalni običaj), te još jedan moto susret prve subote u rujnu (ove godine će to biti 4. rujna). Osim toga, sudjelujemo i u proslavama UVDR-a Lopar (Dan pobjede, Dan branitelja), tijekom cijele godine ugošćujemo turiste na dva kotača u našim klupskim prostorijama na Sorinju, gdje se usput i počastimo kojim

pićem uz nezaboravne moto teme, a imali smo goste iz Njemačke, Austrije, Mađarske, Belgije, Slovačke, BiH, Slovenije, ... Kontinuirano educiramo mlade vozače skutera i motora o pravilima ponašanja i poštivanju prometnih pravila na svojim ljubimcima na dva kotača, kostimirani u moto Mrazove i dolazeći na svojim moto konjima na Božićni sajam uveseljavamo naše loparske mališane, a na kraju godine sudjelujemo i u našem starom loparskom običaju tiranja latin, gdje pomažemo ostalim sudionicima *pregnat svo zlo i nedobro iz stare godine i navijestiti dobru i bolju nam novu godinu*. Tako da, dragi naši mještani, ova mala skupina od petnaestak ljudi je aktivna tijekom cijele godine, i u raznim događajima; ne samo u „motoristiki“.

Toliko od nas skupine motorista, sa željama svima vam dragi čitatelji da nan korona i ovaj nesretni rat ča prije skončaju i ponovo počnemo živit, veselit se, putovat, ist, pit i pivot ko nekada prije va boljim nan vremenima. Svako dobro želi vam loparski MK Rab!

PD KAMENJAK

Piše: Ivo Olip, član PD-a

Planinarske i ostale staze otoka Raba (s osvrtom na otoke Goli, Sveti Grgur i Prvić)

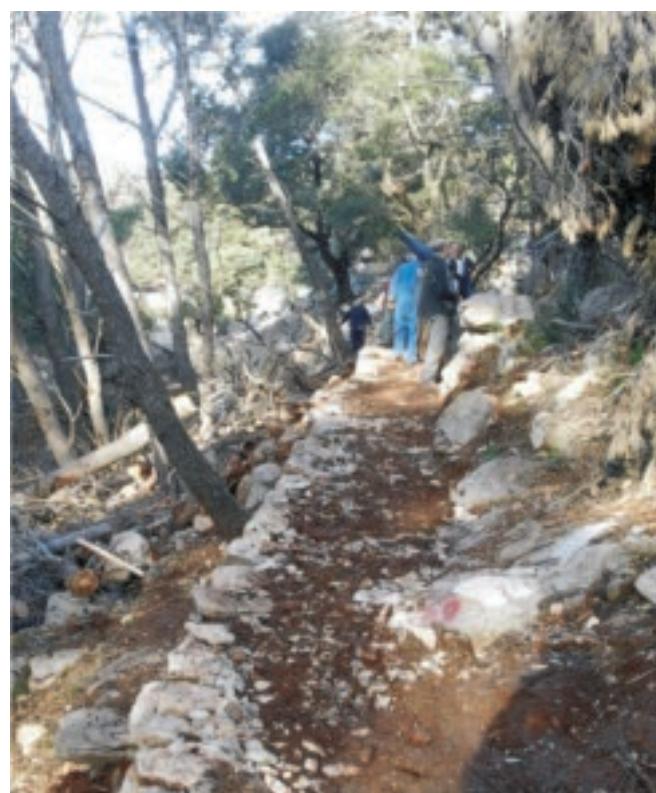
Planinarenje na otoku Rabu, odnosno trasiranje i uređivanje planinarskih staza, počinje osnivanjem PD-a „Kamenjak Rab“ (1932.) u ranim tridesetim godinama prošlog stoljeća. Na rijetkim sačuvanim fotografijama svjedočimo urednim pasicama, stepenicama i odmorишtem s vidilicom na stazi prema Kamenjaku, odnosno uređenoj stazi između dva suhozida, takozvanoj karali od Sv. Damjana prema Srednjaku. Nešto kasnije, dolaskom ing. Ante Premužića na otok, obnovi tradicionalnih, pastirskih i trasiranju novih namjenskih staza počinje se pristupati planski.

Ing. Premužić bio je vizionar po pripremi i trasiranju, a ne samo u gradnji. Prvo bi u razgovoru s najstarijim žiteljima otoka ucrtao sve tradicionalne, djelomično i napuštene, staze i puteve koji su povezivali naselja, odnosno zaseoke sa šumama, poljima, pašnjacima i kamenjarom iznad njih. Onda je slijedila provjera vlasništva, a ono je bilo crkveno, kotarsko, zadružno ili privatno. Naposljetku bi došlo do pregovora s vlasnicima u kojima su se razmatrali interesi i potrebe; začudo je postojao neki red, koji danas toliko nedostaje. Slike u katastru otkrivaju da ing. Premužić većim dijelom nije počeo gradnju staze dok planirana trasa nije bila čista, tj. dok nije imala svoj katastarski broj. Danas takvog rješenja nemaju ni neke glavne otočne prometnice.

Što se tiče poimanja planinarskih staza, mi Rabljani smo u specifičnoj situaciji. Naš prirodni planinarski zavičaj je Velebit, a s pogledom na njegove sunčane, snježne ili burne vrhove se budimo i odlazimo na počinak. Naše predivne staze u planinu kreću od samog mora – od Zavraticice preko Turskih vrata na Alan, od Stinice, Živih Bunara za Vele Brisnice, pa od Cesarice preko Sinosokosa do Mliništa. Tako je u našim glavama krenulo, kad smo ponovno budili naš PD „Kamenjak“, da trebamo markacijama obilježiti i naše staze. Krenule su akcije i na novim zemljovidima svoje mjesto su našle i planinarske staze. Ali s našim, sve češćim, izletima u druga gorja, s posjetama planinara izvana došlo je nekakvo otrježnjenje u smislu da nisu, i ne mogu biti, sve staze planinarske. Staze uz more, po šumi i pašnjacima su, ili šetnice, ili rekreativnog karaktera. Naziv planinarske staze proizlazi iz riječi planina. Planine su različite po visini, terenu, strukturi, obliku, građi itd. Hodanje po njima je zahtjevnije od hodanja po šetnicama i iziskuje adekvatnu opremu, nešto kondicije i poznavanje terena. Iz navedenoga je vidljivo da su planinarske staze raznolike.

Takva je i na našem malom otoku Rapska transverzala, koja se proteže grebenom iznad Velebitskog kanala u smjeru sjeverozapada prema jugoistoku, s četiri prilaza iz

unutrašnjosti otoka, duga nešto preko 36 kilometara. Nije ni malo bezazlena. Treba savladati preko tisuću metara visinske razlike, jer ima nekoliko spustova prema razini mora i ponovno uspona na vršni greben. Sve je to posljedica kombiniranja starih pastirskih staza sa zahtjevima vlasnika da se izbjegnu ograđeni pašnjaci. Zahtjevnost staze, koja je prema „Wandermagazinu“ uvrštena među deset najatraktivnijih planinarskih staza u Europi, je posljedica razvedenosti i strukture terena. Planinare tako očekuju dijelovi uređene staze s pasicom, šume bora i hrasta crnike, ljuti krš sa škrapama, sipara, livada s točilima, litice, stare karale između dva suhozida itd. Staza prolazi preko više od osamdeset, većim dijelom ruševnih suhozida, koji ukazuju na vjekovnu borbu stanovništva za bolji životni prostor. S pojedinim vrhova kao što su Kamenjak (405 m n. v.), Srednjak (331 m n. v.), Zvonici (242 m n. v.), odnosno s čitavog vršnog grebena Tinjaroše, pruža se divan pogled na Velebit, Velebitski kanal i otočni akvatorij.

Radovi na otočnoj stazi

Uz stazu ima zanimljivih geoloških pojava kao što su: pješčana uvala Mag, prijelomi u stjeni u uvali Vadiškala, jame i prirodni volti ispod Srednjaka, napušteni pašnjaci ispod sipara na Krklantu, ljuti krš podno Kamenjaka i zelena Fruga okružena stoljetnom šumom, sa svojom lokvom i lopočima. Za planinare i ljubitelje prirode, staza je zanimljiva u svako godišnje doba. Zimi burno ozračje s puno eteričnih ulja i soli u zraku predstavlja raj za kardiovaskularne i astmatične bolesnike. Proljeća, s buđenjem i cvatom raznolikog bilja, znaju biti nezaboravna. Ljeto nas u dugim danima zna uloviti u istraživanju uvala ili uživanju u izlascima i zalascima sunca. A tek najesen... Boje iz snova. Sve zajedno je čarobna kombinacija s geološkom raznolikošću otoka.

Kako je uzdužna staza, pogotovo za grupe planinara, dosta duga, markirana su četiri poprečna prilaza: Grpe – Pantunja – Vadišaka, Banjol – Sv. Damjan – Srednjak, Rab – Šćerbi – vrh Kamenjak i Matkići – Fruga. Staze su

markirane i označene po standardima i nomenklaturi HPS-a. Iz iskustva znamo da aktivnost udruge ovisi, u najvećoj mjeri, o trenutačnom entuzijazmu pojedinaca, te volji i interesu. Naše, prije dvadesetak godina, ponovno rođeno društvo, ima još uvijek dosta od te početne energije. Pored svih stalnih aktivnosti imamo planove i s našim stazama. Ako uspiju nastojanja za uređenjem planinarskog doma u šumi Dundo, planira se poprečnu stazu Fruga – Supetarska Draga – Vrsi – Kampor – Kalifront, koja dobrim dijelom prati Premužićeve staze, dužine preko šest kilometara, urediti kao planinarsku stazu. Cilj nam je obnoviti i spojiti dijelove Premužićeve staze. U svrhu toga imamo radne akcije. U potrazi smo za arhivskom građom o trasiranju i planovima šumarije, čiji je zaposlenik bio ing. Ante Premužić. Ne zapostavljamo ni njegove suradnike (npr. Mate Čepernić, porijeklom s Cres), koji su nastavili njegov rad kada je on bio premješten na druga mjesta. Želja nam je zaštititi naše karale i Premužićevu stazu kao kulturno blago. Razgovarali smo o organizaciji Premužićevih dana na Rabu i postavljanju spomen-obilježja tom vizionaru. Kako bismo priču o stazama otoka Raba kompletirali postoji još nešto vrlo važno, a to je edukacija vodiča, jer posjetitelji su, pogotovo planinari, radoznali i puni pitanja. Bez vodiča koji zna odgovor o botanici, geologiji, povijesti, etnologiji ili arheologiji, i najljepše su staze nekako prazne, nedorečene.

Rapski planinari spajaju dionice Premužićeve staze

Planinarima, i svim prirodnjacima, za lakše snalaženje u prostoru i informacije o pojedinim lokalitetima preporučujemo upotrebu planinarske karte otoka Raba (HGSS, 2019. i SMAND, otok Rab 20A, 2017.). Treba napomenuti da, zbog radnih akcija otočnih planinara na obnovi i spajanju dijelova staza, te zbog nerazumijevanja pojedinih vlasnika terena, posljedično dolazi do pomicanja trase, koja možda još nisu uvedena u novija izdanja zemljovida. Za sve dodatne informacije najbolje je kontaktirati PD „Kamenjak Rab“.

Za kraj, ako se planira duži boravak na otoku Rabu, dobro je znati da na otoku, pored markirane grebenske obilaznice, postoji još više od sto kilometara ostalih staza – od šetnica, pastirske, seoskih, lovačkih, šumarskih te ostalih namjesnih staza i putova. Tako da s preko 150 km različitih staza prirodnjaci otoka Raba s pravom čvrsto stoežaiza projekta „Jedan otok, jedna staza“.

Goli otok

Na Goli otok su već nakon prvih godina zatvaranja popravno-kaznene ustanove počeli dolaziti znatiželjni posjetitelji. Ubrzo se pročulo da nisu zanimljivi samo

napušteni, i danas devastirani, objekti uz obalu, nego i otok u cijelosti. Grupe planinara, najviše iz Slovenije i Hrvatske, počele su obilaziti unutrašnjost i najviše vrhove. Bilo je i organizacije trekinga i orientacijskog trčanja.

Pored puta između Vele Drage, uvale Tetina i uvale Melna, u dužini od oko 5 km, postoje stražarske, odnosno pastirske staze na sve najisturenije grebene otoka u dužini od oko 7 km. Najzanimljiviji je kršni i stjenoviti dio od rta Sajaro i čitav sjeveroistočni greben. Između Vele Drage i Galebovih otoka pa do Male senjske uvale postoje djelomično uređene staze, a ima djelomično i kamenja s predivnim vidicima. Najzanimljivija je kružna planinarska staza koja počinje nekako u sredini otoka, prati put prema istoku, penje se na najviši vrh Gradinu (227 m n. v.), te se grebenom ispod Belog brda (146 m n. v.) vraća u smjeru zapada, dužine od oko 4 km. Zanimljivosti uz stazu predstavljaju rovovi, grudobrani, stražarnice i bunker. Cjelokupna priča Golog otoka je dostatna za jedan jako sadržajan jednodnevni izlet, kakvih je danas sve više, pogotovo izvan glavne turističke sezone.

Sveti Grgur

Sveti Grgur je nenaseljen otok isto, kao i Goli, poznat po zatvorima iz vremena Informbiroa. Sjeverna strana je gola i stjenovita. Sredina otoka većinom je obrasla kaduljom, a južni dio je šumovit i jedva prohodan. Najbolji prilazi su sa zapadne i istočne strane. Na otoku je dosta pastirske i lovačke staze te napuštenih puteljaka između bunkera i sve ruševnijih zatvorskih zdanja. Najinteresantniji je zahtjevni trekking po stjenovitom sjevernom dijelu, gdje ima jedva prohodnih kamina, polica usred sipara i stijena, prirodnih otvora. Osamdesetih godina prošlog stoljeća su u par navrata na tom dijelu članovi AO-a „Matica“ iz Ljubljane uvježbavali prečenja nekompaktnoga stjenovitog terena prije ekspedicije u Patagoniju. Za alpiniste je izazovan ulaz u stijenu s razine mora. Južni dio je šumovit i zarastao gustim grmljem, a i tamo ima staza, pogotovo lovačkih, te na uzvisini oko obje lokve. Za planinarenje je Sveti Grgur izazov jer je teško prohodan, raznolik, s dosta zahtjevnih elemenata. Oko 12 km staza za jednodnevni izlet svakako nije malo.

Prvić

Najudaljeniji i najveći od navedena tri nenaseljiva otoka, ali svejedno zanimljiva destinacija za jednodnevne izlete planinara stacioniranih na Rabu. Otok nema izrazitih vrhova, iako je njegov vršni plato viši od susjednih otoka. Jedini pristup je na sjeverozapadnom dijelu uz rijeku svjetionika. Proteže se u smjeru sjeverozapad-jugoistok od Stražice do rta Šilo, u dužini od 7,5 km, a najveća visina je 356 m n. v. Za trekking je prikladna uzdužna pastirska staza po sredini otoka i nekoliko grebenskih staza na sjeveru, stvorene od stada ovaca. Pješačenje po našem najvećem nenaseljenom, najburnijem otoku je jako impresivno; ulaz na visoravan s rubnim neizraženim vrhovima, a na sjeveru su divovske klisure i stijene visine do 300 m. Predivan je otok u vrijeme cvatnje kadulje, kada cijela visoravan vijori u ljubičastim cvatovima. Otok je strogo zaštićen kao ornitolшки i botanički rezervat.

UDRUGA ZA DJECU I MLADE KOCKA

Intervju vodio: Antonio Škarić

Razgovor s osnivačicama Udruge za djecu i mlade „Kocka“ Katarinom i Kristinom Ribarić

Udruga za djecu i mlade „Kocka“ je nevladina, neprofitna, volonterska udruga registrirana 4. travnja 2008. godine. Osnovana je s ciljem pomoći djeci i mladima u stvaranju uvjeta za svrhotit, cijelovit i samostalan život u društvu. S besplatnim radionicama različitog tipa započelo se 30. lipnja iste godine.

Za početak, draga nam je da ste dio ovog broja Loparske besede. Vaša udruga djeluje od 2008. i kontinuirano oplemenjuje život djece i mlađih na otoku Rabu. Poznati ste po trudu koji ulažete u volontiranje te mnogobrojnim nagradama kojima su se taj trud i zalaganje, nadamo se, prepoznali. Zadnje dvije godine bile su neizvjesne i otežavale su normalno funkciranje, možete li ukratko opisati kako se nosite s pandemijskom situacijom što se tiče aktivnosti?

Pandemijsko razdoblje stavilo je pred sve nas djelomično zaustavljanje aktivnosti. „Kocka“ se vodila odlu-

kama stožera i njeno djelovanje je realizirano kada god je to bilo moguće. U odnosu na vremena bez ograničenja, pandemija je postavila niz zahtjeva, smanjena finansijska sredstva i kompleksniju organizaciju rada. Svakako, bili smo spremni odgovoriti i na taj izazov.

Možete li nam reći koje su radionice trenutno aktivne i koji su planovi do kraja ove godine? Kakvi su vam planovi za budućnost?

Trenutno je u tijeku 13 radionica u 16 radioničkih grupa, Pub kviz u suradnji s caffe barom Municipium i projekt BookCrossing – slobodnih knjižnica. Provedbu aktivnosti osigurava 20 voditelja i voditeljica. Ukratko kreću i neke nove radionice. Možemo reći da smo stručno i brojčano respektabilni, a prije svega, naša se vrijednost ogleda u velikim srcima volontera, nesebičnom angažmanu i osmijehu svakoga našeg polaznika. Imamo ukupno četrdesetak školskih sati tjedno radioničkog rada, što nas ispunjava dubokom zahvalnošću prema volonterima, ali i ponosnom jer je pozitivna promjena naša stvarnost. Djeca i mlađi, polaznici radionica, naša su najveća podrška i kompas za djelovanje u budućnosti. Od planova za budućnost, punim jedrima, dobrom voljom i srcem naprijed! Naravno da se veselimo i pozdravljamo svaku podršku, svaku pomoć u materijalnim uvjetima jer davanje zajednici kvalitetnih programa, odličnih volontera i velikog broja radioničkih sati zahtjeva jasnu i svrsishodnu organizaciju, ali i definirana proračunska sredstva.

Trenutni termini radionica u „Kocki“

PONEDJELJAK

10:00 – 12:00 Radionica plesa na svili za srednjoškolce i starije (T. Grubišić, S. Kurelić, A. Staničić i L. Pende)
17:30 – 18:30 Radionice njemačkog jezika za djecu predškolske dobi (Romana Crnić, prof.)
19:00 – 20:00 Plesna radionica za učenike od 1. do 4. razreda (Antonela Pirić i Amanda Staničić)
20:00 – 22:00 Radionica Systeme za punoljetne (Sandro Benić)

UTORAK

17:30 – 19:30 Radionica stolnog tenisa za djecu i mlađe iznad 10 g. (Lovro Ševerdija, mag. iur.)
18:15 – 19:15 Likovna radionica – Male ruke za predškolce od 4 do 7 g. (Izabel Piaža-Mikelić, bacc. art. paed.)
19:30 – 20:30 Kreativne radionice za djecu od 1. do 4. razreda (Nives Gvačić, prof. i Veronika Mravić)
20:00 – 21:30 Team building yoga za voditelje radionica u „Kocki“ (Kristina Ribarić, mag. paed. soc.)

SRIJEDA

17:30 – 18:30 Radionice njemačkog jezika za djecu predškolske dobi (Romana Crnić, prof.)
18:30 – 19:45 Radionice njemačkog jezika za djecu od 1. do 3. razreda (Romana Crnić, prof.)
19:00 – 21:00 Radionica Systeme za punoljetne (Sandro Benić)
20:00 – 21:15 Team building radionica njemačkog jezika za voditelje radionica u „Kocki“ (Romana Crnić, prof.)
21:00 – 22:00 Radionica Slacklinea za djecu i mlađe iznad 11 g. (Ivan Puljar-Matić)

ČETVRTAK

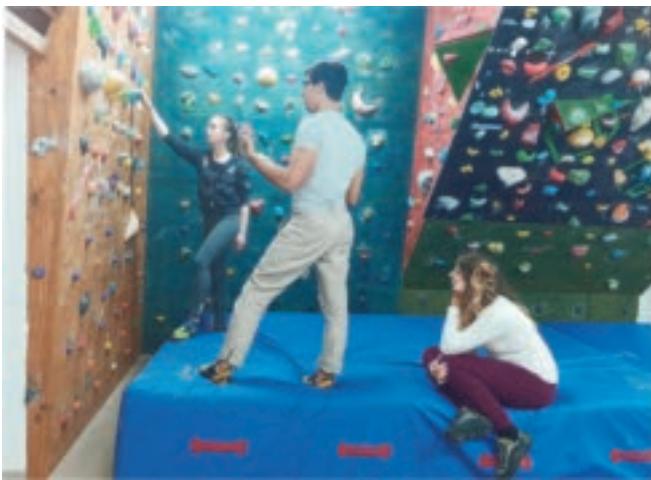
10:00 – 12:00 Radionica plesa na svili za srednjoškolce i starije (T. Grubišić, S. Kurelić, A. Staničić i L. Pende)
17:00 – 18:00 Tip Tap Top za četverogodišnjake (Andrea Dedić i Nino Bencan)
18:15 – 19:15 Tip Tap Top za petogodišnjake i šestogodišnjake (Andrea Dedić i Nino Bencan)
18:30 – 20:15 Radionica ručnih radova za osnovnoškolce (Anamari Pijaža-Mikelić)
20:00 – 21:30 Team building yoga za voditelje u „Kocki“ (Kristina Ribarić, mag. paed. soc.)

PETAK

18:00 – 20:00 Radionica stolnog tenisa za djecu i mlađe iznad 10 g. (Lovro Ševerdija, mag. iur.)
--

SUBOTA

17:00 – 18:00 U zdravom tijelu zdrav duh za djecu s poteškoćama u razvoju (S. Brozović, mag. prim. educ., A. Fabijanić i V. Javoran)
18:00 – 20:00 Radionica plesa na svili za srednjoškolce i starije (T. Grubišić, S. Kurelić, A. Staničić i L. Pende)
Radionica slobodnog penjanja pod vodstvom Ivana Mlačića, dr. med., dr. dent. med., terminima se prilagođava voditelju te su prijavljeni polaznici informirani oko termina za svaki pojedini mjesec. Radionica je otvorena za sve zainteresirane starije od 14 godina.
Volonterka Sara Krišković, mag. oec., nastavlja s Pub kvizovima subotom, o čemu na vrijeme imate informaciju na društvenim mrežama.
Naše slobodne knjižnice su spremne za vaše korištenje, a o njima redovito brine Nikola Kordić.

Radionica slobodnog penjanja

Kakva je situacija s djecom i mladima? Je li postupno, od osnivanja 2008., opadao interes za volontiranje, aktivnosti i rad udruge?

Aktivnosti Udruge kroz godine su se mijenjale, ali držimo visoku ljestvicu radioničkih sati. U pande-mijskom razdoblju smanjen je, sukladno ograničenjima, broj sati u ad hoc akcijama, tj. nije primjerice organizirana Dječja reduta, volontiranje na Rapskom triatlonu i druge manje ad hoc akcije. Ono pozitivno jest da za takve akcije imamo izuzetno veliki broj volontera djece i mladih što doprinosi odgoju za volontiranje.

Naši nekadašnji volonteri nastavljaju volontirati i u drugim udrugama, primjerice odlaskom na studij, što nas osobito veseli. Jednom kada se zakotrlja dobra volja, njene su implikacije fascinantne i zadivljujuće u budućnosti. Često dolazimo do izazova prostornih kapaciteta što samo govori da je interes za volontiranje i dalje živ.

Koliko ste zadovoljni podrškom zajednice? Što biste posebno istaknuli? Kolika je uključenost djece i mladih s područja Općine Lopar?

Podrška zajednice nam je od iznimne važnosti. Naravno, kada jedna udruga iza sebe ima toliko godina uspješnog rada, toliki broj volontera i korisnika, nadamo se i očekujemo da kao takva bude prepoznata te potaknuta na daljnji rad. Mi djelujemo na području otoka Raba koji čine dvije jedinice lokalne samouprave. U 2022.

Slobodna knjižnica

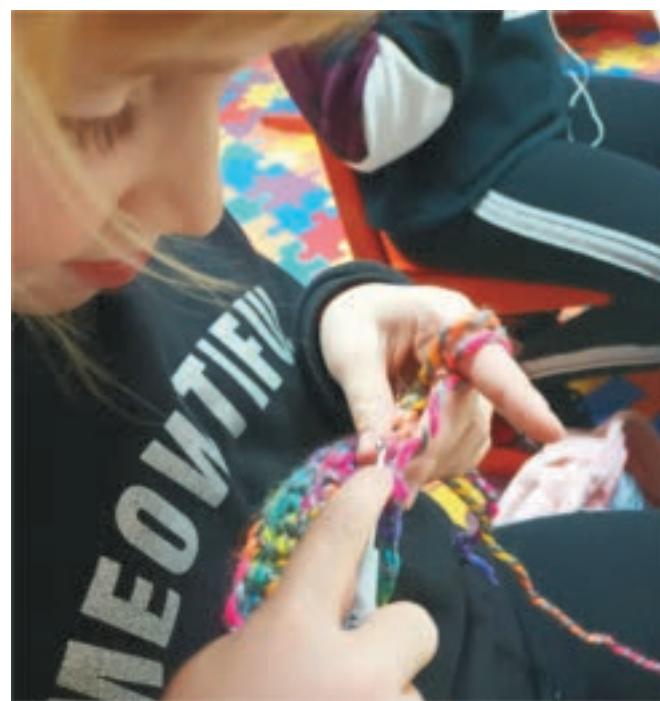
Djeca uživaju u radionici Tip Tap Top

godini od Grada Raba osigurano nam je 15.000,00 kn, a od strane Općine Lopar 5.000,00 kn. Grad Rab od našeg osnutka osigurava nam prostor za rad. Korisnici sudjeluju s godišnjom članarinom u iznosu od 200 kn, a sve radionice i aktivnosti su besplatne.

Trudimo se osigurati sredstva i iz drugih izvora, a često je potrebno i dosta čarolije kako bismo osigurali materijalne uvjete koji će nam omogućiti kvalitetan rad, s obzirom na velik broj radioničkih sati. S područja Općine Lopar imamo uključenu djecu i mlade te jednog volontera.

Za kraj, što biste željeli poručiti našim čitateljima?

Željeli bismo zahvaliti svima onima koji na bilo koji način podržavaju naš rad i vide trud koji Kockini volonteri ulažu u poboljšanje kvalitete života djece i mladih na našem otoku – bez ikakve naknade. Ovim putem, pozvali bismo sve one koji još nisu okusili čari volonterstva, ili ne znaju odakle bi krenuli, a imaju neke talente, vještine i znanja koja žele ponuditi za dobrobit zajednice, neka nam se slobodno javi. Zajedno stvaramo bolju zajednicu i bolje sutra za našu djecu i mlađe!

Radionica ručnih radova

MNK LOPAR

Piše: Mario Pičuljan, predsjednik MNK-a Lopar

Futsal vs. COVID-19

- 2. poluvrijeme

Malonogometni klub Lopar i njegovi članovi su, u ovoj nepredvidivoj 2021. godini, nažalost sudjelovali u malom broju planiranih aktivnosti. Klub se cijelo vrijeme pandemije ponašao odgovorno i, kako bi se spriječilo širenje virusa, nije htio organizirati rizična okupljanja, turnire i treninge. Planirane aktivnosti koje nismo uspjeli realizirati su sljedeće:

- Uskršnji i Božićni turnir udruga
- Drugi karnevalski kup za svu djecu školskog uzrasta PŠ Lopar
- Treća i Četvrta školska liga za svu djecu školskog uzrasta PŠ Lopar
- treninzi u gradskoj dvorani Rab i ZRC-u San Marino
- Turnir „Mala gospa“
- Dvoransko prvenstvo Grada Rijeke za kadete
- odlazak na nekoliko turnira za seniore (Tenis Senj, Kutija šibica, Zimski turnir Gospic)
- Veteranska liga.

U 2021. godini MNK Lopar jedino je sudjelovao na humanitarnom Božićno-novogodišnjem malonogometnom turniru u Gradu Rabu koji se održao u terminu od 27. do 30. prosinca te smo osvojili 2. mjesto. Od izvansportskih aktivnosti sudjelovali smo, krajem ožujka, u radnoj akciji čišćenja i uređenja pristupnih staza prema robinzonskoj plaži Sturič.

Osvojeno 2. mjesto na Božićno-novogodišnjem turniru

Članovi MNK-a sudjeluju u radnoj akciji

Dana 17. prosinca 2021. godine održana je izborna skupština MNK-a Lopar na kojoj je prijašnje vodstvo razriješeno dužnosti (Nikola Pećarina, predsjednik; Mario Pičuljan, tajnik; članovi Upravnog odbora Marin Paparić, Stanislav Franelić, Davor Franelić i Davor Matahlija) te je izabранo novo vodstvo u sljedećem sastavu:

- Mario Pičuljan, predsjednik
- Nik Lekaj, tajnik
- Ivan Pičuljan – Pepec, Leon Lekaj, Karlo Mušćo i Niko Šanić, članovi Upravnog odbora.

U 2022. godini nadamo se boljim epidemiološkim uvjetima i da ćemo uspjeti realizirati sve programe koje smo stavili u plan (liga i turniri za djecu školskog uzrasta, turnir „Mala gospa“, humanitarni turnir, turniri za veterane, seniore i kadete te još mnogo drugih aktivnosti). Također, očekujemo i dovršetak sportske dvorane koja će zasigurno podignuti kvalitetu sporta i sportskog načina života u Loparu na jednu višu razinu.

Druženje u prvom planu

Muški rukometni klub Arba Rab

Muški rukometni klub Arba Rab je u, protekloj, 2021. godini proslavio sedmu godišnjicu svojeg postojanja. Klub broji 90 članova, od čega je čak 69 polaznika škole rukometa, a prijavljen je u Rukometni savez Primorsko-goranske županije te se natječe na službenim županijskim natjecanjima, ali i na natjecanjima državne razine. Kako su tijekom 2020. godine na snazi bile mjere stožera civilne zaštite, prvenstva mlađih uzrasta nisu nitiigrana.

U rujnu je započela nova natjecateljska sezona 2021./2022., ali još uvijek s puno neprilika uzrokovanih pandemijom koronavirusa. Posljedice pandemije vidljive su u mnogobrojnim odgođenim utakmicama, izolacijama i drugim nepredviđenim situacijama, što je u mnogočemu otežalo normalno funkcioniranje i organizaciju rada kluba.

Isto tako, ove sezone klub je napustio veći broj igrača uzrasta mlađih kadeta (U-15) zbog daljnog školovanja izvan otoka Raba. Unatoč tome, uspjeli smo zadržati „kostur“ ekipe i prijaviti godište 2006./2007. za natjecanje u županijskoj ligi. Dječaci uzrasta 2008./2009. godišta (U-13), osim na županijskoj razini, natječu se i u 1. HRLD (Prva hrvatska rukometna liga dječaka). Dječaci 2010. i dječaci 2011. godišta (U-11) prvi puta, od ove godine, sudjeluju na županijskom natjecanju u velikom rukometu. Svi mlađi polaznici škole rukometa natječu se u mini i super mini rukometu kroz turnire na razini županije, ali i šire.

Zbog otegotnih okolnosti uzrokovanih koronavirusom MRK Arba Rab, u suradnji sa ženskim rukometnim klubom (RK Rab), opet nije bio u mogućnosti organizirati, šesti po redu, tradicionalni turnir u mini rukometu za djevojčice i dječake „Mini rapska 4 zvonika“ koji se do 2020. godine održavao krajem svibnja, odnosno početkom lipnja. Ponosni smo na podatak da su početkom školske godine 2021./2022., i odlaskom većine osmaša na daljnje školovanje u druge gradove, prve-

nstveno Rijeku, čak dvanaestorica igrača našeg kluba popunila redove drugih klubova, pri čemu većina njih igra u prvim postavama i nositelji su, kako igre, tako i dobrih rezultata svojih ekipa.

Za kraj vrijedi spomenuti da od osnutka kluba (2014.) u svim natjecateljskim uzrastima okosnicu ekipa čine i djeca s područja Općine Lopar (trenutno ih je 16 u muškom i desetak u ženskom rukometnom klubu), pa sa sigurnošću možemo reći da mali Loparani vole rukomet! Unatoč činjenici što je Gradska dvorana Rab prilično udaljena od Lopara, loparska djeca su najredovitija na treninzima zahvaljujući izuzetno dobroj organizaciji i podršci roditelja, na čemu im ovim putem zahvaljujemo. Nadamo se da će otvaranjem sportske dvorane u Loparu muški i ženski rukometni klubovi dio svojih aktivnosti moći preseliti u novu dvoranu, čime će se malim Loparanima i Loparkama omogućiti treniranje u mjestu stanovanja, a u konačnici i osigurati što veći broj treninga za sve rukometašice i rukometaše. To će zasigurno biti baza i poticaj za ostvarivanje još boljih rezultata u ligaškim natjecanjima!

Karate klub Rab – Enpi

Osvrt na uspješnu 2021. godinu

Kao i svake godine, karate klub „Rab – Enpi“ broji velika sportska postignuća, rezultate, priznanja i nagrade; od trenerskih postignuća, pojedinačnih natjecateljskih rezultata, ekipnih rezultata, pa na kraju i klupskeih. Krenuvši od samog „vrha“ našeg kluba, možemo istaknuti veliko trenersko postignuće glavnog trenera Zdravka Naletine. Upravni odbor HKS-a je, na svojoj sjednici, donio odluku o dodjeljivanju 6. DAN-a dugogodišnjem treneru Zdravku Naletini, te se ovim činom uvodi u knjigu „Hrvatski majstor karate umijeća“, službeni spisak Hrvatskog karate saveza i Svjetskog karate saveza. Poznato je da se ovakva promaknuća dodjeljuju zbog doprinosa i postignutih rezultata kroz karijeru. Sve to daje posebnu težinu samom pojusu. Iako je treneru Naletini dodijeljen pojus individualan, u njegovo dodjeljivanje utkan je sveukupni rad cijelog kluba, prijatelja kluba i svih njegovih bivših i sadašnjih članova koji svakodnevno marljivo treniraju i postižu zapažene rezultate.

Posebno treba istaknuti nastup na Balkanskom prvenstvu, gdje su naši članovi Damjan Bravarić Ćilo i Luka Keko nastupili za reprezentaciju – i uz malo više sreće mogli su doći do medalje u ekipnoj konkurenciji s Nikolom Parlovom iz Zagreba. Izgubili su, nažalost, u polufinalu, ali i u borbi za broncu. Damjan je imao čast nositi našu zastavu na otvaranju, što je veliko priznanje za svakog sportaša, ali i naš klub.

Uobičajenim ljetnim seminarom, jutarnjim i večernjim treninzima u dvoranama i na otvorenom, organizacijom, željom, trudom i radom, obilježili smo još jedno prošlo ljeto, kako sebi, tako i turistima koji su nas vjerno podrili. Nakon ljeta, povratkom u dvorane došlo je vrijeme da se rezultatima pokaže sve to znanje stećeno radom i trudom. Uz sve treninge, polaganja za više pojaseve i turnire, pronašli smo vrijeme i za upis novih članova. Jer kako bismo stvarali velike rezultate bez novih nuda naše karate obitelji?

Balkansko prvenstvo

U velikom broju posjećenih turnira i osvojenih medalja, važno je istaknuti Prvenstvo Hrvatske za kadete, juniore i U-21, koje ćemo pamtitи po juniorskoj srebrnoj medalji našeg Damjana (Bravarić Ćilo), ekipnoj brončanoj medalji u sastavu Nikola – Damjan – Luka (Parlov, Bravarić Ćilo, Keko) i ekipnoj mlađe kadetskoj brončanoj medalji u sastavu Ivano – Maro – Gabriel (Tomičić, Renić, Andelić). Na Otvorenom prvenstvu Hrvatske osvojili smo brončanu medalju u seniorskoj konkurenciji, donijeli smo na Rab i medalje s Rijeka kupa, Grobničan kupa, Međimurje opena, sveukupno 17 medalja osvojenih u Karate ligi Primorsko-goranske županije, kao i medalje iz Opatija cupa, Tad cupa, te ovogodišnjega

seniorskog Prvenstva Hrvatske i brončanu medalju u sastavu Antonio – Damjan – Dorian (Matušan, Bravarić Ćilo, Fafandel). Sve su to turniri na kojima su zasjali naši natjecatelji koji su svakodnevno na treninzima, a vikendima medalje osvajaju kako bi se ponosno vratili na svoj otok. S obzirom na trenutnu pandemijsku situaciju, svakako treba naglasiti da natjecatelji treniraju s velikom dozom odgovornosti i po propisanim mjerama, kako na treninzima, tako i na turnirima, u zatvorenom i na otvorenom, jer ćemu služi sport ako nas neće zaštiti od nama stranih neprijatelja. Treba napomenuti da najbolji treniraju i dva puta dnevno, i to u jutarnjim satima od 6 do 7, a navečer su treninzi svakodnevno od 19 do 22 sata.

DAN diplome

Za sami kraj, svakako, vrijedi istaknuti nova majstorska zvanja – DAN zvanja, te proglašenje najboljih karatista PGŽ-a za 2021. godinu. Za stjecanje majstorskog zvanja 1. DAN u karateu potrebno je od 10 do 12 godina posvećenosti karateu. Lora Dumenčić, Antonio Matušan, Damjan Bravarić Ćilo i Dorian Fafanđel itekako su zaslužili ovu titulu, a njihova praksa tek sada počinje. Za stjecanje majstorskog zvanja 3. DAN Alberta Naletina iza sebe ima 20 godina truda i rada, kako natjecateljskog, tako i trenerskog, te preko 180 odličja i priznanja.

Najbolji u PGŽ-u

Na proglašenju najboljih karatista PGŽ-a za 2021. godinu karate klubu „Rab – Enpi“ dodijeljeno je 10 priznanja:

- Krstinić, Niko – 2011. godište
- Kac, Duje – 2010. godište
- Andelić, Gabriel – 2009. godište
- Tomičić, Ivano – 2008. godište
- Renić, Maro – 2007. godište
- Bravarić Ćilo, Damjan – kadet
- Matušan, Antonio – junior
- Fafanđel, Dorian – ml. senior
- Naletina, Zdravko – najuspješniji trener za 2021. godinu – kate.

Seminar u Loparu

U ovoj godini, pred nama je još puno rada i odricanja, državnih i međunarodnih turnira kao što su Prvenstvo Hrvatske za kadetsku, juniorsku i U-21 kategoriju i Prvenstvo Hrvatske za mlađe uzraste. Svaki turnir zahtjeva spremnost, jutarnje i večernje treninge, umor i neispavanost kako bi rezultati bili što bolji, jer je najbitniji onaj osmijeh na kraju. Naši natjecatelji spremni su za

svaki trening, za svaki turnir, s njima umor nema svoje pravo značenje, spremni su pomagati i bodriti jedni druge. Sportska ljubav je tu, a mi smo ponosni na to. I da, tu su i izborni turniri za reprezentaciju, ali i pripreme – želimo da se državni grb ponovo nađe na našim kimonima.

Pripremili: djelatnici Nastavnog zavoda za javno zdravstvo Primorsko-goranske županije – ispostava Rab; Daniela Glažar Ivče, Vladimir Mišić, Nedjeljka Čapo, Suzana Majstorović, Vladimir Rimac, Zoran Šcerbe i Antonio Šimac

„Zavod u malom“ na otoku Rabu

Bolja dostupnost i kontinuiranost preventivnih javnozdravstvenih usluga svim građanima, pa tako i stanovnicima otoka Raba, proizašla je iz temeljne politike decentralizacije djelatnosti središnjega Nastavnog zavoda za javno zdravstvo Primorsko-goranske županije. Glavni cilj bio je postići višu razinu kvalitete u smislu bolje dostupnosti kontinuiteta preventivne, javnozdravstvene skrbi iz područja epidemiološke, školske, mikrobiološke i zdravstveno-ekološke djelatnosti, a zatim i proaktivni pristup u iznalaženju rizika i prijetnje zdravlju. Uz tehničke i kadrovske preduvjete, za dinamično funkcioniranje u praksi, učinjene su i organizacijske preinake. Prema temeljnoj zakonskoj regulativi od strane HZZO-a, ugovorom su za pružanje higijensko-epidemiološke zdravstvene zaštite finansirani higijensko-epidemiološki timovi (u nastavku HE tim) u sastavu: liječnik specijalista epidemiolog te stručni suradnici (jedan sanitarni inženjer i jedan sanitarni tehničar). Specifičnost naše županije jesu otoci, od kojih je samo Krk mostom povezan s kopnom, te Gorski kotar s razvedenim naseljima.

Glavni cilj decentralizacijskog ustroja Nastavnog zavoda bio je, stoga, izjednačiti i unaprijediti dostupnost, kontinuiranost i sveobuhvatnost preventivne javnozdravstvene skrbi u svim dijelovima županije. Isto je postignuto radom po novoj koncepciji središnjica s bazom u Rijeci i sedam dislociranih HE ispostava: Cres, Crikvenica, Delnice, Krk, Mali Lošinj, Opatija i Rab. Za operativni je rad higijensko-epidemiološkog nadzora na terenu kadrovskom ekipiranošću postavljen viši standard u odnosu na temeljni ugovor s HZZO-om. U rapskoj ispostavi Nastavnog zavoda za javno zdravstvo trenutno je zaposlen tim od sedam djelatnika u sljedećem sastavu: liječnik mr. sc. Daniela Glažar Ivče, specijalist epidemiolog s užom specijalizacijom iz zdravstvene ekologije i završenim poslijediplomskim studijem iz školske medicine; Vladimir Mišić, sanitarni tehničar; Nedjeljka Čapo, medicinska sestra; Suzana Majstorović, prvostupnica medicinsko-laboratorijske dijagnostike; Vladimir Rimac, Zoran Šcerbe i Antonio Šimac, magistri sanitarnog inženjerstva. Djelatnici kontinuirano pružaju preventivnu zdravstvenu skrb za stanovnike otoka Raba, a ne smijemo zanemariti i izrazito sezonski karakter rada naše ispostave u pružanju zdravstveno-ekoloških i higijensko-epidemioloških usluga čija je izrazita specifičnost zdravstveni nadzor onih koji pružaju razne ugostiteljsko-turističke usluge brojnim turistima.

Epidemiološka djelatnost obuhvaća kontinuirano praćenje i proučavanje epidemiološke situacije bolesti koje su od javnozdravstvenog značaja za zdravlje stanovništva. Prema epidemiološkoj indikaciji provode

Cijepljenje protiv bolesti Covid-19

se potrebne intervencije u populaciji i okolišu radi suzbijanja rizika od zaraznih, masovnih i teških bolesti s epidemijskim potencijalom. To se radi da bi oboljelih bilo što manje, a radimo u suradnji sa sanitarnom inspekcijom i zdravstvenim, veterinarskim te ostalim nadležnim službama. Proučava se pojava bolesti i poremećaj zdravlja u ljudskoj populaciji. Bavi se utvrđivanjem uzroka, rizičnih faktora bolesti, određivanjem proširenosti i raspodjele bolesti na nekom području i u određenoj populaciji. Prate se i čimbenici koji utječu na pojavljivanje bolesti u toj populaciji u cilju prevencije bolesti i očuvanje zdravlja.

Temeljem prikupljenih podataka putem prijava od strane liječnika obiteljske medicine, iz bolnica i laboratorija, planiraju se i provode mjere prevencije i suzbijanja zaraznih bolesti i oštećenja zdravlja. Osnovni zadatak praktične epidemiologije jest procjenjivanje potrebnih preventivnih i protu epidemijiskih mjera. Djelokrug rada temelji se na *Zakonu o zaštiti pučanstva od zaraznih bolesti*, međunarodnim propisima i preporukama, pravilnicima, naputcima te ostalim aktualnim stručnim smjernicama i preporukama iz Hrvatske i inozemstva. Javne, interventne i stručne službe koje utvrde ili posumnjuju na rizik od masovnih i zaraznih bolesti koje zbog težine, posljedica ili brzine širenja zahtijevaju hitnu epidemiološku intervenciju, uvjek mogu kontaktirati epidemiologa u pripravnosti. Tijekom trajanja epidemije na otoku Rabu, posebni napor uključeni su u edukaciju osoblja prilikom uzimanja uzorka, kao i u koordinaciji cjelokupnog rada, uz sve aktivnosti vezane uz distribuciju i organizaciju cijepljenja kao najboljeg rješenja u tijeku pandemije bolesti COVID-19.

Naš zavod u vrijeme pandemije koronavirusa

Najveća pandemija neke zarazne bolesti u posljednjem stoljeću nije zaobišla ni naš otok Rab. Podsetila nas je na činjenicu da su zarazne bolesti jedna od najznačajnijih javnozdravstvenih prijetnji. U zajedničkoj suradnji i koordinaciji sa svim sudionicima zajednice, Stožeri CZ-a Grada Raba i Općine Lopar u postojećem sastavu kontinuirano i aktivno djeluju na mjerama propisanim u vezi funkciranja života i rada građana te ustanova i gospodarskih subjekata u uvjetima pandemije bolesti COVID-19. Ponosni smo na zajedničko povjerenje i koordinaciju svih sudionika koji svakodnevno učinkovito rade dajući svoje vrijeme za zajednički cilj – smanjivanje posljedica bolesti. Zahvalni smo svim građanima na disciplini i odgovornosti koju su pokazali u zajedničkoj borbi protiv epidemije.

Veliki javnozdravstveni doprinos, u zajedničkom nastojanju suzbijanja epidemije bolesti COVID-19, aktivno stručno podupiru djelatnici Nastavnog zavoda za javno zdravstvo. Od 26. veljače 2020., s prvim oboljelim u županiji, aktivno prate, evidentiraju i analiziraju kretanje bolesti te provode individualne i kolektivne protuepidemijske mjere izolacije zaraženih i samoizolacije njihovih kontakata. Tijekom trajanja epidemije posebni napor uloženi su u edukaciju djelatnika prilikom uzimanja uzoraka briseva NF/OF na SARS-CoV-2 virus, koordinaciju cijelokupnog rada sa svim sudionicima (transport s otoka Raba do mikrobiološkog odjela Zavoda u svrhu molekularne dijagnostike) i organizaciju cijepljenja.

Upravo veliki rizik tijekom turističke sezone predstavljali su izostanak sezonalnosti SARS-CoV-2 virusa tijekom ljeta, znatno popuštanje restriktivnih mera, vrijeme godišnjih odmora (ljetovanja), posjete klubovima, dolazak turista, brojna privatna okupljanja i slična događanja, koja su rezultirala ljetnim valom epidemije u Hrvatskoj. Intenzivna druženja i kontakti kao i pojačana mobilnost unutar Hrvatske, ali i ona prekogranična, omogućili su uspostavu transmisije virusa u zajednici i epidemiološki zahtjevnu situaciju očuvanja njene stabilnosti.

Unatoč svemu, važno je istaknuti da zajednički, izuzetno kvalitetan, rad potvrđuje i epidemiološki mirna situacija na otoku Rabu zabilježena tijekom protekle dvije turističke sezone pandemijskog razdoblja bolesti COVID-19. Dvije najzahtjevnije turističke sezone na otoku Rabu po pitanju očuvanja stabilnosti epidemiološke situacije obilježili smo „ZELENOM BOJOM RABA“ na COVID karti Europskog centra za kontrolu bolesti (ECDC) i Raba kao sigurne i turistički poželjne destinacije tijekom ljetnih mjeseci, gdje se suživot otočana i brojnih turista odvijao gotovo normalno (uz epidemiološke mјere propisane od strane Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo i resornih ministarstava).

Izniman angažman djelatnika rapske ispostave NZZJZ-a, u zajedničkoj suradnji i koordinaciji sa svima, tijekom protekle dvije ljetne turističke sezone obuhvaćao

Uzorkovanje briseva NF/OF na SARS CoV-2 virus

je svakodnevno uzimanje uzorka u svrhu testiranja bolesti COVID-19 uz dostupnost šest radnih dana tjedno, organizaciju transporta uzoraka, epidemiološke obrade uz aktivan zdravstveni nadzor i svakodnevna cijepljenja svih zainteresiranih korisnika i turista. Važno je istaknuti stručnu kontinuiranu dostupnost djelatnika putem stalnih konzultacija i unošenje podataka u zdravstveno-informatički sustav. Kontinuiranim cijeplje-njem i docjepljivanjem na otoku Rabu i u PGŽ-u **do kraja veljače 2022. imamo udio potpuno cijepljenog odraslog stanovništva od 76,33 %**, a ukupnog stanovništva 64,45 %, te smo u županiji s najviše procijepljenim stanovništвом u Hrvatskoj.

Javnozdravstvene aktivnosti

Sukladno epidemiološkoj situaciji, propisanim epidemiološkim mjerama i preporukama HZJZ-a i resornih ministarstava, u pandemijskom razdoblju bolesti COVID-19 sve preventivne javnozdravstvene aktivnosti u rapskoj ispostavi NZZJZ-a obavljane su reorganizacijom poslova uz maksimalni doprinos djelatnika. Možemo spomenuti sljedeće aktivnosti: zakonski predviđeni preventivni zdravstveni pregledi, cijepljenja, savjetovanja, zdravstveni odgoj i edukacija, rad u Povjerenstvu za određivanje primjerenog oblika školovanja i ocjenjivanje psihofizičkih sposobnosti djece, rad u Povjerenstvu za sprječavanje i suzbijanje bolničkih infekcija u Specijalnoj županijskoj bolnici „Insula“ za psihijatriju i rehabilitaciju na Rabu i dr.

Sukladnost sustava upravljanja s temeljnim načelima kvalitete, kao i orientacija na zadovoljstvo svih korisnika i ostalih zainteresiranih strana te opredijeljenost za zaštitu okoliša i briga za održivi razvoj, osigurana je certifikacijom sustava upravljanja u rapskoj ispostavi NZZJZ-a, a sukladno međunarodnim standardima ISO 9001 i ISO 14000, što smo potvrdili vanjskim auditom upravo 2021. godine. Isto tako, stručna i tehnička sposobnost zaposlenika na uzorkovanju potvrđena je dugogodišnjom akreditacijom prema međunarodnom standardu ISO/IEC 17025.

U rapskoj ispostavi vrše se sva uzorkovanja humanog materijala, organizacije *tečajeva higijenskog minimuma*, uzimanje i transportiranje uzoraka hrane, implementiranje HACCP sustava u objekte koji posluju s hranom, uzorkovanje voda za ljudsku potrošnju, voda u prirodi, bazenskih voda, otpadnih voda, voda za potrebe dijalize i mora. Važno je istaknuti da se do 2019. godine povećavao broj točaka na kojima se uzorkuje more, tako da trenutno na području otoka Raba sveukupno imamo 38 točaka što nam daje još bolji uvid te **imamo kontinuirano iznimnu kakvoću mora za kupanje**. Također, radi unapređenja turističke ponude, na području rapske ispostave imamo 50 % više bazena u kojima provodimo uzorkovanja.

Uz postojeći, zakonom propisani, stručni nadzor nad provedbom obvezatne dezinfekcije, dezinsekcije i deratizacije, aktivno provodimo i nadzor nad preventijom legionarske bolesti. Naime, legionarska bolest ima javnozdravstveni značaj zbog težine kliničke slike i mogućega letalnog ishoda. Objekti, u kojima dolazi do obolijevanja, dobivaju negativnu reputaciju uz posebne zahtjeve za provođenje trajnih protuependemijskih mjera. Zbog činjenice da u Primorsko-goranskoj županiji veliki broj hotelsko-turističkih objekata ima sezonski tip rada, tako i na Rabu, svaki objekt prije početka rada mora provoditi preporučene mjere (Referentnog centra za epidemiologiju zaraznih bolesti HZJZ-a) za smanjenje rizika od pojave legionarske bolesti uz stručni nadzor djelatnika higijensko-epidemiološke službe Zavoda. Kontinuirano razvijamo proaktivnu suradnju s jedinicama lokalne samouprave na našem području, a to su Grad Rab i Općina Lopar, kod izrade i provedbe preventivnih javnozdravstvenih programa sukladno potrebama naših stanovnika. Važno je naglasiti stalnu suradnju i koordinaciju sa svim djelatnostima u sustavu zdravstva, socijalne skrbi, turizma i školstva, udrugama građana, GDCK-a i svim zainteresiranim korisnicima u zajednici.

Tijek epidemije bolesti COVID-19 na otoku Rabu

Ispred rapske ispostave NZZJZ-a proaktivno i kontinuirano sudjelujemo u organizaciji brojnih zajedničkih programskih aktivnosti značajnih javnozdravstvenih akcija koje su fokusirane prema prioritetima zdravlja u zajednici. Intenzivan zajednički rad na suzbijanju i sprečavanju širenja bolesti COVID-19 uslijedio je i u drugom valu epidemije. Svjesni da će se početkom školske godine i dolaskom jeseni epidemiološka situacija još više pogoršati, u više navrata upozoravano je na potrebu hitnog osiguravanja dodatnih kapaciteta. Dolaskom jeseni intenzivirale su se i aktivnosti na visokim školama i fakultetima, pa je u navedenom razdoblju udio novopozitivnih bio najveći upravo u toj doboj skupini, a Hrvatska je imala tijekom listopada i studenoga kontinuirano uzlaznu epidemiološku krivulju kretanja 14-dnevne kumulativne incidencije novopozitivnih. Pogoršanjem epidemiološke situacije u Hrvatskoj i na otoku Rabu prve novooboljele od bolesti COVID-19 registrirali smo od 5. listopada 2020. Dolaskom proljeća 2021. uslijedila je zahtjevna stabilizacija epidemiološke situacije u trećem valu epidemije s brzom transmisijom britanskog soja virusa među populacijom na otoku Rabu. Situacija je potpuno stabilizirana do početka lipnja, prije same turističke

sezone, uz paralelne provedbene aktivnosti masovnog cijepljenja.

Tijekom drugoga i trećega vala epidemije na otoku Rabu dijagnosticirali smo 900 oboljelih u izolaciji i liječenjem ozdravljenih od kojih je 30 osoba hospitalizirano s težom kliničkom slikom, te 12 umrlih s bolesti COVID-19. Preko 2800 osoba pratili smo aktivnim nadzorom u samoizolaciji i izolaciji te zajedno stvorili povoljnju epidemiološku situaciju prije same protekle turističke sezone.

Od 3. rujna 2021. bilježimo novooboljele od koronavirusa u četvrtom valu epidemije s brzom transmisijom delta-soja virusa, što je rezultiralo velikim brojem novooboljelih s vrhuncem početkom prosinca, dok je početkom siječnja 2022. započeo peti val uzrokovani omikron-sojem, s eksponencijalnim rastom broja novooboljelih. Tijekom četvrtoga i petoga vala epidemije na otoku, od 3. rujna 2021. do 19. siječnja 2022., na Rabu smo dijagnosticirali 1365 oboljelih u izolaciji i liječenjem ozdravljenih; od kojih je 6 osoba hospitalizirano s težom kliničkom slikom i 4 umrlih s bolesti COVID-19. Treba naglasiti da je prisutan višestruko manji udio hospitalizacija i komplikacija bolesti uz povećanu procijepljeno stanovnika do same stabilizacije epidemiološke situacije.

Važan pokazatelj u procjeni uspješnosti kontroliranja epidemije nije samo stopa incidencije novooboljelih, nego i intenzitet testiranja te udio pozitivnih nalaza. Jedan od pokazatelja uspješne kontrole nad epidemijom je udio pozitivnih nalaza manji od 5 %, što smo zajedno postigli. Na kraju, radi boljeg praćenja broja oboljelih i intenziteta epidemije, a time i procjene moguće opterećenosti zdravstvenog sustava tijekom kojih se iz novooboljelih regрутira u pojedinim fazama pandemije i oko 10 % pacijenata za bolničko liječenje, treba podsjetiti da prema definiciji bolesti ECDC-a obveznoj prijavi podliježu svi vjerojatni i potvrđeni slučajevi bolesti COVID-19. Za laboratorijsku potvrdu osim RT-PCR metode, kao zlatnog standarda, koriste se i brzi antigenski testovi sukladno postojećim smjernicama Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo. Također, od samoga početka epidemiološka služba upozorava na potrebu uspostave dnevногa i tjedнoga praćenja oboljelih s teškim oblikom bolesti COVID-19 koji zahtijevaju hospitalizaciju i intenzivno liječenje (visoki protoci kisika, mehanička ventilacija, ECMO) u svrhu procjene i praćenja težine epidemije te pravovremene detekcije promjene obrasca u obolijevanju s obzirom na dobu, težinu kliničke slike i komorbiditete.

Uspješnoj kontroli epidemije doprinosi cijepljenje temeljem provedbenog plana Ministarstva zdravstva. Istimemo kako se cijepljenje danas smatra najsnažnijim alatom za povratak normalnom životu u periodu pred nama. Važno je istaknuti da u pandemijskom razdoblju bolesti COVID-19, kao i razdoblju pred nama, uz prostornu i vremensku dostupnost, kontinuiranost i sveobuhvatnost, preventivne zdravstvene skrbi na otoku Rabu, NZZJZ PGŽ daje aktivni doprinos unapređenju otočne javnozdravstvene skrbi i zdravstvene sigurnosti. Također, željeli bismo zahvaliti svima na iznimnom doprinosu stabilizacije epidemiološkog stanja u ovom izazovnom vremenu pandemije bolesti COVID-19!

Piše: Vladimir Škarić, mag. ing. agr., viši stručni savjetnik

Uprava za stručnu podršku razvoju poljoprivrede pri Ministarstvu poljoprivrede, ured Rab

Hrvatska poljoprivredna savjetodavna služba, od 1. siječnja 2019. godine, djeluje pri Ministarstvu poljoprivrede, Upravi za stručnu podršku razvoju poljoprivrede. Sa svoje četiri ispostave u Primorsko-goranskoj županiji (Delnice, Čabar, Čavle i Rab), kako sa savjetima agrotehnike poljoprivredne proizvodnje, tako i administrativnim poslovima OPG-a, pokriva potrebe malih i većih OPG-ovaca u cijeloj županiji.

Također, radi prostorne udaljenosti otočana od Agencije za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvitu (ispostava Rijeka), pružamo podršku u popunjavanju obrazaca za otvaranje ili zatvaranje OPG-a, te ažuriranje podataka – promjena članova ili nositelja OPG-a, promjena adresa, promjena stanja posjeda ili grla domaćih životinja, i usklađenja OPG-ova sukladno regulativi Europske zajednice (gdje je ekomska veličina OPG-a – EVPG – veća od 3.000,00 eura granica za ulazak u sustav OPG-a). Svaki poljoprivrednik koji ima ekonomsku veličinu manju od 3.000,00 eura, novom regulativom prelazi u SOPG, odnosno samoopskrbno gospodarstvo, proizvodi za vlastite potrebe. Aktualni izračun EVPG-a potrebno je priložiti i uz natječajnu dokumentaciju LAG-ovih mjer, županijskih ili državnih, isplate prvoga dijela rate kod odobrenja mera i isplate zadnje rate mera. Valja napomenuti i kako mladi poljoprivrednici do 42. godine života imaju dodatne benefite.

Također, svake godine od početka ožujka do polovice lipnja djelatnici Ministarstva poljoprivrede, Uprave za stručnu podršku razvoju poljoprivrede, uz APPRRR i

HPA, pružaju pomoć registriranim poljoprivrednicima oko Zahtjeva za poticaj u tekućoj godini. Visina poticaja ovisi i o tome koliko grla domaćih životinja i koliko površina pod određenom vrstom poljoprivredne proizvodnje imaju. U sklopu poticaja, moguće je tražiti i neke dodatne poticaje radi očuvanja prirode u poljoprivrednoj proizvodnji, izvornih pasmina i mediteranskoga krajolika, koje najvećim dijelom sufinancira EU (mjera M10). Za nas otočane najzanimljivije je sljedeće: očuvanje suhozida, ekstenzivni maslinici, korištenje vizualnih ili feromonskih pripravaka u maslinicima, održavanje maslinika košnjom trave umjesto tretiranja herbicidima, očuvanje izvorne pasmine rapske škraparice i dr.

Veliki dio poslova djelatnika Ministarstva poljoprivrede, Uprave za stručnu podršku, odnosi se na Mjere M1 i M2, a koje također najvećim dijelom financira EU. To su individualna savjetovanja na traženje OPG-ovaca i tečajevi koje organiziramo po cijeloj županiji za korisnike mera M10, a koje su isti dužni odslušati jedanput godišnje. Također, podrška smo u popunjavanju obrazaca poljoprivrednicima koji su ušli u M10, a koje su dužni voditi na svome gospodarstvu. Naravno, naš glavni posao – pomoći, savjetovati, približiti poljoprivrednu proizvodnju svakome OPG-u ili SOPG-u – ostaje u fokusu svakoga djelatnika Ministarstva poljoprivrede, a poljoprivrednici hobisti također su dobrodošli kod traženja savjeta.

PATO'S LOGIC

Piše: Sanjin Patalić

Pato's Logic – spoj emocija i logike

Iza Pato's Logica stoji znatiželjan zaljubljenik u prostor u kojem živi – putnik, znatiželjnik, filozof, tumač prostora. Putujući prostranstvima van svojeg okruženja vidio je, iskusio i čuo želje ljudi te njihove težnje vezane uz turizam. Ponukan takvim željama, odlučio se za jedan korak prema zanimljivijem sutra gdje više nije bitna kvantiteta, već kvaliteta turističke ponude. Čuvši vapaj ljudi za nečim novim, odlučio je stvoriti Pato's Logic – spoj emocija (grč. pathos – jako oduševljenje, zanos) i logike (grč. logica – riječ, um), ali ostavljajući etičku interpretaciju (grč. ethos, etika – moral) promatraču. Pato's Logic nije samo turistička tura po Golome otoku – ovo je umjetničko i moralno putovanje pojedinca koji je iskusio estetiku užasa. Koristeći sve što Goli otok može pružiti (ljestvu, mir, strah, opasnost, užas, ruševine), Pato's Logic delikatno spaja nekoliko suprotnosti kao što su politika, umjetnost i moral. Što će promatrač osvijestiti nakon ovoga iskustva, ovisi samo i isključivo o njemu samome te o njegovoj želji za preispitivanjem povijesti, umjetnosti i, naravno, sebe sama.

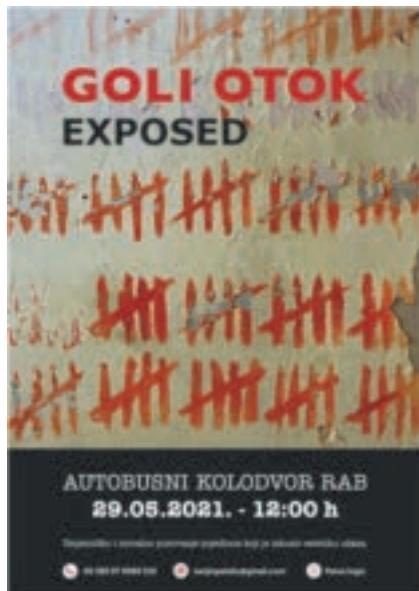
Cvrčak – logo Pato's Logica

Cvrčak je nezaobilazan akustični simbol jadranske obale i u njegovim zvucima uživamo najviše ljeti, baš kao i u pričama ovoga turističkog vodiča. Obojica se zimi povlače u samoču gdje, do novog ljeta i teških vrućina, miruju i čekaju ponovno puštanje svojega glasa. No, vaš vodič zimu koristi za istraživanje i analiziranje kako bi iznio nove priče (samo onako kako on to umije) u novom ljetu te cvrčanju cvrčka dao nov glas, razumljiv ljudima. „Služim se sa onim što umijem“ (J. L.).

Čežnja

Izložba fotografija „Čežnja“ Sanjina Patalića predstavlja tek dio uočenih detalja crteža na zidovima industrijske zone Gologa otoka nastalih između 1958. i 1988. godine. Ti se radovi nalaze na skrivenim mjestima, nerijetko na zidovima nužnika.

Ciklus fotografija izložen je u prostoru kuglane te je povezan crvenim užetom koje simbolizira cenzuru ljudskih čežnji i izolaciju čovjeka od čovječanstva. Istovremeno to uže predstavlja i zaborav, propast ovakvih iskaza ljudskih emocija, nastalih iz potrebe za očuvanjem onoga ljudskog i nužno potrebnog u životu svakog čovjeka, upravo kao i crteži pračovjeka.

Fotografije prikazuju detalje crteža zatvorenika koje je autor sačuvao od propasti. Na početku ciklusa stoji jedina fotografija u boji imena „5 po 5 (dana)“, koja prikazuje iščekivanje slobode te istovremeno usporen prolazak vremena. Crvena boja, simbol strasti i života, ali i opasnosti, dodatno naglašava čežnju pojedinca za slobodom. Posebno je zanimljiv dio ciklusa koji se bavi ženama – čežnjom za tjelesnosti, ali i za slobodom emocija koje su duboko potisnute u pojedincu. Posljednja fotografija ciklusa naziva „Ribari ki povlače mrežu“ prikazuje konačnu čežnju čovjeka – slobodan život čovjeka s prirodom i od nje, sloboden od crvenog užeta, pun želja (a ne čežnji) koje se obistinjuju u jednostavnosti i slobodnome životu.

Naslovi radova (BAM 1 – 11) iskazuju reakciju jednoga posjetitelja na viđene radove na zidovima: „Ovo je tako bam-bam-bam!“ Očigledno je posjetitelj iskazao oduševljenje crtežima na zidovima, ne shvaćajući njihovo značenje čežnje za slobodom koju sam posjeduje. Upravo taj uzvik predstavlja pucnjavu suvremenoga čovjeka na prošlost jer ne shvaćajući kontekst nastanka ovih crteža on iskazuje neprimjerene reakcije. Ili možda primjerene? Jer devastacija Gologa otoka neprimjerena je reakcija našega društva na jedan dio naše prošlosti, naša pucnjava i uništenje tuđih čežnji, tada toliko stvarnih, a danas su „bam-bam-bam“.

Piše: Lucian Borić

Kutak povijesti: špalir – jedna od najgorih tortura golootočanima

Goli otok, sa svojom tmurnom prošlošću, mjesto je brojnih teških tortura provođenima nad Titovim političkim protivnicima. Za brojnim istinama o mjestu, na kojem se danas turisti tijekom ljetnih vrućina bezbrižno kupaju i uživaju u nekoj od njegovih brojnih uvala, još se traga i tragat će se, a možda i najbolja dosadašnja studija o Golom otoku izšla je nedavno iz ruku i pera Martina Previšića pod naslovom Povijest Golog otoka (2019.). Za svoju knjigu Previšić je i s razlogom nagrađen Državnom nagradom za znanost za područje humanističkih znanosti, a u toj vrlo opsežnoj studiji o kojoj sam nedavno pisao i osvrt (2020.), pisanoj kombinacijom arhivskoga štiva i usmene predaje preživjelih logoraša, Previšić je pokrio čitav niz aspekata Gologa otoka – od njegova nastanka i motiva koji su na to utjecali, istrage Titovih političkih protivnika (ibeovaca) i načina na koji su se one provodile, transporta zatvorenika na Goli, organizacije logora na Golom, svakodnevice golootočkih zatvorenika, bolesti koje su se pojavile na otoku, do golootočkih tortura. Jedna od najpotresnijih tortura koja je golootočkim zatvorenicima ostala u pamćenju i koju je podrobno u posebnom potpoglavlju svoje knjige opisao Previšić, bio je špalir, a koji se još naziva i stroj, šiba ili, kako je na prostoru bivše Jugoslavije bio nazivom najpoznatiji, topli zec. I upravo ču na temelju potpoglavlja Previšićeve knjige u nastavku rezimirati što je to točno podrazumijevao špalir na Golu.

Kod špalira, svi kažnjenici Golog otoka morali su stati u dvored kroz koji će proći novoprdošli zatvorenici. Novoprdošlice bi se prilikom prolaska kroz dvored pljuvalo i fizički maltretiralo, a budući da je u dočeku zatvorenika morao sudjelovati čitav logor, prema nekim procjenama, u tome je sudjelovalo od 3500 do 4000 ljudi. Iako je to ovisilo od grupe do grupe, novoprdošlice bi nerijetko morale proći gole kroz špalir, čime bi u najvećem intenzitetu osjetile silinu brojnih udaraca. Znalo se udarati palicama, letvama i ostalim tvrdim predmetima, a špalir je znao biti dugačak i do pola kilometra uzbrdo, što je pretučenim i izmorenim novoprdošlicama bila samo još jedna otegotna okolnost. Neki zatvorenici nisu uspjeli doći do kraja špalira, već su, nažalost tijekom prolaska podlegli brojnim zadobivenim ozljedama. Bilo je slučajeva kada bi zatvorenici prilikom prolaska kroz špalir padali u nesvijest pa bi, kada bi sve završilo, bili prebačeni u ambulantu, a bilo je i pokušaja simuliranja nesvjestice samo kako bi se tortura što prije završila. Stariji i bolesnici bili bi poštědeni prolaska kroz špalir, iako se na Golom nije uvijek pridržavalo tog pravila. Najviše fizičkog nasilja bilo je, čini se, tijekom prosinca 1949., travnja 1951. i od svibnja do kolovoza 1951. godine, odnosno u periodu kada su se odnosi između Jugoslavije i SSSR-a sve više zaoštravali. U svojoj knjizi o Golom otoku, Previšić je prenio i iskustva nekih golootočana sa špalicom, među kojima se posebno ističe slučaj Luke Hrvatića, zatvorenika četvrte grupe, koja je u Staru Žicu na Golom stigla 29. travnja 1950. godine. U svojim sjećanjima, Hrvatić je naveo kako mu je prije špalira Gavro Divjanović, predsjednik Vrhovnoga suda

ŠPALIR

NR Hrvatske koji se s njime našao u grupi, dao kocke šećera u šaku, a kada je Hrvatić napokon prošao špalir i stigao do barake, shvatio je da mu je tih nekoliko kocki šećera pomoglo u preživljavanju pakla. Gavru Divjanovića Hrvatić je zauvijek upamlio, a iako na Golu i dugi niz godina nakon Golog nije znao što je dalje bilo s njim, uspio ga je jednom prilikom ponovno pronaći na Zvjezdarnici u Zagrebu.

Kako je glavni cilj torture na Golom otoku bio politički preodgojiti zatvorenika, znalo se naći i primjera kada bi u špaliru novoprdošloga zatvorenika „dočekao“ njegov nekadašnji prijatelj sa slobode. U takvim slučajevima je prijatelj, koji je u špaliru trebao dočekati i „izudarati“ svojeg prijatelja „novoprdošlju“, bio pod posebnim povećalom Udbe, jer time je „dokazivao“ da je na ispravnom političkom putu. Zlatko Hill, kažnjenik četvrte grupe koji je s Previšićem također razgovarao, pri dolasku na Goli naletio je u špaliru na svojega prijatelja koji mu je pritom uzviknuo: „A i ti si tu, Zlatko, bando jedna“, te ga pritom ošamario, doduše, kako je sam Zlatko priznao, ne jako. Kasnije je taj prijatelj Zlatku rekao: „Zlatko, na mene su posebno gledali kako ću tebe dočekati, morao sam te udariti“, što mu Zlatko, naravno, nikada nije uzeo za zlo. Neke ljudske vrijednosti niti jedna tortura ne može pobijediti. I na Golom se razvijao jedan oblik logoraške solidarnosti – teško bi, primjerice, netko preživio špalir u kojem ga najjačim intenzitetom, bilo šakama, nogama ili nekim tvrdim predmetom, udara skupina od, primjerice, 4000 osoba. Brojni logoraši „fingirali“ bi udarce uz brojne vike, suočajući se i znajući kako novoprdošlice isto kao i oni sami, žele samo što prije napustiti ovaj pakao od logora. No takvo ponašanje ovih koji „biju“ nosilo je i svoj rizik – u svojoj već spomenutoj knjizi Previšić je, u prepričanom razgovoru s jednim logorašem, naveo kako bi onaj tko slabo „bije“ također bio ubačen u špalir. Iako se špalir kao tortura u raznim oblicima primjenjivao i u drugim zemljama debelo prije nastanka logora na Golom otoku, svi se možemo složiti u jednom – bila je to jedna tortura koja se, ne daj Bože, više ikad igdje ponovila.

BAŠTINA KOJA OBVEZUJE

Pišu: Ana Konestra i Fabian Welc

Ostaci minulih stoljeća pod loparskim pjeskom – arheološka istraživanja 2021. g. u uvali Podšilo otkrivaju ostatke dugoga života jedne rimske vile

U rujnu 2021. godine, u uvali Podšilo u Loparu, provedena je četvrta kampanja arheoloških iskopavanja u sklopu projekta „Arheološka topografija otoka Raba“. Projekt se odvija suradnjom Instituta za arheologiju iz Zagreba i Instituta za arheologiju Sveučilišta kardinala Stefana Wyszyńskiego u Varšavi (projekt vode dr. sc. Ana Konestra i dr. hab. Fabian Welc, prof. UKSW). Istraživanja hrvatsko-poljskoga tima provedena su uz podršku Općine Lopar i Centra za kulturu Lopar, poljskoga Nacionalnoga znanstvenog centra i Sveučilišta u Varšavi.

Nastavak je to ranije započetih istraživanja u Podšilu, no koja su u pandemijskoj 2020. g. morala biti odgođena. Naime, ispod naizgled netaknutih livada i pašnjaka, u krajoliku u kojem tek pokoji suhozid i gromača koji upućuju na nekadašnje, odavno zamrle poljoprivredne aktivnosti u Podšilu, **kriju se ostaci naselja nastaloga u rimskom razdoblju, vjerojatno u 2. ili 3. stoljeću nove ere**. Već prva istraživanja, provedena još 2009. godine kada je istražena rimska keramičarska peć na samoj morskoj obali, upućivala su na postojanje još nekih arheoloških ostataka, koji su se, međutim, naslučivali tek erozijom ispranim arheološkim nalazima (ulomci keramike, pokoji metalni predmet i sl.), te gromačama s velikom količinom vapneničkih kamenih klesanaca – kamena kojeg u Loparu prirodno nema. Mnoge od tih indikatora ne bismo pronašli bez pomoći brojnih Loparana koji su s nama nesebično podijelili svoja znanja o vlastitome kraju, pa im se i ovom prilikom na tome zahvaljujemo.

Zračni snimak istraženoga dijela lokaliteta u Podšilu na kraju istraživanja 2021. g. (autor: K. Rabiega)

Ostaci antičkih zidova na koje se naslonilo manje kasnoantički ognjište (autor: K. Rabiega)

Na temelju tih indicija uslijedila su geofizička mjerenja koja pomoću pojedinih uređaja – georadara i gradiometra – omogućavaju „pogled“ ispod površine i detektiranje davno zatrpanih ostataka arhitekture. Odlični rezultati, kojima su se na različitim područjima zaleda uvale octrali tlocrti davno porušenih građevina, potaknuli su sljedeću istraživačku fazu, onu iskopavanja. Upravo vođeni rezultatima geofizike, u 2021. g. istraživanjima je obuhvaćen dio veće građevine smještene na sjevernim obroncima Podšila, koja se po svoj prilici prostirala na oko 1000 m², a sastojala se od središnjeg prostora, dvorišta, oko kojeg se nalazio niz prostorija – vjerojatno gospodarskih prostora i soba za stanovanje. Prethodnih je godina u rjenom južnom krilu istražena prostorija s manjim bazenom, moguće povezivim uz prerađu poljoprivrednih proizvoda, dok se 2021. pristupilo prostoru uz južni krak dvorišta. Zahvaljujući zaštiti koju je kroz godine, ovome dijelu nekadašnje građevine, pružila jedna recentnija gromača, otkriven je splet zidova, zasigurno građenih kroz nekoliko faza korištenjem lokalnoga pješčenjaka, ali u velikoj mjeri i dovezenoga vapnenca, a koji su, na iznenađenje arheologa, mjestimice sačuvani i do preko 1 m visine. Uz njih, prostiru se i originalni podovi, izrađeni od vapnene žbuke i smješteni na nekoliko visinskih razina. Međutim, to je tek jedna faza života ovoga velikoga rimskog zdanja, ruralne vile koja je služila kao seosko gospodarstvo i rezidencija vlasnika vjerojatno većega zemljишnog posjeda. Kada je u razdoblju 5. i 6. stoljeća po. Kr., u fazi opadanja i razgradnje nekada moćnoga Rimskog Carstva, došlo do postupnoga zamiranja i napuštanja takvih ruralnih sklopova, u Podšilu život nije nestao. Naime, istraživanjima su utvrđeni tragovi korištenja tada već ruševne vile i u tim kasnim stoljećima antike, pa su tako neki novi žitelji toga prostora ondje boravili, možda privremeno, gradeći unutar nekad velebnih prostorija manje drvene nastambe s ognjištima izgrađenima na nekadašnjim rimskim podnicama.

Ekipa tijekom iskopavanja
(autor: K. Rabiega)

Ekipa tijekom iskopavanja (autor: F. Welc)

Rezultati georadarskih mjerena i prijedlog 3D rekonstrukcije prve faze antičke vile (autor: F. Welc)

Osim tih, ponekad teško uočljivih tragova, pronađena je i velika količina sitnih nalaza, mahom ulomaka keramičkih kuhinjskih lonaca i amfora, ali i stolnoga posuđa te staklenih posuda, koji upućuju na nastavak trgovачkih kontakata s današnjom Italijom, ali i širim područjem Mediterana, od sjeverne Afrike do Bliskog istoka i kroz ta kasna razdoblja. Pojedini nam pak metalni nalazi olakšavaju preciznije datiranje, pa možemo sa sigurnošću reći da se posljednja, za sada utvrđena, faza života naselja u Podšilu smješta u drugu polovicu 6. stoljeća po. Kr., a možda traje i kroz prva desetljeća 7. st. Nalaz tako kasno datiranoga korištenja rimskih ruralnih zdanja u stambene svrhe rijetkost je na Kvarneru, ali i na širem prostoru istočnoga Jadrana, gdje su dosad iz toga razdoblja uglavnom poznate crkve, moguće i zato što ognjišta i tragovi drvene arhitekture, od kojih ostaju tek otisci i rupe za stupove nosače krovišta, kroz stoljeća lako nestanu.

Arheološka istraživanja u Podšilu obuhvatila su još jednu manju građevinu smještenu na južnome obronku uvale, gdje je ovom sezonom iskopavanja obuhvaćena veća jama za otpad prepuna keramičkih ulomaka i ostataka životinjskih kostiju, a također je nastala u već ruševnom rimskom zdanju. U nju je moguće datirati u razdoblje 5. i 6. st., što bi moglo ukazivati na to da je u Podšilu u kasnoj antici obitavala jedna veća zajednica. U južnome dijelu uvale provedena je i serija geofizičkih mjerena koja su identificirala ostatke još jedne veće rimske građevine, no ovoga puta četverokutnoga tlocrta. Nalazi koji su površinski prikupljeni na tome području, a koji obuhvaćaju ulomke mozaičnih podova (tzv. tesere), kružne keramičke cigle i šuplje cigle, daju naslutiti moguće postojanje grijanih podova, možda manjega termalnog sklopa.

Uz iskopavanja i daljnja geofizička mjerena, na ostacima arhitekture provedena su brojna uzorkovanja koja bi trebala odgovoriti na pitanje porijekla vapnenca, sastava žbuke i nosivosti temelja, a geološka istraživanja provedena na širem prostoru uvale olakšat će rekonstrukciju krajolika kakvoga su poznavali antički žitelji Lopara, a koji se po svemu sudeći podosta razlikovao od današnjega.

Uzorkovanje tla i kamenja za daljnje analize (autor: K. Rabiega)

Iako su rezultati projekta „Arheološka topografija otoka Raba“ već dijelu javnosti predstavljeni kroz predavanja i aktivnosti u sklopu projekta „Rab Archaeological (T)races“, u Podšilu nam zasigurno predstoje još mnoga otkrića, ali i istraživanja i iskopavanja koja će nam pomoći rekonstruirati sve dijelove ovoga iznimnog rimskog naselja i sve faze života, kao i aktivnosti kojima su se kroz stoljeća bavili njegovi žitelji.

Nalaz većeg ulomka keramičkog tanjura porijeklom iz današnjeg Tunisa, 5. – 6. stoljeće (autor: A. Konestra)

BAŠTINA KOJA OBVEZUJE

Piše: Ljerka Marjanac

Udruga ProGEO-Hrvatska

Geopark u pandemijskoj godini

Nakon 2020. godine, uslijedila je još jedna godina u znaku COVID-19 pandemije. Međutim, ugodno nas je iznenadila dobra ljetna sezona, pa je i Geopark dobio svoje goste, ljubitelje prirode. Zanimljivosti i događanja u Geoparku, kao i rad Infocentra, medijski je pratilo Radio Rab. Emitirano je pet novih jednosatnih emisija Ante Matijevića „Štorije iz geoparka“ u suradnji s članovima udruge ProGEO-Hrvatska, Tihomirim Marjancem i voditeljicom Infocentra Marinom Čalogović. Geopark je svoje mjesto našao i u TV emisiji „More“ te u emisiji „Oko znanosti“ na Hrvatskom radiju.

Geopark Rab infocentar

Infocentar Geopark Rab, smješten u predvorju Zimskog kina Rab, može se, unatoč pandemijskoj godini, pohvaliti dobrim posjetom u sezoni. Tijekom malo više od puna tri mjeseca (srpnja, kolovoza i rujna) ovaj mali izložbeno-edukativni centar posjetilo je više od dvije tisuće gostiju, što domaćih, što stranih. Posjećenost je bila bolja nego 2019. god. kada je Infocentar bio otvoren puna četiri mjeseca. Brojne pohvale mogu se pročitati u Knjizi dojmova. Infocentar su posjetili i studenti Međunarodne arheološke škole, te su kao nadopunu programu odslušali predavanje dr. sc. Tihomira Marjanca o geologiji Raba i geološkim hazardima.

Događanja u Geoparku

Zbog nepovoljnih uvjeta, Geoday Lopar planiran za 1. svibnja morao se otkazati. Do sada već tradicionalna Rapska noć istraživača (24. – 25. rujna) obilježena je izložbom o zaštiti europskih morskih kornjača Hrvatskog prirodoslovnog muzeja i predavanjem dr. sc. Nikole Tvrtkovića o biološkim istraživanjima na otoku Rabu.

Znanstveno-istraživački rad u Geoparku

Na području zaštićenog krajobraza Lopar nastavilo se praćenje erozije u sklopu projekta Javne ustanove „Priroda“. Tijekom znanstvenog obilaska Lopara s gostom iz Njemačke, arheologom Zlatkom Perhočem, nađen je fosilni ostatak (oštećeni Zub) u naslagama gornjeg eocena (sedimenti istaloženi prije oko 35 do 40 milijuna godina). Fosil je u znanstvenoj obradi, no već prvo saznanje govori da je nalaz iznimne znanstvene vrijednosti i regionalnog značaja, te da je riječ o izumrlom velikom biljojedu. Nakon znanstvene odredbe u suradnji s francuskim paleontozima, novi loparski fosil, pradavni stanovnik jednog sasvim drugačijeg okoliša, bit će prikazan javnosti.

Održavanje geostaza

Redovita aktivnost u vrijeme rada Infocentra je i obilazak geostaza te snimanje stanja tabli na geotočkama. S obzirom na to da digitalni tisak u boji na tablama ima vijek trajanja od 3 do 5 godina, ovisno o izloženosti suncu i atmosferiljama, table se moraju zamjeniti novima svakih 4 do 5 godina, a na nekim mjestima i češće. U tijeku je redizajn tabli koje će posjetiteljima biti privlačnije i uočljivije, no nadajmo se ne i meta za uništavanje. Gotovo svake godine bilježi se devastacija tabli na nekolicini geotočaka, a počinitelje je, na žalost, nemoguće otkriti.

Najava događanja

U okviru UNESCO International Geoscience Programme projekta IGCP 737-SMART (Smart Geology for Better Community – Integrating Geological Heritage into Sustainable Development Strategies, voditeljica Ljerka Marjanac) održat će se na Rabu prvi međunarodni multidisciplinarni simpozij „Geopark & Sciences – from research to geotourism“ od 5. do 9. listopada 2022. godine.

Bračni par, dr. sc. Ljerka i prof. dr. sc. Tihomir Marjanac, najzaslužniji su za promociju geoloških nalazišta na otoku Rabu. Njihovom inicijativom, na otoku Rabu napravljen je geopark, koji je jedan od rijetkih u Hrvatskoj, a po svojim eksponatima ima značaj koji nadaleko nadilazi granice Lijepe Naše. Stanovnici otoka Raba, nažalost, najmanje su svjesni te činjenice, iako permanentna edukacija koja se provodi uz svesrdnu pomoć TZ-a Rab i TZ-a Lopar sve više bistri tu tamu neznanja i neinformiranosti, i to kako Rabljana, tako i turista koji dolaze na otok; poneki čak isključivo radi geoparka. Znanje i znalci su ono što ovom otoku najviše treba, a njihovo priznavanje i poštivanje je najmanje što takvi ljudi zaslužuju od svih onih koji se busaju kako najviše na svijetu vole svoj otok. Kao jednu anegdotu, mogu ispričati događaj s Rabske fere održane prije nekoliko godina, kada sam jednom rapskom društvu predstavio profesora Tihomira Marjanca, kao jednoga od najpoznatijih vulkanologa u Hrvatskoj. Ljudi su ga pozdravili, a onda je jedan od njih pozvao piće za cijelo društvo, obrativši se meni riječima: „Pitaj tog tvog vulkanizera što će popiti!“ Na te riječi svi smo se slatko nasmijali, a skupa s nama i Tihomir, koji se ni u jednom trenutku nije naljutio ili uvrijedio na te riječi, nego je to shvatio kao dobromanjernu šalu.

I upravo takvi ljudi, zaljubljenici u prirodu i svoju struku, razlog su da se o Rabu piše u ozbiljnim znanstvenim časopisima. U svemu tome Lopar ima posebno mjesto po svojim nalazima koji idu daleko, čak u prapovijest, a bogatstvo nalazišta je toliko da izaziva interes mnogobrojnih autora koji sve više i više analiziraju pojedine lokacije i znanstveno fundirano otkrivaju kakvim smo blagom okruženi.

Lopar obiluje velikim brojem istraženih i još neistraženih lokacija, i mapa tih lokaliteta svakim se danom sve više popunjava fotografijama, artefaktima, spektralnim analizama i raznim objašnjenjima o povijesnom kontekstu svih nalaza, koji su dani od strane relevantnih interdisciplinarnih znanstvenika i onih koji se trude to postati, posvećujući svoj život u prvom redu upravo arheologiji kao znanstvenoj disciplini.

Danas predstavljamo jedan članak objavljen u Godišnjaku instituta za arheologiju (XVII., 2021.), u izdanju Instituta za arheologiju iz Zagreba, pod nazivom „Lokalitet na rtu Zidine u Loparu u kontekstu obalnih rezidencijalno-gospodarskih kompleksa otoka Raba“, autora Ane Konestra, Fabiana Welca i Paole Androić Gračanin. U zadnjoj dekadi, objavljen je cijeli niz članaka o geološkim i arheološkim nalazištima u Loparu u ovom, ali i u drugim znanstvenim časopisima, pa tako recimo i u Rapskom zborniku (II.), a ja sam ovaj odabrala za prikaz jer je relativno noviji, iako je baziran na nekim starijim istraživanjima. Naravno, dat ću samo lapidarni prikaz članka, a oni zainteresirani za više detalja trebat će pročitati cijeli članak u originalu, što svakako preporučujem, jer obiluje i cijelim nizom fotografija, slika i mapa uz opaske autora.

BAŠTINA KOJA OBVEZUJE

Lokalitet na rtu Zidine u Loparu u kontekstu obalnih rezidencijalno-gospodarskih kompleksa otoka Raba

The site at the cape Zidine in Lopar in the context of coastal residential and commercial complexes of Rab Island

Prethodno pripremio
Antečka arheologija

Preliminary report
Roman Archaeology

Prihvjetao: Recenzent: 11. 06. 2015.
Prihvjetao: Receptant: 18. 09. 2021.

ANA KONESTRA
Institut za arheologiju
Jasenska ulica 23
HR-10000 Zagreb
ana.konestra@gmail.com

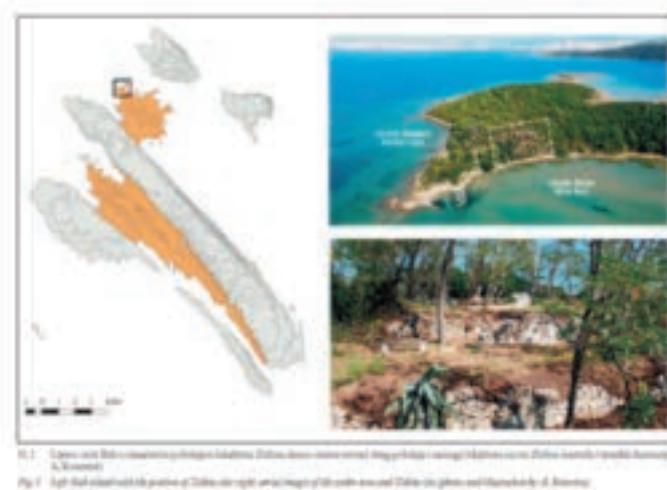
FABIAN WELC
Institut za arheologiju Sveučilišta Karlovačke Škole Wyższości
Akademickiej w Krakowie
Wyszyńskiego 1/3 (33)
PL-31-926 Kraków
fabientek@wp.pl

PAOLA ANDROĆ GRAČANIN
Institut za arheologiju Sveučilišta Karlovačke Škole Wyższości
Akademickiej w Krakowie
Wyszyńskiego 1/3 (33)
PL-31-926 Kraków
paola.androci@gmail.com

Ovaj rad nastao je na temelju istraživanja iz 2013. godine, koje je vođeno u sklopu projekta pod nazivom „Arheološka topografija otoka Raba“. Konkretno, radi se o lokaciji rta Zidine u uvali Siće, odnosno o kompleksu čije ostatke znanstvenici datiraju u period između I. i IV. stoljeća. Istraživanja su rađena neinvazivnim metodama, što znači da nisu rađena otkopavanja, nego je primijenjen čitav niz drugih znanstvenih metoda koji pomažu u rasvjetljavanju funkcije ovoga objekta. Radi se, u svakom slučaju, o rimskoj arhitekturi iz kasne antike. Uz

preciznu analizu lokacije, daje se i pregled dotadašnjih istraživanja, i to počevši od 70-ih godina prošloga stoljeća, kada je lokalitet slučajno otkriven. U sklopu projekta iz 2013. godine, ostaci arhitekture su proučavani daljinskim istraživanjem (analizom i obradom zračnih snimaka), ali i geofizičkim mjerjenjima, čime je dopunjeno tlocrt vidljive arhitekture. Pokretni nalazi u vidu ostataka keramike koji su pronađeni, stručnjacima su pomogli u usporedivanju s drugim sličnim nalazima diljem Hrvatske i Europe, a to im uvelike pomaže i u preciznijem datiranju nastanka same građevine. Osim keramike, pronađeni su i neki metalni predmeti, od kojih su većina ribarski alati (brončane udice), karakteristični za period u kojem su se upotrebljavali. Osim toga, i kameni ostaci, i način gradnje, ukazuju na čitav niz djelatnosti koji se u ovom kompleksu odvijao. Mi ćemo se samo osvrnuti na pretpostavku da su tu bile i neke vrste tunera za ulov tuna, a što onda opet daje pretpostavke da bi se negdje ispod razine mora moglo nalaziti i neko antičko pristanište; međutim, to sve još treba istražiti. Zaključno, autori kažu kako sve spomenute gospodarske djelatnosti u članku, a posebno njihov razmjer, kao i ostali detalji na Zidinama, treba i dalje proučavati i istraživati, jer sam lokalitet ima veliki potencijal; a ujedno upozoravaju da ga treba i posebno zaštiti.

U ovom prikazu bilo je nemoguće ući u dubinu samoga članka i pogotovo njegovih zaključaka, ali to nam i nije bio prvenstveni cilj, nego probuditi možebitnu značajku nekim budućim istraživačima koji će znati cijeniti kulturnu baštinu svojega zavičaja i valorizirati njegovu vrijednost bez devastacije samoga lokaliteta, a zbog valorizacije svojega Lopara kao izuzetne povijesne lokacije.

Piše: Boris Belamarić, dipl. ing. šum., upravitelj šumarije Rab

Protupožarne prosjeke s elementima cesta Loparskoga gušća

Poluotok Lopar predio je izrazite krajobrazne raznolikosti koji je, zahvaljujući radovima pošumljavanja iz pedesetih godina prošlog stoljeća, danas dobrim dijelom obrastao šumom. Na području loparskoga poluotoka danas postoji oko 250 ha šuma. Većinom se radi o borovim kulturama alepskoga i crnoga bora (u kojima je prisutna i autohton vegetacija listača) koje su izrazito ugrožene od požara. Ako uzmemo u obzir podatak da većinu požara u Hrvatskoj uzrokuje čovjek i da je glavna gospodarska grana u Loparu turizam (koji podrazumijeva boravak velikog broja ljudi na plažama i u prirodi) možemo zaključiti da protupožarna zaštita loparskih šuma mora biti prioritet.

Šumski požari predstavljaju najveću opasnost mediterranskim šumama, stoga je potrebno poduzimati posebne mјere za sprječavanje pojave ili širenja istih. Što je više preventivnih mјera, to će biti manje požara, lakši će biti pristup njihovom gašenju i mnogo manje štetnih posljedica. Sve su preventivne mјere podjednako važne, bilo da su odgojno-obrazovne, biološke ili tehničke naravi. Jedna od mјera u zaštiti od požara je i izgradnja protupožarnih prometnica. Kako navode kolege šumari Jurjević i Tolić, izgradnja protupožarnih prosjeke s elementima ceste, izvodi se po načelima šumarske znanosti i sukladno propisima i programima gospodarenja šumama. Činjenica je da su požari pojava s kojom se mora računati, pa iz tih razloga programi gospodarenja šumama moraju, uz preventivne mјera zaštite šuma od požara, dati i prijedlog mogućnosti pristupa gašenju eventualnog požara. Protupožarnim prosjekama s elementima ceste nije zadaća da „čekaju“

eventualni požar, već im je zadaća omogućiti normalno gospodarenje šumama i šumskim zemljишtem. Dakle, primarna zadaća cesta je stvaranje uvjeta za izvođenje svih preventivnih radova, a potom i provođenje represivnih mјera. Protupožarnom cestom omogućen je pristup vatrogasne tehnike i opreme do požarišta, vatrogasci se lakše raspoređuju na obrambenu crtu i lakše opskrbљuju sredstvima za gašenje. Prosječna širina prometnice od oko 4 m, odnosno ukupna širina prosjeke bez vegetacije od oko 6 m, nije zapreka za širenje eventualnog požara, ali je prostor za postavljanje obrambene vatrogasne crte, na kojoj su stvoreni uvjeti za korištenje vatrogasne tehnike. A svaki vatrogasac dobro zna da je pravovremeni, brzi dolazak na požarište dok je požar otvorenog prostora u početnoj, inicijalnoj, fazi od presudne važnosti!

Šuma Loparski gušća bila je „neotvorena“ do početka devedesetih godina kada su izgrađene prve protupožarne ceste – prvo prema uvali Stojan, a nakon toga i prema zaseoku Matahlići. Bojazan da bi se požar nastao na sjeverozapadnom, šumovitom, dijelu Lopara nekontrolirano mogao proširiti na samo naselje, bila je povod promišljanju o planovima za izgradnju novih šumskih prometnica. Požar na poluotoku između uvala Javorno i Siće koji se dogodio 26. srpnja 2007. godine pokazao je što znači požar u neprohodnoj borovoj šumi do kojeg nije moguće doći vatrogasnog tehnikom. Iste je godine održana koordinacija na kojoj su sudjelovali predstavnici Općine Lopar, Šumarije Rab, Javne ustanove „Priroda“, predstavnici VZ-a otoka Raba, DVD-a Lopar i županijski vatrogasni zapovjednik, te je odlučeno da hitno treba

pristupiti planiranju i izgradnji protupožarnih prosjeka s elementima cesta na području Loparskoga gušča. Već 2008. godine ishodene su sve potrebne dozvole, te su iduće, 2009. godine, Hrvatske šume d. o. o. izgradile 1,4 km dugu protupožarnu cestu do rta Gros. Iako je izgradnjom „otvoren“ dobar dio do tada nedostupne šume, pokazalo se da to nije dovoljno, jer je bilo potrebno omogućiti vatrogasnim vozilima pristup i do šuma iznad sjeveroistočnoga dijela Lopara, što nije bilo moguće zbog uskih cesta u zaseocima Paparići i Andreškići. Cesta „Gros – Kamik“, duljine 2,3 km, uvrštena je u Program gospodarenja za gospodarsku jedinicu „Kamenjak“, te su je Hrvatske šume d. o. o., u suradnji s Općinom Lopar, izgradile 2016. godine. Naknadno su na cesti napravljena tri impresivna, kamenom obzidana, cijevna propusta koja su na najugroženijim dijelovima osigurala nesmetan prolaz oborinskih voda preko ceste.

Postojala je bojazan određenog dijela mještana da će izgradnjom ceste doći do devastacije krajolika, uništenja šume i nastanka erozivnih procesa, a posebice do poticaja „divljoj urbanizaciji“ kakvoj svjedočimo diljem Jadrana. Naravno, ništa od toga se nije dogodilo, pa danas vidimo da su se izgrađene ceste izvrsno uklopile u zelenilo divljega loparskog krajolika. Pored toga što su jamac sigurnosti mjesta Lopar u slučaju šumskog požara, protupožarne ceste danas služe kao šetnice i biciklističke staze mještanima i turistima. Nužnost promišljanja o turističkoj ulozi šumskih prometnica stoji i kao obaveza iz Zakona o šumama u čijem se članku 48. navodi: „Pri planiranju šumskih prometnica potrebno je prilagoditi se prirodnom okolišu te uvažavati turističke, rekreativne i protupožarne potrebe.“ Prilikom planiranja i projektiranja novih trasa protupožarnih prometnica navedene odredbe svakako će trebati uzeti u obzir.

Orto fotografija

Izgradnja protupožarnih prometnica u Loparskom gušču u proteklih petnaestak godina bila je potaknuta potrebom da se šume i naselje učine što sigurnijim od eventualnoga šumskog požara. Izgrađene prometnice zatvorene su za javni promet, te su minimalno vizualno invazivne za divlji loparski krajobraz. Njihovom izgradnjom nije došlo do izgradnje i navale komercijalnih turističkih sadržaja na divle loparske plaže koje, prema mišljenju autora ovog teksta, takve trebaju i ostati. Pored poznate Rajske plaže, upravo su te divle plaže i golemi neizgrađeni prostor obrastao šumom, glavni turistički aduti Lopara. Mogućnost uživanja u blagodatima komercijalnih sadržaja uređene turističke destinacije koje pružaju naselje i uređene plaže i blizina divljih predjela bit će u budućnosti zasigurno jedna od komparativnih prednosti Lopara kao moderne turističke destinacije.

Piše: Marin Mušćo

Od gušta smo je pregnali

Uvik me to baš jako zaintriga kako smo to mi Loparani uspili škapulat naše lipa užance ke nidiri drugdi nima nego samo kod nas!?

Jušto srce jače zaigra kada dođe dan od Mesopusta, kad zvuncići jutro zazvonu doli Mućelun i Pošigovo, kad se čuje kako ščapi od tundina stržu po betunu i asvaltu, kad po kućama ozvanja loparska pisma... Najslađe od svega je vit ovu našu dičicu kako s guštan obučevaju bele gaće, crne halje, vizere, facol i klobuci, pituraju perije i ne moru dočekat da partu. Zadnje vrime i divojčice gredu s muškima po kućama pa je to još lipše za vit. Oni njihovi kamižotići i travesice, bele košuljice s merlićima i šeširići s kurdelicama ščeto su lik za oči. Lipo je da su mići to naučili od svoje starešine i da ne daju da se ta užanca zatare.

Još jedan lipi običaj se zadnjih godin vrnul va naš Lopar, a to je preganjanje stare godine. Kad smo bili dičina tirahomo latice, kantarellice svake vrsti, pokrovi od špaherov, tećice, prsure i sve ča dobro kampana. Doduše, mi iđahomo pješke i to od Mula sve do sajuga i unda prema Krasovici. Tamo ostavljahomo latine na smeći i nazad doma. Bijahomo jako zadovoljni boj da smo pregnali staru godinu i sve ča je va njoj bilo grubo ča, a da nova godina more mirne duše doć i još da bude puno bolja od stare. Neko vrime se ta užanca bila zgubila, ali fala Bogu stara godina se opet preganja. Je da se sada latine tiraju s autima i motorima, ali celo mesto ozvanja ko da gre smak svita. Od kada je došla ova nesretna Korona, kako da se te latine tiraju s još većin guštan, boj nan ona baš i ni donesla nešto dobrog.

Ima još tih užanci uz Božić i Novu godinu ke su po malo zgubljene ali ih pametimo. Najveći gušt bijaše staru kljuku zalit s olovun i ostaviti malu škuljicu za brukvu, pa kad bi olovo stislo unda nutra narunit glave od šuferini, staviti brukvu i udri. Još i sada zuji va ušima!

Neko vrime, kad se činil dalekovod, unda su se bili pojavili neki srecijalni šerafi va ki se isto moglo narunit šuferini. Njih bi unda hitali va pod da opalu. To je bilo dobro ali i malo opasno, boj ako ne bijaše dobro zašerafljeno, zlećaše komad šerafa pa kadakod zacipaše nekoga!

A tek karbit!? Njega ki je imil, taj je bil glavni. Dosta je bilo samo jedan kamenčić od karbita klast va kanticu od piture i pljunut na njega. Na dnu bijaše škuljica na koj se držal prst dokli se kantica ne napunjaje s plinun i unda znet prst i brzo na škuljicu stavit šuferin. Pa kad ono zabumbiza, pokrov od kantice zleti deset metri. I tako sve opeta nanovo, po celi dan! I ni nan dodijalo! Oni veći galeri zemahu baju od nafte pa je do pol zakopahu va zemlju, a ozdola bijaše jedno pol kila karbita. E to bijaše prava batuda! Ona baja bi zletila dvajset i više metri va

zrak i moral si pazit da ti ne pade na glavu, boj to ne bi dobro finilo.

Svakako smo se mi dica zabavljali i nekako smo manje bili kući i učili, a svejedno smo sve naučili. Čin bi došli od škole, brzo bedvat, napisat ako je ča bilo za zadaću i biž van! Ili na igralište, ili na Mel, pa malo na sakrivanje, pa kauboji i indijanci, pa robovi, na frenje, ženske na lastik, školice, na tanu... Sve do škuroga! Malo bi nas puti došla iskat mat! Jedva nas natirahu kuću! Kadakod bi dobili i po guzici, ali zutra bi opet sve bilo isto!

I znali su nan se neki rugat da smo mi Loparani malo zaostali, pa da smo Siuxi i Apači, ali čakod vrime više pasiva to mi se više dopada da smo uspili očuvat barin bokunić onoga ča su naši stari delali i sočin su se zabavljali. Isto tako je srića i da to naša dica oće nastaviti i unda nekako ni straha da će se užance zatrt nego da će durat dokli bude i našega Lopara.

Mali rječnik čakavštine

Batvo – stabljika

Dodar – čak

Fašica – podsuknja

Kadina – lanac

Laganelia – valjak za tjesto

Muntat – pristignuti/stignuti

Napromin – naizmjenično

Njurgat – prigovarati

Paluta – polica (gastro)/gruda (poljopr.)

Strić – šišati

Šuferini – šibice

Timun – kormilo/upravljač za plovila

Unjulo – jednostruko

Vrnut – vratiti

Zikva – kolijevka

Žegac – manja ručna pila

ROĐENI, KRŠTENI, VJENČANI, UMRLI U 2021. GODINI

Rođenih u 2021. godini 10

Kršteni (8):

Viktorija Andreškić
Ante Škarić
Larisa Matahlija
Stipe Škarić
Nola Pirić
Noa Jakuc
Ena Fabo
Rita Poldan

Vjenčani:

Maja Ribarić i Marko Belić

Umrli u 2021. godini:

Marija Malić
Antun Franelić
Stjepan Rukavina
Marija Pećarina
Antica Perić
Marija Urelić
Miroslav Stančić
Snežana Šanić
Marinko Bunić
Antun Patalić
Marija Perić
Franjo Urelić
Katica Pribudić
Zorka Urelić
Andelka Matahlija
Dušan Ivče
Antica Jakuc
Kate Stančić
Kristijan Pičuljan
Andelka Ivče
Antica Pirić
Antun Škapul
Marija Škarić
Anica Cingesar
Rizah Kovačević

IMPRESSUM

LOPARSKA BESEDA

Godišnjak Općine Lopar za 2021. godinu

Za izdavača

Zdenko Jakuc

Uredništvo

Marin Mušćo

Lucian Borić

Antonio Škarić

Lektura

Lucian Borić

Antonio Škarić

Fotografije

DVD Lopar, KK „Rab – Enpi“, MNK Lopar, MRK Arba, NZZJZ PGŽ- Ispostava Rab, Zoran Šćerbe, Vladimir Rimac, OŠ Ivana Rabljanina Rab, Eugen Pećarina, Ivana Rimac, Ministarstvo kulture i medija Republike Hrvatske, PD „Kamenjak Rab“, Udruga za djecu i mlade „Kocka“, Vrelo d. o. o., Lopar Vrutak d. o. o., Loparko d. o. o., ŽLU Rab, PGŽ, Petar Lupić, TZO Lopar, Marin Mušćo, Petar Lupić, Josip Borić, CZK Lopar, Tonka Kavran, Hrvoje Hodak, Glazbena škola Rab, LD „Kuna“, Sanjin Patalić, Dražen Jaška, Mladen Šćerbe, Robert Marić, Milivoj Ličina, Božidar Volarić, Marijana Bravarić, Tatjana Pičuljan, Manuela Ivanić.

Fotografija naslovnice

Marija Kordić

Grafička obrada:

Rab Bit j. d. o. o.

Tisk

Printerica Grupa d. o. o.

Naklada

500 komada

Izdano

Lopar, lipanj 2022.

UŽANCE

Kadi su sve one lipe užance nestale
kad se na ustima s pismun trsije kopalo,
ploče od kuć zalivalo?
Žene su s polja snopi od prosa, rži i šenice
na guvna nosile,
s tovarima proso vršile.
Va kućicama ča su pune mižerije bile,
po dvi-tri fameje skupa su živile.
Z jednoga vrča pile,
Z jedne zdele ile.
A sada su kuće moderne,
Sobe s kupaonama, apartmani, prid kuće bazeni.
Frižideri su puni, svega se ima,
Samo niki za nikoga više vrimena nima!

M. M.

LOPARSKA
beseda

LOPARSKA beseda